

**QËNDRIMI I PEJGAMBERIT MUHAMMED s.a.a.
DHE SJELLJA E TIJ**

MURTEDA MUTAHHARI

PËR AUTORIN

Profesori i martirizuar, Shehid Murteda Mutahhari u lind më 1920 në Feriman, qytet në krahinën iraniane verilindore të Horasanit. Babai i tij, i ndjeri Shejh Muhammed Husein Mutahhari, qe një njeri i përkryer, që kishte frikë nga All-llahu xh.sh. e për këtë arsye nderohej nga të gjitha shtresat shoqërore të Horasanit, si edhe të pjesëve të tjera të vendit.

Autori ynë i filloi mësimet e para në Mektebin Hane (shkollë tradicionale fillore) në qytetin Feriman. Që në fëmijërinë e hershme, ai tregoi një talent mahnitës dhe një dashuri të thellë për dije. Shfaqti një zgjuarsiri dhe entuziazëm të jashtëzakonshëm për ta kuptuar sa më thellë teologjinë islame. Në vitin 1932, kur ishte dymbëdhjetë vjeç, u shpërngul në qytetin e shenjtë të Meshhedit, ku filloi studimin e shkencave paraprake fillestare islame. Në moshën shtatëmbëdhjetëvjeçare udhëtoi për në Kom, ku me dashurinë e zjarrtë në shpirt për studimet islame, përfitoi mjaft nga prania e njerëzve të ditur dhe ulemave, si Sejjid Muhammed Muhakkik, Sejjid Muhammed Huxhhet dhe Ajatull-llah-es-Sadr (paqja e All-llahut qoftë mbi të gjithë ata). Më 1940 filloi të studiojë mësimet shumë të përparuara të figurës së madhe, të cilën ai e quan “figura ime e humbur”. Ky “shpirt hyjnor, qiellor”, siç e quante ai, ishte udhëheqësi i Lëvizjes Revolucionare Islame të sapokonceptuar - Imam Homeini.

Mutahhari gjeti, gjithashtu, lumturi në shoqërinë me Ajatull-llah Buruxherdiun dhe dishepull i të cilit qe që nga viti 1944 e deri pothuajse më 1952. Më 1950, ai nisi punën për njohjen e filozofisë së Ibn Sinasë (Aisenës), duke ndjekur klasën që mësohej nga Sejjid Muhammed Husein Tabatabai, mjeshtri më i dëgjuar i filozofisë në Kom. Më vonë, Mutahhari shkroi një koment të rëndësishëm për veprën pesëvëllimëshe të nxënësit të tij “Parimet e filozofisë” (Usûl-ul-felsefeti).

Më 1952 Mutahhari e ndërroi vendbanimin e tij, shkoi në Teheran. Që nga kjo kohë e më tej, ai punoi shumë, si në dhënieve të leksioneve për publikun dhe qendrat intelektuale, ashtu edhe në shkrimin e një numri shumë të madh librash dhe pamfletesh. Në të dyja këto fusha, u përpoq të ndriçonte këndet e panjohura të mendimit islam dhe të ngrente lart flamurin e gjykimit të pastër islam, kundër kërcënimit të pikëpamjeve materialiste që përhapeshin ndër të rinjtë e Iranit. Ai bëri xhihad, nganjëherë, si profesor i jashtëm në Shkollën e Teologjisë të Universitetit të Teheranit, nganjëherë, si lektor publik në xhamitë dhe husejnijet (qendra fetare) deri në kulmin e Revolucionit Islamik. Pas fitores së Revolucionit, më 11 shkurt 1979 e, madje edhe më parë, ai qe anëtar i Këshillit të Revolucionit Islamik, duke vijuar luftën në rrugën e All-llahut dhe të popullit me tërë çiltërsinë. Martirizimi (Shehadeti) i tij nga një grup pseudoislamistik ndodhi më 15 maj 1979, kur ai po dilte natën nga një sesion i zjarrtë i Këshillit Revolucionar.

Disa nga librat e Mutahharit janë:

1. *Arsyet për përqaftimin e materializmit*
2. *Sistemi i të drejtave të grave në fenë islame*
3. *Forcat tërheqëse dhe shtytëse të Aliut*
4. *Hyrje në mendimin botëror për fenë islame (shtatë vëllime)*
5. *Njohje e shkencave islame (tri vëllime)*
6. *Njeriu dhe fati (kaderi)*
7. *Ndihma Hyjnore për jetën e njeriut*
8. *Martiri (Shehidi)*
9. *Etika seksuale në Islam dhe në Botën Perëndimore*
10. *Një kërkim në Nehxhul Belagah*

H.V. Dastihardi, korrik 1984

QËNDRIMI DHE SJELLJA

All-llahu xh.sh. thotë në Kur'anin e Shenjtë: "I Dërguari i All-llahut është, me të vërtetë, një shembull i bukur (sjelljeje) për këdo, që i mbështet shpresat tek All-llahu dhe te Dita e Fundit dhe që i bën shumë lavdërime All-llahut", (Kur'ani i Shenjtë 33:21) Një nga burimet e "njohjes" është qëndrimi praktik i Pejgamberit të Shenjtë (All-llahu u faltë paqe dhe bekime atij dhe pasardhësve të tij!). Një nga bekimet që na dha All-llahu dhe pjesë e krenarisë sonë si muslimanë, në krahasim me ithtarët e feve të tjera, është ajo, që shumica e thënieve (haditheve) autentike të Pejgamberit të Shenjtë, për të cilat nuk kemi dyshim, që na kanë ardhur nga goja e tij, janë të vlefshme për ne; kurse asnjë fe tjetër nuk mund të vërtetojë që një pohim i tillë është dëgjuar nga Musai, Isai (paqja qoftë mbi ta) ose nga ndonjë pejgamber tjetër. Edhe pse ka shumë thënie që citohen si të tyre, ato nuk janë të sakta dhe të padyshimta.

Dallimi i dytë midis fesë islame (dhe Pejgamberit të saj) dhe feve të tjera është se jetëshkrimi i Muhammedit a.s. është shumë i qartë dhe i mbështetur në fakte. Me të vërtetë asnjë nga udhëheqësit e botës nuk mund të krahasohet me të. Edhe çështjet autentike dhe hollësitë e sakta të jetës së Pejgamberit të Shenjtë Islam, janë të kapshme, gjë që nuk ndodh me ndonjë njeri tjetër. Viti, muaji, dita, madje dita e saktë e javës së lindjes së tij, periudha pas lindjes, koha e banimit në shkretëtirë, koha e rinisë së tij, udhëtimet e tij në vende të huaja (jashtë Arabisë), profesionet e tij para pejgamberisë, viti i martesës dhe koha kur u martua, numri i fëmijëve që i vdiqën në të gjallë të tij e sa vjeç qenë ata kur vdiqën - të gjitha këto, si edhe ngjarjet pas pejgamberisë, si njerëzit e parë, të dytë dhe të tretë që i besuan atij dhe vitet kur ata e pranuan fenë islame, bisedat me të tjerët, bëmet dhe metodat që përdorte, janë, saktësisht dhe faktikisht të qarta dhe të dukshme.

Kurse, për shembull, sa i përket Isait - Jezu Krishtit, (paqja qoftë mbi të!), i cili është Pejgamberi më i afërt në kohë, para Muhamedit a.s., dhe një ndër pejgamberët e shquar, që sollën atë fe: sikur ai të mos vërtetësohej nga Kur'ani, shumë do ta kishin parë me dyshim pejgamberinë e tij. (Muslimanët, kudo në botë, e njohin atë si Pejgamber të vërtetë hyjnor në saje të Kur'anit). Në parim, vetë të krishterët nuk i besojnë fare datat që kanë të bëjnë me Krishtërimin nga pikëpamja historike. Edhe kur ata thonë se, nga lindja e Jezu Krishtit kanë kaluar një mijë e nëntëqind e ca vjet, ajo është më shumë konvencionale sesa faktike.

Ndryshe nga datat e krishtere dhe kalendari i krishterë, do të kishte një datë të përcaktuar, kur ne pohojmë se kanë kaluar një mijë e disa vjet, që kur Pejgamberi emigroi në Medine (Hixhri). Ka gjasë që Jezu Krishti (paqja qoftë mbi të!) ka jetuar dyqind vjet më parë ose treqind vjet më pas se koha e tij e lindjes, që mëtojnë të krishterët. Të krishterët (jo ata që besojnë), me të vërtetë, në Krishtin janë skeptikë nëse Jezu Krishti ka ekzistuar vërtetë në botë apo ka qenë një figurë imagjinare. Ata dyshojnë në vetë qenien e tij. Kjo sigurisht është e gabuar nga pikëpamja islame, ngaqë Kur'ani i Shenjtë e ka vërtetuar qenien e tij dhe përderisa ne muslimanët besojmë në të, ne nuk kemi dyshime të tilla. Por, kush qenë dishepujt e Krishtit? Sa kohë u desh pas Krishtit

që Bibla të hartohet si libër? Sa bibla ekzistonin, pra? Të gjitha këto pyetje mbeten pa përgjigje dhe të dykuptimshme. Sa për Pejgamberin e Shenjtë Islam, qëndrimi i tij praktik dhe thëniet e tij vijnë nga dy burime të besueshme dhe autentike, që nuk mbështeten në skepticizëm e që na shërbejnë si udhëheqje e si autoritet, të cilat duhet t'i ndjekim, për të përfituar prej tyre.

Ajo që tani është e rëndësishme, është saktësia në thëniet e personaliteteve të mëdha, të cilat njerëzit duhet të jenë në gjendje t'i kuptojnë. Kjo është veçanërisht e vërtetë për Pejgamberin islam, i cili jo vetëm që jepte deklarata, por i ndoqi ato gjithashtu në praktikë. Ai thoshte: *"All-llahu më ka dhuruar fjalët e kuptimshme, domethënë, Ai më ka pajisur me aftësinë për të bërë thënie të shkurtra, që kanë kuptime të thella"*. Në të vërtetë, të gjithë njerëzit i dëgjonin fjalët e Pejgamberit, por të gjithë nuk mund të kuptonin siç duhet thellësinë e tyre. Ndoshta nëntëdhjetë e pesë ose nëntëdhjetë e nëntë për qind nuk mund ta kuptonin plotësisht kuptimin e fjalëve të tij. Vetë Pejgamberi (a.s.) e kishte paraparë këtë realitet, kur thoshte: *"Shënoni fjalët (ligjëratat e mia), mbliidhni ato dhe ua jepni brezave të ardhshëm. Ka shumë gjasa që brezat e ardhshëm të mund ta kuptojnë më mirë kuptimin e fjalëve të mia sesa ithtarët e mi, që qëndrojnë pranë meje"*.¹ Ka gjithashtu një hadith të mirënjohur nga Pejgamberi a.s.: *"U dhëntë All-llahu lumturi të gjithë atyre që i dëgjojnë fjalët e mia, i shënojnë ato dhe ua përcjellin atyre, të cilët nuk i kanë dëgjuar ato nga goja ime"*.² Pastaj ai vijoi: *"Ka gjasë, që ai që ua përcjell të tjerëve një botë të tërë diturie dhe urtësie me një fjali, vetë të mos e kuptojë plotësisht"*.

Dallimi ndërmjet "Fehm" dhe "Fikh"

Dallimi është ky: "Fehm" është "të kuptuarit absolut, të kuptuarit e plotë e tërësor" e diçkaje; kurse "Fikh" shënon "të kuptuarit e thellë" të diçkaje; e pra, kur "fikh-un" ia atribuojmë një ligjërate kjo do të thotë se ajo duhet të jetë ligjëratë me kuptim të thellë. Siç u përmend më lart, Pejgamberi a.s. thoshte se njerëz të ditur (fakih) mund t'u përcjellin të tjerëve një thënie të tij, me kuptim të gjerë, por këta të fundit të jenë më të thellë në mendime se të parët. Prandaj, shohim që me kalimin e shekujve është zbuluar më shumë thellësi në fjalët e Pejgamberit, të cilat përfshinë fusha të ndryshme. Pejgamberi ka folur, për shembull, për moralin, por historia e shkencave islame tregon se njerëzit e kuptuan thellë vërejtjen e Pejgamberit, jo më herët se shekujt e dytë dhe të tretë. Kurse, gjatë shekullit të katërt dhe të pestë koncepti i thënieve të Pejgamberit u bë edhe më i qartë. E njëjta gjë është gjithashtu e vërtetë për jurisprudencën, ideologjinë, filozofinë, etikën, gnosticizmin e fusha të tjera, për të cilat Pejgamberi a.s. ka bërë komentime.

Interpretuesit e periudhave të mëvonshme kanë mundur ta kuptojnë më mirë thellësinë e fjalëve të Pejgamberit. Pikërisht në këtë të vërtetë është mrekullia e thënieve të tij. Po ta shikojmë "fikh-un" tonë, në veçanti, dhe të krahasojmë një gjeni si Shejh Sadûk ose Shejh Mufid dhe Tusi, të cilët kanë jetuar një mijë vjet më parë, me Shejh Murtada Ansarin, që ka jetuar nëntëqind vjet më vonë, do të vëmë re se aftësia depërtuese e këtij të fundit në fjalët e Pejgamberit është shumë më e thellë dhe se ai ka mundur t'i analizojë ato më mirë. A ka ndodhur kjo sepse Shejh Ansari ka qenë më i zgjuar se

¹ Shejh Tusi, *Amali*, vell. 2, f. 98-99.

² Shejh Abbass Kumi, *Sefine-el-Bihar*, vol. 1, f. 392.

Shejh Tusi? Sigurisht, jo. Arsyeja është se dija dhe shkencat në kohën e Shejh Ansarit u zgjeruan dhe përparuan më shumë. Prandaj, ai i pajisur me më shumë dije, i kuptonte më thellë fjalët e Pejgamberit sesa ata që jetuan një mijë vjet para tij. Po kështu, njëqind a dyqind vjet më vonë, do të ketë, ndoshta, njerëz të cilët do t'i kuptojnë më thellë fjalët e Pejgamberit sesa që i kuptoi Shejh Ansari.

Sjellja e Pejgamberit a.s.

Ashtu si thënie e Pejgamberit përmbajnë kuptime të fshehta, po ashtu edhe sjellja e tij duhet soditur thellë dhe duhet interpretuar.³ Kur'ani i Shenjtë thotë:

“I Dërguari i All-llahut është, me të vërtetë një shembull i bukur (sjelljeje) për këdo, që i mbështet shpresat tek All-llahu dhe te Dita e Fundit dhe që i bën shumë lavdërim All-llahut”. (Kur'an 33:21)

Sjellja e Pejgamberit, siç e përmend Kur'ani i Shenjtë, është një shembull për ithtarët e tij, që do të thotë se qenia e tij është një zanafillë ose një fokus prej ku duhet të nxirren të gjitha detyrat dhe të drejtat. Sigurisht, të tregosh të dhënat e jetës së Pejgamberit, nuk është e rëndësishme në vetvete, më shumë se kaq është interpretimi dhe përligjja e sjelljes së tij; kjo është e rëndësishme për ne. Pra, është e rëndësishme të dimë përse ai u soll në atë mënyrë në një situatë të caktuar dhe çfarë synonte ai me këtë sjellje. Por, fatkeqësisht, ne, njerëzit, ne, ithtarët e Pejgamberit, as nuk i mbajmë mend disa thënie të tij të shkurtra, madje as në kuptimin e drejtpërdrejtë të tyre, as nuk jemi në gjendje ta përshkruajmë, së paku, sjelljen dhe jetën e tij praktike.

Një shkrimtar i mirënjohur iranian, i cili u nda nga kjo jetë disa vjet më parë, e i cili qe shumë fetar në rininë e tij, u bë një ndër miqtë e mi në vitet e fundit të jetës së tij, ngaqë unë u mora me studimin e disa veprave që ai i kishte shkruar. Një herë ai më tha se po përkthente librin “Urtësia e fesë”, domethënë, thënie të urta nga feja e Musait, e Zaratrutës, e Budës dhe e Pejgamberit tonë. Ai thoshte se autori i librit origjinal kishte përfshirë shumë më tepër thënie të urta nga pejgamberët e tjerë se nga Pejgamberi (a.s.) i fesë islame dhe meqë ai kishte një mënyrë fleksibile të përkthimit, mendonte të shtonte në librin e tij njëqind ajete nga Kur'ani dhe thënie nga Aliu (r.a.). Megjithatë, sa u përket thënieve të Pejgamberit (a.s.), meqë ai nuk ishte specialist në arabishte e nuk kishte arritur të gjejë asnjë (thënie) në librat persianë, m'u lut t'i jepja përkthimin në persisht të njëqind thënieve të Pejgamberit (a.s.), kështu që ai të mund t'i shprehte ato sipas shijes dhe penës së vet. Unë ia dhashë atij thëniet e kërkuara së bashku me përkthimin në persisht, në mënyrë që të mos bënte gabime. Ai i botoi ato në librin me titull “Urtësia e feve”. Një ditë, erdhi tek unë dhe më tha se nuk e kishte ditur që Pejgamberi ynë kishte thënë fjalë dhe mendime të tilla. Ky njeri qe shkrimtar i mirënjohur iranian, me famë botërore, një lexues i pangopur, një admirues i librave gjatë tërë jetës së tij e, megjithatë ai kurrë s'kishte dëgjuar për fjalët dhe thëniet e Pejgamberit tonë dhe pikërisht pas botimit të librit të tij ai e kuptoi dhe pranoi se thëniet (hadithet) e Pejgamberit qenë më të thella e më të mira sesa ato të të gjithë pejgamberëve të tjerë.

Përse ne muslimanët duhet të jemi kaq shpërfillës sa edhe shkrimtarët tanë të mos dinë nëse Pejgamberi ynë ka lënë pas vete ndonjë fjalë? Ndoshta, në studimin e sjelljes së Pejgamberit ne kemi qenë më shumë shpërfillës. Qe pikërisht ky përfundim që i dha

³ Për të zbuluar të fshehtën e saj (Shënim i përkthyesit).

zemër këtij shkrimtari të mendonte të shkruante një libër të tillë, disa vite më parë. Unë gjithashtu përgatita disa shënime, por ndërsa vijoja më tej, e gjeja veten në një oqean i cili bëhej gjithnjë e më i thellë. Në të vërtetë, sjellja e Pejgamberit (a.s.) është kaq e kuptueshme, ka të tilla kuptime të thella, sa një aspekt i vogël i saj mund të na drejtojë në ndërtimin e ligjeve themelore. Edhe një gjykim i përciptë i veprimeve të Pejgamberit mund të na shërbejë si një dritë që ndriçon largësi shumë të mëdha.

Fjala “Sîreh”

Në arabishte, fjala “sîreh” vjen nga rrënja “sâir” që ka kuptimin “ecje” dhe “lëvizje”. Marrja dhe futja në punë e kësaj fjale (“sîreh”), siç është përdorur nga muslimanët që në shekullin e parë dhe të dytë, është përsosur dhe përshtatshme, megjithëse historianët tanë nuk kanë pasur shumë sukses në përdorimin praktik të konceptit që shpreh kjo fjalë. Ndoshta “sîreh” më autentike ka qenë shkruar nga Ibn Is’hak dhe është kompiluar më pas në një libër nga Ibn Hisham. Thuhet, se Ibn Is’hak ka jetuar në gjysmën e dytë të shekullit të dytë pas Hixhrit.

Në arabisht “sîreh” rimon me “fi’leh”, që shënon llojin e veprimit që bën dikush. E njëjta gjë ndodh me “xhelseh” dhe “xhilseh” që kanë përkatësisht kuptimet “ulje” dhe “mënyra e të ulurit”. Kjo është një çështje e mprehtë, përderisa “sâir” ka kuptimin “sjellje” e dikujt, kurse “sîreh” është “mënyra si sillet” dikush e në diskutimin tonë çështja e rëndësishme është, të dimë për mënyrën e veçantë të sjelljes së Pejgamberit (a.s.). Dijetarët që kanë shkruar “sîreh”, kanë nxjerrë në pah, në të vërtetë, sjelljen e Pejgamberit prandaj librat e “sireh-ut”, më drejt, duhet të quhen libra të “sair-it”. *Siret-ul-Halabiah* për shembull është “*Sâir*” e jo “*Sîrah*”, sepse “*siret-ul-halabiah*” flet për sjelljen e Pejgamberit e jo për stilin, metodën a mënyrën me të cilën ai sillet në rrethana të ndryshme.

Poezia dhe poetët

Poezia ka forma dhe stile të ndryshme. Në sytë e një njeriu që nuk di asgjë për stilet poetike, s’ka dallim midis Rudakiut, Sa’dit, Maulaviut, Sana’iut, Sa’ibit dhe Hafizit - ata të gjithë kishin një dorë mjeshtërore në poezi. Ky tip njeriu i quan të gjithë ata poetë dhe shkrimet e tyre -poezi. Por, dikush që e njeh mirë poezinë, e di që secili nga këta poetë ka përdorur një stil të veçantë ritmi, si p.sh. Hindi, Horosani dhe një model të veçantë poetik, që i këndon heroizmit, misticizmit etj. Në të vërtetë, në studimin e poezisë është e rëndësishme të zotërosh dijeni për stilet poetike dhe ritmike; ndryshe, nga një njeri që nuk është ekspert i fushës, nuk mund të bëhet asnjë dallim ndërmjet poemave të ndryshme. E njëjta gjë ndodh edhe me prozën, sepse ajo ka gjithashtu stilet e veta. Pra, vetëm duke i njohur stilet prozaike, mund t’i dallojmë llojet e ndryshme të prozës. Duke folur në përgjithësi, për dikë që nuk e njeh artin, çdo ndërtesë, qeramikë ose mbishkrim mund të jetë një shfaqje arti, kurse artisti do të kuptojë se ka dhjetëra stile në secilën fushë dhe çdo mjeshtëri e çdo art ka stilin e vet të veçantë. Një shkrimtar gjerman ka shkruar një libër të mirë, i cili kohëve të fundit është përkthyer në persishte, me titullin “Arti Islamik”. Ai argumenton në të se arti islamik ka një stil të vetëm të veçantë, në Botën islame dhe në qytetërimin islam, duke provuar kështu se Islami është i pavarur në art.

Për mendjen e zakonshme, Aristoteli dhe Birûni janë dy dijetarë, filozofë dhe mendimtarë, me të njëjtën pozitë. Ibn Sina-Avicena, Platoni, Bejkëri, Dekarti, Stjuart Milli dhe Hegeli, janë të gjithë dijetarë dhe mendimtarë. Një mendje mesatare i quan edhe Shejh Sadukin, Shejh Kulejnin, Ihvan us-Safain (një grup dijetarësh shiitë) dhe Nasërud-din Tûsin, dijetarë dhe shkencëtarë të një niveli. Kurse një njeri i formuar e i ditur, e di s'e ka një dallim të madh në metodat, stilet dhe mendimet e këtyre dijetarëve dhe filozofëve. Mund të mbështeteni në arsyetimin, në deduktimin e të ndiqni gjatë gjithë rrugës logjikën aristoteliane. Kështu, ju përdorni një logjikë të tillë, kur bëni analiza në të gjitha degët e dijes, si në mjekësi, jurisprudencë, letërsi e kështu me radhë. Por, ju mund të mbështeteni më shumë në eksperimentimin. Kjo ndodh me shumë shkencëtarë të sotëm. Thuhet se metoda e Birûnit ndryshonte nga ajo e Avicenes, megjithëse ata qenë dy gjeni bashkëkohës, i pari mbështetej më shumë në eksperimentimin, kurse i dyti, në logjikën aristoteliane.

Në analizat tuaja ju mund të mbështeteni në dijet racionale, kurse dikush tjetër, në rrëfenjat dhe traditat. Nëse, për shembull, i ndjeri Al-lame Mexhlisi kishte ndër mend të shkruante një libër për mjekësi, ai do ta mbështeste punën e tij në tregime dhe tradita, pa i dhënë rëndësi vërtetësisë (autenticitetit) të tyre, ose, tekefundit, ai do të fuste në librin e tij traditat që lidheshin me temën e caktuar. Po të vendoste të shkruante për mbarësinë dhe prapësinë e ditëve, ai përsëri do të mbështetej në rrëfenjat përkatëse.

Edhe sjellja u nënshtrohet mënyrave dhe stileve të ndryshme. Kështu, po të flasim në përgjithësi, bihejviorizmi është, në të vërtetë, studimi i stileve dhe i mënyrave të ndryshme që shfaqen në sjelljen e dikujt. Mbretërit e botës kishin mënyra dhe metoda sjelljeje karakteristike. Po kështu, edhe të gjithë filozofët dhe asketët. E njëjta gjë ndodh edhe me pejgamberët. Të gjithë pejgamberët kanë mënyra të përbashkëta, të sjelljes por edhe specifike: secili prej tyre ka mënyra dhe qëndrime karakteristike.

Shumë nga poetët, artistët dhe filozofët nuk ndjekin një stil ose metodë në veprat e tyre. Nganjëherë mbështeten në arsyen, nganjëherë në urtësinë e nganjëherë në ndjenjat dhe emocionet. Ata e kanë humbur logjikën e shëndoshë dhe ne s'kemi të bëjmë fare me ta. Edhe në sjellje, pothuajse asnjëri nuk ka një stil dhe mënyrë specifike. Shumica prej nesh nuk dimë për metodat që përdorim, kur zgjidhim probleme të jetës sonë dhe ne nuk jemi në gjendje t'ua shpjegojmë të tjerëve kur na kërkohet një gjë e tillë. Ka shumë pak njerëz, të cilët, kur kërkohen të arrijnë synime të caktuara në jetë, ndjekin metoda dhe stile të veçanta specifike. E, kur flasim për "sireh-un" e Pejgamberit a.s. ne interesohemi për metodat praktike që ai përdorte, për të arritur qëllimet e tij (vetë qëllimet ishin të qarta). Ne do të flasim për metodat që ai përdorte, për të propaganduar fenë islame, p.sh. për metodat e udhëheqjes (pasi u kthye ngadhënjimtar nga Medine në Mekke, ai vendosi një qeveri dhe që nga ajo kohë ai qe udhëheqësi i bashkësisë islame), për metodat e tij të gjykimit në popull, për sjelljen e tij me një numër bashkëshortësh dhe fëmijësh, për metodat e tij për t'u shoqëruar me miq e shokë, metodat e tij për përballimin e armiqve të tij kokëfortë dhe për sjelljen e tij në rrethana të ndryshme.

Udhëheqja shoqërore dhe politike

Disa njerëz mbështeten në dhunë për ta drejtuar shoqërinë; ata nuk i besojnë asgjëje tjetër, përveç pushtetit dhe forcës. Logjika e tyre është: "Dëgjoni vetëm kamberin time!" Kjo është politika e forcës dhe e presionit që ndjek sot Amerika, duke menduar se vështirësitë mund të kalohen vetëm me një politikë të tillë. Kjo është, në të vërtetë,

politika e “Jezidit”. Disa njerëz të tjerë i besojnë mashtrimit më shumë se çdo gjëje tjetër në politikën e tyre. Një politikë e tillë u ndoq nga Muavia (të dy, edhe Jezidi edhe Muavia kishin të njëjtën strategji, kurse taktikat i kishin të ndryshme). Disa të tjerë parapëlqejnë të mbështeten në moralin (domethënë, në moralin e vërtetë, jo në atë që në fakt është një fyerje për moralin e kjo e fundit të çon te mashtrimi i Muavisë). Morali i mbështetur në çiltërsinë dhe në të vërtetën - kjo qe metoda e Aliut (r.a.) në politikë. Por, shumica e njerëzve parapëlqenin politikën e Muavisë, në krahasim me atë të Aliut dhe e quanin atë politikë e vërtetë; ja pse fjala “politikë” ka marrë kuptimin “mashtrim” e “gënjeshtër” edhe sot, duke iu kundërvënë kuptimit të vërtetë “drejtoj punët e popullit”. Politikani është, në të vërtetë, një drejtues, një administrues dhe për këtë arsye Imamët tanë të drejtë quheshin “politikanë të shërbëtorëve të All-llahut”.⁴ Sa i përket këshillimit me të tjerët, habit fakti që Pejgamberi (a.s.) i Islamit nuk vepronte sipas pikëpamjeve të tij vetjake, megjithëse ai gëzonte statusin e pejgamberisë e megjithëse shokët e tij kishin një besim aq të fuqishëm tek ai, sa, sikur ai t’i urdhëronte të mbyteshin në det, ata do të mbyteshin. Atij nuk i pëlqente të merrte vendime vetë, por e parapëlqente këshillimin me të tjerët, për të gjetur zgjidhjen e problemeve. Ai e dinte mirë se dëmi më i vogël që mund të bëhej, po të merrte vendime vetjake, do të thoshte, të pengohej rritja e personalitetit të shokëve e të vështroheshin ata si vegla të thjeshta, pa aftësi për të menduar dhe kuptuar. Më pas kjo do të shërbente si një shembull i keq për të gjithë njerëzit. Prandaj ai nuk zbatoi metoda egoiste dhe autokratike.

Përkundrazi, ashtu siç bën një udhëheqës i vërtetë ai i pajisi ata me mendime drejtuese. Në Betejën e Bedrit, si dhe në atë të Uhudit, Pejgamberi (a.s.) u këshillua me shokët. Në betejën e dytë, ai i njoftoi ata se politeistët i ishin afruar Medines dhe kërkoi mendimin e tyre, nëse ata duhej të dilnin jashtë qytetit dhe të luftonin kundër tyre apo të qëndronin aty dhe të forconin pozicionet e tyre e t’i jepnin, kështu armikut mundësinë t’i rrethonte ata, gjë që do të sillte, më në fund, humbjen e tyre. Shumica e shokëve më të vjetër e me përvojë ishin për qëndrimin në Medine, kurse të rinjtë të mbushur me ambicie rinore e kundërshtuan idenë e rrethimit nga armiku, pa filluar veprimet e duhura kundër tij. Ata e konsideronin qëndrimin brenda në qytet si një fyerje për burrërinë e tyre. Vetë Pejgamberi a.s. ishte i një mendjeje me shokët më të moshuar e me përvojë dhe mendonte se ata do të kishin më shumë sukses po të qëndronin në qytet. Megjithatë, ai i shkoi pas rinisë, e cila përbënte shumicën e shokëve dhe siç u përmend edhe më lart, mbështeti idenë për të dalë nga Medina dhe për të luftuar në kodrën e Uhudit. Me armë në dorë, ai i urdhëroi ata të t’i zënë pritët jashtë. Të rinjtë iu afruan Pejgamberit dhe i thanë se ata nuk do ta kishin favorizuar këtë veprim po ta kishte kundërshtuar ai. Ata folën me të madhe se pavarësisht nga mendimi i tyre, ata do t’i bindeshin Pejgamberit e do të kishin qëndruar në Medine, nëse ai e mendonte të gabuar daljen nga qyteti. Pejgamberi a.s. tha, se nuk do të ishte mirë për një pejgamber ta braktiste armën, pasi ishte nisur për të luftuar. Ai theksoi më tej, se ata duhet të vepronin kështu pasi kishin vendosur për të dalë jashtë qytetit.

Mund të mësohet shumë nga këto metoda e mënyra. Ja ç’thotë komandanti i besnikëve, Aliu (a.r.):

“Pejgamberi ishte si një mjek shëtitës që i ka përgatitur ilaçet dhe i ka dezinfektuar veglat. Ai i përdor ato kurdo që paraqitet nevoja për të shëruar zemra të pandjeshme, veshë të shurdhër dhe gojë memece. Me ilaçet e tij ai gjurmoi vendet e shpërfilljes dhe të pështjellimit. Ata - njerëzit, nuk morën dritë nga dritat e urtësisë së tij, nuk morën as

⁴ Në *Xhami ul-Kebir* të Ziarat-it.

flakë nga stralli i ditorisë së tij të zjarrtë. Kështu që, në këtë çështje ata janë si bagëtia që ha bar dhe si gurët që s'mund të kthyhen".⁵

Këtu mund të nxjerrim përfundimin se, në të njëjtën mënyrë, jo të gjithë njerëzit mendojnë logjikisht, megjithëse mendojnë. Në situata të ndryshme, të gjithë njerëzit sillen në një mënyrë të caktuar, por vetëm një pjesë e paktë e tyre e mbështesin sjelljen e tyre në kritere, nga të cilat ata nuk shmangen kurrë, kurse shumica sillen në mënyrë të palogjikshme. Të menduarit e logjikshëm është, në të vërtetë, të menduarit që mbështetet në kritere logjike dhe ka vetëm pak njerëz që i ndjekin këto kritere, të tjerët, në pjesën më të madhe, përshtjellohen në mendimin dhe sjelljen e tyre.

Teozofia është dyfarësh

Filozofët mendojnë se "teozofia" është dyfarëshe: spekulative (teorike) dhe praktike. Teologjia, matematika, aritmetika, gjeometria, astronomia, muzika, shkencat natyrore, fizika, zoologjia dhe botanika quhen teozofi spekulative; kurse etika, politika dhe ekonomia e vendit janë teozofi praktike.

Një klasifikim i tillë nuk është bërë në logjikë, por kjo është gjithashtu e vërtetë për logjikën, sa u përket kritereve logjike.

Prandaj, mund të kemi "kritere teorike" që i atribuohen logjikës së zakonshme dhe "kritere praktike", të cilat quhen metoda dhe mënyra.

Çdo individ duhet t'i mbështesë veprimet e tij në një logjikë të shëndoshë dhe ta ndjekë atë në çdo rrethanë - kohe ose vendi dhe gjatë gjithë jetës së tij, pa e shkelur kurrë. Këtë e bënte Pejgamberi (a.s.). Ai ndiqte një logjikë të caktuar në veprimet e tij e ne muslimanët duhet të përpiqemi ta njohim logjikën e tij praktike dhe metodat e tij të sjelljes, në mënyrë që t'i zbatojmë ato në veprimet tona.

Marksizmit i mungon logjika e shëndoshë.

Rrethanat e kohës dhe të vendit ndikojnë shumë në jetë, sidomos kur kemi të bëjmë me prirje klasore dhe synime për pushtet. Marksizmi nuk i lejon origjinalitetet mendimit, opinionit dhe besimit të njeriut, kur vlerësohen kushtet shoqërore dhe ekonomike e situatat klasore. Ai pohon se në themel është e pamundur të ketë një model prirjeje a mendimi, duke thënë se qeniet njerëzore e ndryshojnë mënyrën e tyre të të menduarit dhe të logjikës kur ato kalojnë nga kamja në skamje dhe anasjelltas. Në të vërtetë, një individ që nuk e gëzon diçka, që është i privuar nga një e mirë, i cili gjithmonë i është nënshtruar shtypjes, shtrëngimit dhe torturës, që ka shijuar të gjitha llojet e privimit, dasht e padashtë do të ketë një qëndrim të caktuar, të formuar nga kushtet e veçanta jetësore. Ai flet për drejtësi, barazi dhe liri e beson në çfarë thotë, sepse rrethanat specifike të jetës së tij e detyrojnë të veprojnë kështu. Pikërisht ky individ do t'i ndryshojë konceptet e tij, po të ndryshojnë kushtet e jetesës drejt kamjes, pasi ka jetuar në varfëri. Ai do të mohojë besimet e mëparshme dhe do t'i interpretojë ndryshe barazinë, lirinë dhe drejtësinë. Në çdo rast, siç shtjellon marksizmi, me ndryshimin e kushteve të jetesës, ndryshojnë edhe interesat e dikujt dhe meqë njeriu nuk mund t'i shpërfillë interesat e veta, nga nevoja do të ndryshojë të menduarit e tij. Kjo ndodh për arsye se, nga natyra, mendimi i njeriut vërtitet rreth interesave të veta. Kur një njeri është i privuar (nga të mirat materiale), mendimet e tij rrotullohen rreth interesave të

⁵ *Nerxhal-Belaga*, vëll. 1, f. 224.

klasës së privuar. Në të kundërtën, ai hyn në klasën e pasur, dhe ai domosdo to të mendojë për interesat e kësaj klase.

Në të kaluarën ne zakonisht i merrnim lehtë këto fjalë, kurse sot gjejmë të rrënjësor në to një zinxhir filozofie. Tregohej një shaka nga studentët e teologjisë në Mesh'hed për një shok të tyre, i cili kishet thënë njëherë: “Kur falem, unë ndjek atë person që më jep para dhe falja ime është në rregull”. “Si?” e kishin pyetur ata. Ai ishte përgjigjur: “Unë mendoj se ai njeri që nuk më jep para, është mëkatar(!), kështu që falja ime do të jetë e parregullt, po ta ndjek atë. Por, sapo ai të më japë para, ndryshon mendimi im dhe filloj të besoj, se ai është njeri i drejtë”.

Ne gjithnjë e kemi vështruar këtë çështje lehtë, por, sot e shoh se kjo rezulton të jetë një lloj filozofie që shtjellon idenë se mendimi i njeriut nuk mund të mos rrotullohet veçse rreth interesave të veta, sepse kështu e përlligj determinizmi historik dhe ekonomik. Sigurisht, kjo nuk është më shumë se një kërkesë e thjeshtë dhe në praktikë ne duhet të shohim, nëse është e vërtetë ose jo. Ne duhet të gjykojmë për njerëzit dhe të zbulojmë, nëse ndërjegjja e tyre është një lodër e interesave të tyre (vetjake). A nuk është kjo një teori krejt antinjerëzore? Një studim i kujdesshëm do të na tregojë se, në themel, ky mëtim është i gabuar. Jobsimtarët patjetër do të mbështesin një mëtim të tillë, kurse ne kurrë nuk mund të pohojmë se të gjithë njerëzit domosdo e detyrimisht mendojnë vetëm për interesat e veta, sepse ka qindra që nuk mendojnë kështu.

Ali El-Verdi është shkrimtar irakian dhe profesor në universitet. Ai ka shkruar disa libra në arabisht, nga të cilët disa janë përkthyer në persisht. Ai është shiit dhe në të njëjtën kohë, marksist. Edhe pse librat e tij kanë një ngjyrim marksist, megjithatë, meqë ai është edhe fetar, ai flet, po, flet nganjëherë kundër marksizmit. Ai është mjaft i paanshëm, kur thotë se Aliu (r.a.) gjatë jetës së tij e ka zhvlerësuar këtë parim marksist: se njeriu e ndryshon mënyrën e tij të menduarit sipas shkallës së kamjes ose të varfërisë dhe se mendimet ndryshojnë sipas gjendjeve të ndryshme shoqërore. Biografia e Aliut tregon se kjo nuk është e vërtetë, sepse ne kemi parë që ai edhe kur ishte në nivelin më të ulët edhe kur ishte në nivelin më të lartë, mënyra e tij e sjelljes, e të folurit, e të menduarit nuk ndryshoi aspak. Një ditë ai do të ishte një punëtor i thjeshtë dhe një ushtar i varfër, i cili e fiton bukën e gojës duke pastruar kanale të nëndheshme, duke mbjellë pemë e duke bërë punë bujqësie; një ditë tjetër ai do të ngjiste kulmin e fuqisë së tij, kur feja islame e zgjeroi truallin e saj dhe kishte mundësi për plaçkë dhe pasuri. Megjithatë, kurrë nuk ndryshoi mënyra e tij e të menduarit. Sigurisht, duhet të pranohet se dhjetëra e qindra muslimanë e humbën besimin e tyre, kur vërshimi i pasurive përmbysi botën islame. Në të vërtetë, ndikimi i kundërt i pasurisë te shumë njerëz është i pamohueshëm, por ne nuk mund të pranojmë se ai është parim i përgjithshëm.

Kush ishte Zubejri dhe çfarë e korruptoi atë? Shumat e mëdha të parave dhe trofetë, që i vinin atij, duke e bërë atë pronarë të mijëra kuajve dhe sklevërve e të shumë shtëpive në Egjipt, Kufe dhe Medine.

Çfarë e korruptoi Talhanë? Të njëjtat gjëra. Në të vërtetë, një numër jo i vogël shokësh të Pejgamberit u korruptuan, ose nga pozita materiale dhe dëshira e zjarrtë për Halifat, ose nga lakmia për para dhe për pasuri. Sidoqoftë, parimi i sipërpërmendur nuk ishte (dhe nuk është) një parim i përgjithshëm. Ndryshe, të gjithë shokët e Pejgamberit (a.s.) (Zot mos e thuj!) do të kishin ecur në të njëjtën rrugë dhe do të ishin ndikuar në të njëjtën mënyrë nga paraja dhe pozita. Përkundrazi, ne jemi njohur mirë me figura të dalluara ndër shokët e Pejgamberit, të cilët u qëndruan fort vërshimeve të tilla. Aliu (r.a.) dhe dishepujt e tij, për shembull, kurrë nuk ndryshuan asnjë grimë, kur morën të

tilla pozita dhe fituan shuma të jashtëzakonshme parash. Selmani qe një ndër ta. Si guvernator i Madâ'init, ai mbeti po ai që ishte gjatë jetës së Pejgamberit. Madâ'ini qe kryeqyteti i Iranit të lashtë dhe Halifi i kohës e pa të nevojshme të dërgonte atje një guvernator musliman iranian, që të mos shqetësoheshin iranianët, kur të kishin përpara një njeri të një race tjetër. Prandaj, Selmani, që ishte një besimtar besnik iranian, i ditur për çështjet islame, u caktua guvernator i një territori që më parë qe drejtuar nga Anushirvani dhe Husru Parvizi, mbretër sasanidë, të cilët mbanin mijëra skllavër dhe mijëra shërbyese dhe nga Jazdgerdi, i cili kishte disa mijëra muzikantë e një harem me dymbëdhjetë mijë gra. Orenditë e Selmanit gjatë periudhës së sundimit të tij nuk ishin më shumë se një çantë shpine, të cilën mund ta merrte vetë në shpinë në kohën e kur u largua nga Mada'ini, megjithëse feja islame qe fitimtare dhe kishte pushtuar shumë vende e Selmani mund të shtinte në dorë plaçkë të pakufizuar.

Ali El-Verdiu thotë, se jeta e Aliut (r.a.) e ka zhvlerësuar teorinë e Marksit, por, unë besoj jeta e Selmanit dhe e Ebu Dherrit bënë të njëjtën gjë, gjithashtu. Ebu Dherrit jetoi mjaft gjatë, sa pa gjysmën e parë të mbretërimit Uthman. Ai s'kishte asgjë, asnjë zotërim material, përveç së drejtës për të urdhëruar të mirën e për të ndaluar të keqen, në një kohë kur të tjerët kishin para të vëna mënjanë e shpërbleheshin nga Halifi deri njëqind mijë dinarë ose dirhemë, me të cilët blije kope delesh dhe kuajsh, shumë skllavër dhe shërbëtores.

Uthmani, me gjithë përpjekjet e tij të mëdha, nuk ia arriti t'ia mbyllë gojën Ebu Dherrit, gjë që për të parin qe më e dëmshme se qindra shpata. Ai e internoi Ebu Dherrin në Damask, e rrahu dhe e torturoi, por asnjëra prej këtyre s'pati dobi. Ai i dha skllavit të tij një çantë me para dhe i premtoi se do ta lironte, po ta binde Ebu Dherrin ta pranonte atë. Skllavi gojëbrisk e takoi Ebu Dherrin, por nuk e bindi dot, sado që u mundua. Ebu Dherrit, duke pyetur veten se e kujt ishte kjo çartë me para e pse po i jepej atij, iu drejtua skllavit: "Nëse kjo që po më jepni mua, është pjesa ime (e thesarit) ç' do të bëni me pjesët e të tjerëve? A do t'ua pagoni edhe atyre pjesën e vet? Nëse jo, përse e pagoni vetëm timen?" Meqë nuk e bindi dot, skllavi u përpoq ta prekë Ebu Dherrin në ndjenjat e tij fetare. Ai e pyeti: "A nuk dëshironi që të lirohet një skllav?" "Po, dua", iu përgjigj Ebu Dherrit. "Unë jam skllavi i Osmanit dhe ai më ka premtuar të më lirojë, po të pranoni ju këto para. Prandaj, ju lutem bëjeni këtë për hatër tim, i tha skllavi. Ebu Dherrit iu kthye: "Kam shumë dëshirë që juve t'ju lirojnë, por, po të pranoj unë paratë, ju do ta fitoni lirinë, kurse unë do të bëhem skllav në duart e Osmanit".

Ne, muslimanët besojmë se para Aliut, edhe jeta e Pejgamberit (a.s.) i ka hedhur poshtë parimet e vëna nga Marksi. Pejgamberi mbeti ai që ishte, që nga ditët e para të pejgamberisë së tij në Shi'b-i-Ebutalib, derisa ndërroi jetë. Në Shi'b-i-Ebutalib, Pejgamberi dhe disa shokë të tij mbetën të izoluar, pa ushqim, pa ujë ose gjëra të tjera jetësore. Kushtet e tyre ishin aq të pashpresa, sa disa muslimanë të Mekkes, ende të padeklaruar, do të takoheshin me ta, sidomos me Aliun (r.a.) fshehtas, në errësirën e natës dhe përvjedhurazi do t'u çonin një çikëz ushqim sa për t'ua lehtësuar urinë. Në të tilla kushte jetoi Pejgamberi në Shi'b-i-Ebutalib. Pastaj erdhi i dhjeti vjet i Hixhrit, kur qeveritë e botës e çmonin atë shumë e, në të njëjtën kohë, e frikësoheshin pranisë së tij. Nuk qe vetëm Gadishulli Arabik në ndikimin e tij, ai kishte siguruar gjithashtu pushtet të pashok, sa politikanët botërorë të kohës parashikonin përhapjen e menjëhershme të fesë islame nga Arabia (dhe humbjen e tyre). Megjithatë, asnjë fije ndryshimi nuk u shfaq në qëndrimin e Pejgamberit në këtë kohë, në krahasim me kohën e Izolimit të tij në Shi'b-i-Ebutalib.

Njëherë një arab i shkretëtirës shkoi te Pejgamberi a.s. t'i kërkonte diçka. Kur po i afrohej atij, arabi filloi të dridhej, ngaqë kishte dëgjuar për personalitetin e lartë të Pejgamberit. Pejgamberi u shqetësua dhe e pyeti pse ndihej kështu. Pastaj ai e përqafoi njeriun për zemërsisht dhe i tha: “Je guximtar dhe trim. Pse ke frikë? Unë nuk jam tiran. Unë jam i biri i një gruaje që i mëndte qengjat me duart e veta. Unë jam si vëllai yt. Prandaj, më thuaj për çfarëdo që dëshiron të thotë zemra jote e trazuar!”.

Është pikërisht një sjellje e tillë që na bën të themi se Pejgamberi nuk i lejonte vetes të ndikohej aspak nga pushteti i tij, nga autoriteti i tij, nga fusha e gjerë e veprimit dhe mundësitë që kishte në dispozicion. Të tillë shembuj nuk mund ta përshkruajnë gjendjen shpirtërore të Pejgamberit dhe të Aliut; në të vërtetë, gjendja e tyre shpirtërore ishte shumë e lartë, shumë dinjitoze, tepër fisnike. Ne duhet të shohim edhe jetën e personaliteteve të tilla, si të Selmmanit, Ebu Dherrit, Ammarit, Uveis Karanit dhe të qindra të tjerëve si këta ose të studiojmë të kaluarën e personaliteteve të kohëve më të fundit, si të Shejh Ansarit, i cili u bë autoriteti më i lartë në të gjitha degët e dijes, por gjendja e tij ekonomike, kur vdiq, ishte e njëjtë me atë të kohës kur hyri në Nexhef (Qendra Teologjike) si një kërkues i varfër i diturisë. Njerëzit shikonin shtëpinë dhe orenditë e tij dhe thonin se bën jetën e një njeriu shumë të varfër. Dikush iu drejtua atij: “Zotëri! Ju bëni një punë të shkëlqyer, që nuk i prekni këto fonde (taksat islamike), të cilat ju vijnë ju”. “Ku është këtu ajo gjë e shkëlqyer?”, pyeti ai. “Çfarë është e shkëlqyer! A ka ndonjë gjë më të rëndësishme se kjo?”, iu drejtua i pari. Ai iu përgjigj: “Unë nuk bëj më shumë punë se gomarjarët e Kashanit, të cilët paguhën për të blerë mallra në Isfahan e për t'i çuar në Kashan. A keni vënë re ndonjëherë, që këta njerëz të bëjnë mashtrime me pasurinë e të tjerëve? Ata janë të besueshëm dhe nuk u lejohet të veprojnë kështu. Kjo nuk është një çështje aq e rëndësishme sa ç' mendoni ju”. E, ja, pra që vetë “autoriteti fetar” nuk e lejon shpirtin e këtij njeriu të madh t'i nënshtrohet pushtetit që ka ose opinionit të të tjerëve.

Kështu, jetëshkrimi i disa individëve të caktuar zbulon faktin, që në çdo rrethanë njeriu mund të ketë një qëndrim dhe logjikë të përcaktuar dhe të pandryshuar dhe kjo provohet lehtë. Studimet e Marksit janë, pa dyshim të paplota dhe çorientuese, kur vështrojmë jetën e Mervan Hakemit, të Osmanit, të Zubejrit, të Talhait. Po të kishte studiuar Marksi jetën e disa personaliteteve fisnike, ai nuk do të kishte vënë parime kaq të dështuara, as nuk do të kishte arritur në përfundime të gabuara.

Logjika teorike

Kur flasim për logjikën teorike, kemi parasysh arsyetimin dhe poezinë. Arsyetimi përdoret në matematikë për të vërtetuar ose aplikuar një teori. Nga ana tjetër, hipotezat e arsyeshme teorike duhet të pranohen dhe të ndiqen pa i vënë në dyshim. P.sh. një studenti të matematikës i është mësuar se shumta e përgjithshme e këndeve të një trekëndëshi është 180° , e asnjë shkallë më pak a më shumë. Arsyet për këtë janë thënë. Atëherë, a mundet një mësues matematike të jetë kaq i pavarur e kaq i autoritetshëm, sa të provojë (me arsyetimet e tij) se kjo shumë njëherë është 170° e herë të tjera 120° ose 200° ? Jo. Edhe Ajnshtajni do të kritikohet nga një nxënës i klasës së dymbëdhjetë, po të përpiqej ta provonte këtë. Në të vërtetë, do të vepronte kundër arsyes dhe logjikës e askush këtë nuk do t'ia miratonte.

Për poezinë

Sa për poezinë, ajo është e epshme si dylli, e pra, lehtësisht i jepet formë në dorë të njeriut dhe të poetit. Ai mund të përdorë një krahasim, një metaforë, imagjinatën etj., sipas dëshirës së tij - poema është pa logjikë e pa arsytim. Po t'i kërkohet poetit të lavdërojë diçka, e lavdëron. Por, ai mund ta dënojë dhe ta kritikojë po atë gjë, po t'i kërkohet kjo. P.sh., Firdusiu (poeti i madh epir iranian) një ditë që i kënaqur me Sulltan Mahmudin e prandaj, e ngopi me lavdërime: “*Mahmudi, zotëruesi i botës dhe mbreti i madh*”. Një ditë tjetër, ai e ndjeu veten shumë të fyer nga Sulltani, prandaj, e qortoi Shahun kështu:

*Po të ishte nëna e mbretit princeshë e vërtetë,
shumë më tepër do të më kishte dhënë ar e argjend.*

Kështu, poezia mund të manipulohet sipas dëshirës së poetit. Kur një poeti i kërkohet të lavdërojë udhëtimet, ai mund të shkruajë:

*Sa mirë të udhëtosh e të bësh rrugë
Jua them unë, të rrish statik është absurde
Sikur edhe drurët të ecnin e të ndërronin vend
Nuk do të kishin parë sëpatë e sharrë në trung*

Por, po t'i kërkohet të lavdëronte ngujimin, qëndrimin në vend, ai mund të shkruante:

*Mali është i madh, ngaqë nuk lëviz
Era s' rri në vend, prandaj s' peshon hiç*

Pra, është e qartë se poezia mbështetet në imagjinatë, e cila në vetvete është e pakuptimtë. Sidoqoftë herë-herë është e frytshme. Tregohet se një mbret kishte një armik, të cilin kërkonte ta zinte. Kështu bëri dhe më në fund e vari. Një poet, që ishte dishepull i këtij njeriu, trupi i të cilit u mbajt varur, thuri një elegji për të dhe e shpërndau fshehtas në popull. Sigurisht, më pas njerëzit arritën të njohin kush që ky poet. Një varg i poemës thotë:

*Sipas fesë sime, pa dyshim kështu është e jo ndryshe:
Ai arriti kulmin në jetë e kulmin në vdekje.*

Kur dëgjoi këtë poemë, mbreti tha, se ai do të kishte parapëlqyer ta varnin që t'i thurnin të tilla lavde.

Sa u përket dijenive praktike, disa njerëz janë të prerë, të palëkundur, të vendosur dhe të drejtë. Në të vërtetë, parimet dhe kanunet, të cilave ata u përmbahen, janë të përcaktuara dhe të qarta dhe si pasojë, përkushtimi (devotshmëria) i tyre është kaq i lartë, saqë askush nuk mund ta dobësojë atë as edhe një grimë. Vështirë se këta njerëz mund të ndikohen nga dhuna, joshja, kushtet ekonomike e shoqërore dhe gjendja klasore. Kjo ndodh për faktin se parimet e qëndrueshme e themelore janë si parimet logjike e matematike, të cilat nuk u nënshtrohen dëshirës dhe ndjenjave të njeriut. Pejgamberi (a.s.), Aliu (r.a.) Imam Huseini (r.a.) e madje edhe ithtarët e tyre si Selmani, Ebu Dherri, Mikdadi, Shejh Murteda Ansari e të tjerë si këta, qenë të gjithë njerëz të kësaj dore, të

kësaj kategorie. Por, në të kundërt, parimet e disa njerëzve në jetë janë si ato të një poeti, që i lejojnë mendimet e tyre të ndikohen nga paraja dhe premtimet. Ata ndryshojnë në çast, sepse ata nuk kanë parime të qëndrueshme dhe themelore.

Feja islame - fe që mbështetet në logjikën praktike

Një çështje shumë e rëndësishme që nuk duhet shpërfillur kur diskutojmë për qëndrimin Pejgamberik, është, se feja islame është një shkollë mendimi, e mbështetur në logjikën praktike.

Njeriu ka një strukturë dhe natyrë të qëmotshme, që e bëjnë atë t'i shkojë pas dhe t'i përmbahet një logjike të fortë dhe të pandryshueshme teorike dhe në logjikën praktike të arrijë një gjendje të qëndrueshme dhe të vendosur që nuk ndikohet kurrë nga asnjë dhunë a forcë. Ja pse, Aliu (r.a.) e portretizon besimtarin si një mal të patundur, i cili nuk mund të lëvizet dhe të zhvendoset nga stuhitë e fuqishme, si privimet dhe pamjaftueshmëritë, që mbizotërojnë nganjëherë në jetën e njeriut e si mirëqenia e qetësia, për të cilat Kur'ani i Shenjtë shtjellon:

“Ka ndër njerëz ndonjë që i shërben All-llahut me mëdyshje;

Kur i bie ndonjë e mirë, aty për aty kënaqet;

Por kur e godet një e keqe, ai kthehet nxitimthi (te mosbesimi), duke humbur edhe këtë botë edhe tjetrën!

Kjo është një humbje e qartë (e dyfishtë)” Kur'an i Shenjtë (22:11)

Udhëheqësi i besnikëve, Aliu (r.a.) na jep një përshkrim të bukur të fjalës “përkore” Nehxhul-Belaga, kur thotë:

Përkorja (zuhd) shprehet në dy thënie të Kur'anit: “Që të mos dëshpëroheni për një të mirë që ju shpëtoi dhe të mos gëzoheni tepër për atë që ju dha All-llahu”. Kur'ani i Shenjtë (57:23)

“Zuhd-i” është punë e shpirtit dhe nuk mund të fitohet me vepra thjesht fetare. Njeriu, vërtet i përkorë, është realisht ai që as nuk brengoset, sikur e tërë bota t'i largohet, as nuk gëzohet së tepërmi, sikur bota mbarë ta shohë atë me simpati. I tillë është në të vërtetë ai që mbetet po ai si në njërën rast, ashtu edhe në tjetrin dhe nuk e humbet këmbënguljen dhe qëndrueshmërinë shpirtërore.

Përkufizimi i “zuhd-it” nga Aliu shkon tej mendjes së Marksit dhe të Hegelit, të cilët mendojnë krejt ndryshe, duke mohuar faktin, se Aliu (r.a.) ka thënë, se qeniet njerëzore mund të fitojnë një gjendje të tillë të fisnikëruar, të ekzaltuar, për të qenë mënjanës (indiferentë) ndaj interesave klasore. Shkolla e fesë islame mbështetet, sidoqoftë, pikërisht në këtë realitet. Humanizmi i fesë islame dhe i muslimanit të vërtetë i vë ato themele, që njeriu të jetë i përkorë, ashtu siç e përshkroi Aliu.

Në logjikën praktike, si në atë teorike, disa nga metodat në thelb, janë anuluar. P.sh. në logjikën për çështje shkencore ndalohet ndjekja e thënieve të njerëzve të tjerë, madje, edhe e dijetarëve. Në logjikën praktike, gjithashtu, vërehet kjo pari dhe feja islame e përkrah atë, gjithashtu. Si shembull: një studim i plotë i qëndrimit praktik të Pejgamberit (a.s.), të Aliut dhe të Imamëve të tjerë (paqja qoftë mbi ta!) dhe një shqyrtim i thellë i librave të shkruar për ta, si nga Shiitët, ashtu edhe nga Sunitët, zbulon faktin se ata asnjëherë nuk i kanë përdorur metodat e vërtetësimit të mbarësisë dhe të prapësisë së ditëve! Nehxhul-beloga u tregon, se si kur Aliu (r.a.) vendosi të nisej në luftë kundër Havarixhëve (domethënë rebelëve), Ash'ath Bin Kajsi, i cili ishte në atë kohë një nga shokët e tij, u sul përpara dhe iu afrua atij, duke i thënë: “O komandant i

besnikëve! Unë jam një astrolog dhe një ekspert i njohjes së ditëve të mbara dhe të prapa. Unë kam ardhur në përfundimin se po të lëvizni në këtë çast, ju dhe një numër i madh i shokëve tuaj, me siguri, do të thyheni dhe do të vriteni” Imami iu përgjigj, se kushto që vërtetëson pejgamberinë boshe të astrologut, mohon, në të vërtetë, thëniet e Pejgamberit (a.s.). Pastaj, ai urdhëroi shokët e tij që në emër të All-llahut e duke u mbështetur në të, të lëviznin menjëherë e të mos u kushtonin asnjë vëmendje fjalëve të astrologut. Më vonë, doli se Aliu (r.a.) pati sukses në luftën kundër Havarixhëve më shumë se në çdo luftë tjetër.

Abdulmelik Bin A’ajuni, vëllai i Zurarit qe dijetar dhe një nga tregimtarët më të përmendur të kohës së tij. Ai kishte studiuar astrologji dhe e kishte praktikuar atë, gjithashtu. Kur kishte ndër mend të dilte nga shtëpia, ai do të ndalonte të shihte vendosjen e yjeve dhe pastaj do të mbetej në mëdyshje: ta vijonte udhën apo jo. Por, ca nga ca ai e ndjeu se dijenitë e tij në astrologji për çdo ditë që kalonte, po bëheshin një bezdi për të. Ai shkoi tek Imam Sadiku, dhe i tha: “O biri i Të Dërguarit të All-llahut, unë jam brengosur nga astrologjia (jo nga astronomia, të cilën feja islame e mbështet). Kam disa libra astrologjikë dhe e ndiej, që nuk mund të marr asnjë vendim pa iu drejtuar atyre”. I habitur, Imam Sadiku e pyeti: “Me të vërtetë, i praktikoni të tilla gjëra?” Ai iu përgjigj: “Po, o biri i Të Dërguarit të All-llahut”. Pastaj, Imami e këshilloi të shkonte në shtëpi dhe t’i digjte sa më shpejt të gjithë ata libra dhe paskëtaj të harronte gjithçka për astrologjinë.

Në përgjithësi, përveç një vargu tregimesh, që kanë të bëjnë me këtë çështje, ka disa të tjera, të cilat shpjegojnë “ditët ogurzeza” që përmenden në suren “Sexhde” të Kur’anit të Shenjtë (41:16). Një studim i të gjitha këtyre tregimeve nga Imamët e bën të qartë se astrologjia, në thelb, ose nuk ndikon (në jetën e njeriut) ose ndikimi i saj mund të mohohet, duke u mbështetur tek All-llahu, Pejgamberi (a.s.) dhe Imamët (r.a.). Në pajtim me këtë, një musliman i vërtetë nuk u kushton vëmendje këtyre çështjeve në praktikë dhe nëse do p.sh. që të udhëtojë, ai mbështetet në zotim, në Pejgamberin e Imamët, jep diçka për mirëbërësi dhe niset për në udhë. Për më tepër, ata që nuk e zënë në gojë astrologjinë, vetë s’i kushtojnë asaj vëmendje kurrë, kur është fjala për logjikën e tyre praktike dhe qëndrimin e tyre praktik.

Në Horasan e sidomos në Fariman (qyteti i lindjes i autorit) ka një besëtytni shumë të njohur e shumë të përhapur, të cilën autori e ka parë edhe në disa qytete të tjera; sipas saj, nëse dikush që ka ndër mend të bëjë rrugë, ndesh një Sejjid (pasardhës i Aliut), ai duhet ta marrë atë si ogur të keq; ai nuk kthehet më kurrë, po vijoi rrugën. Në të kundërt, nëse atij i del përpara një i huaj, udhëtimi i tij do të jetë i mbarë dhe ia vlen të bëhet.

Profesori ynë i nderuar, i ndjeri Mirza Ali Agai Shirazi pat zbuluar zanafillën e kësaj besëtytnie. Ai thoshte, se ajo ishte për shkak të krimeve, kërcënimeve dhe presioneve të Abbasidëve në vrasjen e Sadateve (pasardhësit e Aliut) e madje të të gjithë familjes së atyre që i strehonin Sadatet. Prandaj, ca nga ca, njerëzit besuan se Sejjidët politikisht ishin ogurzinj, megjithëse në jetë nuk ishin aspak të tillë. Meqë çdo shtëpi ku banonte një sejjid ishte e dënuar të shembej, me kalimin e kohës ky besim i kotë u rrënojës në mendjet e njerëzve, si një prapësi e qenësishme.

Njëherë mua (autorit) m’u desh ta përballoja këtë situatë herën e dytë ose të tretë të largimit tim nga Farimani për në Kum. Meqë nëna ime e ndjerë, motrat e mia, femrat e tjera të familjes dhe disa miq do të më përcillnin, i hipa kalit me padurim për të bërë nja dymbëdhjetë kilometra rrugë midis fshatit (vendlindja e autorit) dhe Farimanit, që të kapja autobusin për udhëtimin tim. Pasi i kisha hipur kalit, pashë një sejjid që po vinte

drejt meje. Unë iu luta All-llahut, sepse po ta kishin vënë re gratë, nuk do të më kishin lënë të shkoja. Sejjid i'u afrua e donte të dinte nëse unë do të udhëtoja për në Kum drejtpërdrejt nga Farimani apo do të kthehesha prapë në fshat. Ai pyeti: “Zotëri! Për hatër të All-llahut, ju nuk do të ktheheni!?” “Jo! Për hatër të All-llahut, unë nuk do të kthehem”, qe përgjigjja ime. Sidoqoftë, gratë nuk e dëgjuan bisedën tonë; ndryshe nuk do të më kishin lënë të shkoja. Që t'i biem sa më shkurt, unë u nisa për në Kum dhe u ktheva pas një kohe pa provuar asnjë shqetësim a vështirësi.

Pra, muslimani nuk duhet t'ua vërë veshin besimeve të tilla të kota. Përkundrazi, duke u mbështetur tek All-llahu, ai duhet t'i fshijë ato nga mendja.

Relativiteti i moralit

“Relativiteti i moralit” ose “vlerat morale” është një problem botëror i kohës sonë. Njerëzit nuk janë të një mendjeje ose nuk kanë arritur në një kuptim të saktë për të mirën dhe të keqen, gjë që ka sjellë një numër të madh mësimesh çorientuese. Synimi i vërtetë është të vendosen norma të përbashkëta njerëzore për të mirën dhe të keqen, domethënë për atë se si duhet të sillemi, për të qenë të mirë. Sot, ky problem i është nënshtuar një debati të gjerë, prandaj, është e nevojshme të diskutohet këtu.

Disa njerëz mendojnë se morali dhe normat e së mirës dhe së keqes janë relative. Me fjalë të tjera, ata mëtojnë se të jesh qenie njerëzore, është diçka relative, që do të thotë se normat njerëzore i nënshtrohen ndryshimit sipas kohës dhe vendit. Ajo nënkupton se diçka që është moralisht e mirë në një kohë të caktuar e në rrethana të caktuara, mund të konsiderohet jomorale në kohë të tjera dhe në kushte të tjera. Ja se ç'kuptojnë ata me “relativitet të moralit”.

Duhet shënuar këtu se parimet themelore të moralit dhe normat parësore të humanizmit nuk janë aspak relative; parimet dhe normat dytësore - po. Realitetin mund ta vërejmë në fenë islame, gjithashtu. Sa i përket qëndrimit praktik të Pejgamberit (a.s.), ai kishte disa parime, të cilat i konsideronte të pavlefshme dhe jopraktike në çdo lloj rrethane. Imamët tanë të gjithashtu asnjëherë nuk i shfrytëzuan parimet e këtilla, sepse feja islame, në themel, i ka ndaluar ato për të gjitha kohët, vendet dhe rrethanat.

Neve muslimanëve shiitë, ndryshe nga vëllezërve tanë sunnitë, na është dhuruar një thesar. Vëllezërit sunnitë kanë një periudhë njëzetetrevjeçare të jetës së Pejgamberit (a.s.) pas “caktimit të tij si pejgamber”, e cila është shumë mësimdhënëse, përse i përket qëndrimit të tij praktik në rrethana të ndryshme; kurse ne shiitët kemi përveç kësaj periudhe edhe një periudhë tjetër prej 250 vjetësh - periudhë “pagabueshmërie” (që ka të bëjë me Imamët e drejtë). Ajo është e rëndësishme sepse tregon si Imamët tanë të drejtë e të pafajshëm jetuan në kushte të ndryshme - një studim i thellë, nga i cili mund të marrim metodat dhe zbulesat e duhura, mund ta zbatojmë në kushte të jetës sonë të përditshme. Ky realitet na dallon nga vëllezërit e tjerë muslimanë, të cilët mbështeten thjesht në periudhën e mëparshme (23 vjetët) dhe besojnë se Pejgamberi (a.s.) ka qenë i vetmi personalitet i përkryer.

Imam Sadiki p.sh. jetoi në periudhën Abbaside, shëmbëlltyra e së cilës nuk ka ndodhur kurrë te Pejgamberi (a.s.). Kështu në këtë aspekt ne jemi më të pasur se vëllezërit tanë muslimanë, sepse hedhja poshtë njëzëri e disa parimeve nga Pejgamberi, si edhe nga Imamët tanë të drejtë në çdo rrethanë, mund të na çojë drejt faktit se ato nuk i nënshtrohen “relativitetit” të moralit.

Mund të vërehet nga mbrojtësit e “relativitetit të moralit” se tradhtia është një nga parimet ose normat, të cilën njerëzit mund ta zbatojnë në qëndrimet ndaj të tjerëve. Shumica e politikanëve të botës e përdorin tradhtinë, për t'i realizuar qëllimet e tyre. Disa e mbështesin tërë praktikën e tyre në të, kurse të tjerët e përdorin atë në raste të caktuara. Ata mendojnë se morali është i pakuptimtë në politikë e kështu nuk duhet të merret parasysh. Politikani mund të premtojë, të betohet ose të nënshkruajë një traktat, për të bërë ose për të mos bërë diçka, por ai u mbetet besnik këtyre për aq sa ka përfitim dhe sapo të shihet se ato janë në dëm të interesave të tij, është plotësisht e mundshme që ai të mos u përmbahet premtimeve. Në librin e tij “Lufta e Dytë Botërore” Uinston Çerçilli përmend sulmin e aleatëve ndaj Iranit dhe deklaroi se ata pajtoheshin me Iranin, pse ata nuk duhej ta kishin sulmuar atë. Megjithatë, shton ai vetë, të tilla marrëveshje mund të zbatohen në një shkallë të vogël, p.sh. midis dy vetave. Por, në politikë, kur kemi të bëjmë me përfitimet dhe fatet e një kombi, ato (marrëveshjet) e humbim kuptimin e tyre. Ai deklaroi më tej se ai nuk mund t'i shpërfillte interesat e Britanisë së Madhe, për arsyen e thjeshtë që shkelja e një marrëveshjeje me një vend qenka e pamoralshme dhe në kundërshtim me parimet e humanizmit.

Muaviu, gjithashtu e mbështeti sundimin e tij në të njëjtën politikë - në politikën e tradhtisë. E kundërta ka ndodhur me Aliun (r.a.). Refuzimi i tij për të mos e përdorur një politikë të tillë, madje, edhe po qe se rrezikohej Halifati, është një nga cilësitë që e dallon atë nga politikanët e gjithë botës. Aliu (r.a.) qe një ruajtës i parimeve të vërteta e të drejta. Ai besonte se ruajtja e parimeve njerëzore, e vërtetësisë, ndershmërisë dhe besnikërisë njerëzore përbënin filozofinë për Halifatin e tij. Atëherë, si mund t'i flijonte ai këto për të pretenduar Halifatin? Në të vërtetë, ai jo vetëm që ndoqi vetë një filozofi të tillë, por gjithashtu ia bëri të ditur Malik Ashtarit, komandantit të tij në Egjipt, në letrën e tij emërmadhe, duke i thënë:

"Në qoftë se bëhet përfundimi i një marrëveshjeje me armikun tuaj ose i bëni një zotim atij, atëherë, plotësojeni marrëveshjen dhe shlyejeni zotimin besnikërisht... Përveç muslimanëve, edhe jobesimtarët u janë përmbajtur marrëveshjeve, sepse i kuptonin rreziqet që do të pasonin pas shkeljeve të tyre. Prandaj, mos e mashtroni armikun tuaj... All-llahu e garanton marrëveshjen dhe zotimin si një shenjë sigurie..."⁶

Tani ne i pyesim mbrojtësit e “relativitetit” absolut “të moralit”, nëse ata besojnë se një udhëheqës duhet ta ndjekë këtë parim, madje lidhur me tradhtinë, domethënë, të jetë edhe i pabesë edhe i ndershëm - sipas kërkesave të ngutshme të kohës dhe të vendit? Jo! Ky parim është krejt i gabuar.

Teprimi (Transgresioni)

Është fjala për atë që njeriu nuk duhet të shkojë tej kufijve të ligjshëm, madje, edhe kundër armiqve. A ka ndonjë kufi që duhet parë kur ballafaqohemi me jobesimtarë? Po! Kur'ani i Shenjtë thotë:

“Dhe luftoni për kauzën e All-llahut kundër atyre jobesimtarëve që ju luftojnë ju, por mos e teproni! All-llahu nuk i do ata që e teprojnë.”

Kur'ani i Shenjtë (2:190)

Pejgamberi (a.s.) i Islamit dhe Aliu (r.a.) gjithnjë i këshillonin shokët e tyre të mos i dëmtonin armiqtë e plagosur, gratë dhe fëmijët e tyre, pleqtë e të gjymtuarit dhe ata që

⁶ Esh-Sherif Er-Radi, *Nehxhul-belaga of Ali* (Kum: Center of Islamic Studies, 1975), f. 542.

nuk mund të luftonin, që kishin humbur gjymtyrët dhe të mos i linin pa ujë. Jobesimtarët kurejshitë ishin jo vetëm në armiqësi të rreptë me Pejgamberin, por edhe e luftuan atë për rreth njëzet vjet e s'lanë gur pa lëvizur, i vranë të dashurit e tij, i torturuan atë dhe shokët e tij besmikë, aq sa mundën, gjatë qëndrimit të Pejgamberit në Mekke (para emigrimit të tij në Medine), i thyen ballin dhe dhëmbët e bekuar.

Por, Pejgamberi (a.s.) mbajti një qëndrim të drejtë ndaj kurejshitëve që gjallëruan pas pushtimit të Mekkes e kur muslimanët kishin të drejtën e pushtetit absolut mbi armiqtë e tyre, muslimanët i trajtuan ata sipas ajetit të mëposhtëm të sures El Maide (sureja e fundit që iu zbrit Pejgamberit (a.s.), fill pas marrjes së Mekkes):

“O ju që besuat! Qëndroni të paepur për hir të All-llahut, si dëshmitarë të marrëdhënieve të mira dhe mos lejoni që urrejtja për të tjerët t’ju çojë menjëherë në gabim e t’i shmangeni drejtësisë”! Jini të drejtë; ajo (drejtësia) është pranë përkushtimit (devotshmërisë) dhe kini frikë All-llahun, sepse All-llahu e di mirë gjithçka që ju bëni”. Kur’ani i Shenjtë (5:8)

E pra, a është vërtet e ligjshme t’i kalosh caqet në situata të caktuara? Kurrë! Çdo gjë kufizohet nga disa shkallë dhe caqe, të cilat nuk duhet të kalohen. Në thelb, pse njeriu i lufton armiqtë e tij? Nëse ai vepron kështu që të shpëtojë nga ndërlikimet dhe pengesat e tij, kjo nuk do të pajtohej me fenë islame. Nëse ai lufton për të hequr një pengesë nga rruga e njerëzimit atëherë sapo e përmbush synimin e tij, ai duhet ta ndalojë luftimin, në mënyrë që të mos i kalojë caqet.

Përrulja dhe nënshtimi ndaj tiranisë

Ta kërkosh simpatinë e armikut duke iu lutur, përrulur dhe nënshtuar tiranisë dhe mizorisë, është parim i gabuar, të cilin Pejgamberi (a.s.) dhe Imamët e drejtë kurrë nuk e ndoqën në jetën e tyre.

Këto dhe parime të tjera të gabuara, të përmendura më parë, u hodhën poshtë nga Pejamberi (a.s.) dhe Imamët e drejtë

Parimet që u miratuan dhe u ndoqën

Ka parime të caktuara të cilat Pejgamberi (a.s.) dhe Imamët i kanë ndjekur vijimisht, megjithëse në shkallë relative. Shkalla e relativitetit të këtyre parimeve do të diskutohet më poshtë.

Në fenë islame ekzistojnë dy parime, që kanë të bëjnë me këtë: “parimi i zotërimit të forcës” dhe “parimi i përdorimit të forcës”. I pari nënkupton se (muslimanët) duhet të jenë mjaft të fuqishëm, që t’i pengojnë armiqtë dhe t’i zbrapsin sulmet e tyre, por të mos i sulmojnë ata në mënyrë të paarsyeshme. Në lidhje me këtë, Kur’ani i Shenjtë thotë:

“Atëherë, përgatituni kundër tyre, me sa forca (luftarake) që të kini, me roja të forta, me kuaj dhe skuadronë, në mënyrë që të mund t’i kallni datën armikut të All-llahut dhe tuajit”.

Kur’ani i Shenjtë (8:60)

“Kallja e datës” (tushibun) këtu nënkupton dhunën e asaj shkalle sa që armiku të detyrohet të ndalojë sulmin mbi territoret muslimane. Ky është parim absolute, jo relativ, që duhet të mbahet në mendje dhe të ndiqet në të gjitha kohët, derisa të ketë armiq.

Parimi tjetër, domethënë “parimi i përdorimit të forcës” dallon nga ai i pari. Megjithatë, feja islame e konsideron atë relativisht të lejueshëm dhe Pejgamberi (a.s.) e shfrytëzoi atë në raste të veçanta, specifike me të njëjtën pikëpamje, domethënë kur s’ka asnjë rrugë tjetër për të zbrapsur armikun, veçse duke ushtruar dhunën dhe forcën.

Në “Nehxhul-belaga”, Udhëheqësi i besimdrejtëve Aliu (r.a.) përmend disa veti karakteristike dhe në tërësi, qëndrimin praktik të Pejgamberit (a.s.):

“Pejgamberi ishte si një mjek shëtitës, që i ka përgatitur ilaçet dhe i ka dezinfektuar veglat. Ai i përdor ato kurdo që lind nevoja për të shëruar zemra të pandieshme, veshë të shurdhër dhe gojë të mece. Me ilaçet e tij ai gjurmoi vendet e shpërfilljes dhe të pështjellimit. Ata - njerëzit, nuk morën dritë nga dritat e urtësisë së tij, nuk nxorën as flakë nga stralli i diturisë së tij të zjartë. Kështu që, në këtë çështje ata janë si bagëti që ha bar dhe si gurët e që nuk mund të çahen”.

Lexojmë më tej në “Nehxhul-belaga”:

"Ata që nuk bëjnë mëkate e që u është dhuruar siguria (ndaj mëkateve), duhet të jenë të mëshirshëm ndaj mëkatarëve dhe të pabindurve. Mirënjohja duhet të jetë kryesisht privilegj i tyre dhe ajo duhet t’i frenojë ata për t’u gjetur gabime të tjerëve. E ç’mund të thuhet për përgojuesin, i cili fajëson vëllanë e tij dhe i gjen gabime atij?⁷

Në të vërtetë, një i sëmurë i cili meriton dashamirësi, nuk duhet as të fyhet, as të lihet vetëm, por përkundrazi, duhet të mjekohet. Pejgamberi (a.s.) vepronte si mjeku që shëron të sëmurët. Në thelb, mjekët janë dy kategorish: ata që kanë një zyrë të caktuar e të përhershme dhe që mjekojnë vetëm të sëmurët të cilët u drejtohen e nuk kujdesen fare për të tjerët, dhe mjekë shëtitës, të cilët nuk kënaqen me mjekimin vetëm të pacientëve të vet. Këta shkojnë vetë te të gjithë të sëmurët, të cilëve kanë mundësi t’u shkojnë. Pejgamberi (a.s.) - thotë Aliu (r.a.) i përkiste kategorisë së dytë. Ai, gjatë gjithë jetës së vet i ka kërkuar vetë të sëmurët moralë dhe shpirtërorë. Për këtë qëllim, ai edhe udhëtoi deri në Ta’if. Ai shkoi në Xhaminë e Shenjtë të Mekkes, recitonte Kur’anin e në këtë mënyrë i ftonte njerëzit në fenë islame. Gjatë muajve të ndaluar, kur arabët nuk lejoheshin të bënin luftë kundër njëri-tjetrit e kur fiset arabe vinin në Mekke për të kryer, sipas riteve të veta, ceremonitë e Haxhshit, veçanërisht kur mbledheshin në Arafat (Kodra e Njohjes - ndodhet 18 km larg Mekkes), Pejgamberi (a.s.) ndihej i sigurt dhe e shfrytëzonte rastin t’i drejtonte njerëzit. Ebu Lehebi, xhaxhai i Pejgamberit, i cili nuk ishte besimtar, i ftonte zakonisht njerëzit të mos e dëgjonin nipin e tij “të çmendur dhe gënjeshtar” siç e quante ai Pejgamberin. Por, Pejgamberi e shihte përgjegjësinë e tij – larg shpifjeve të tilla të pathemelta.

Tregohet se një herë Jezu Krishtin (Isain) (paqja qoftë mbi të), e panë duke dalë nga shtëpia e një prostitute. Të habitur, dishepujt e tij e pyetën: “O shpirti i Zotit! Çfarë po bënit në një vend të tillë?” Ai u përgjigj: “Mjeku e viziton pacientin e tij”.

Të tillë mjekë merrnin gjithnjë me vete balsame, gërshërë dhe reshterë shpirtërorë. Balsamin do ta përdornin kurdo që të ishte i mundshëm dhe i frytshëm; ndryshe, kur refuzonin të ishin mënjanës (indiferentë), ata do të përdornin gërshërë dhe neshtarët për operacione e kirurgji. Në të vërtetë, në disa rrethana ata i mbështetnin shpresat të shpirtmirësisë e butësisë; në rrethana të tjera, te forca e kërcënimi.

Në tërësi bashkësia islame duhet të jetë më e fuqishmja në tërë botën, sikur armiqtë të mos i lakmojnë interesat, zotërimet, territoret dhe kulturën e saj. Ky është një parim absolut. Nga ana tjetër, përdorimi i forcës është parim relativ, që nganjëherë është i nevojshëm, e nganjëherë jo.

⁷ Nehxhul-belaga, f. 322

Thjeshtësia dhe natyrshmëria

Thjeshtësia që ndër parimet relative që ndoqi Pejgamberi (a.s.) në jetën e tij. Duke u mbështetur në besueshmërinë e thënieve të Imam Hasan Muxhtabasë (r.a.) dhe të Hind Ibn Ebi Halidit,⁸ xhaxha i gjetur i nënës, tregohet se:

I Dërguari i All-llahut (paqja dhe bekimet e All-llahut qofshin mbi të dhe pasardhësit e tij), kishte pak ushqime (zahire).

Pejgamberi (a.s.) kishte zgjedhur, vërtet parimin e thjeshtësisë dhe të natyrshmërisë për të gjitha shtresat shoqërore dhe e zbatonte atë për gjithçka e në çdo gjë, si në të ngrënë, në veshje, në shoqërimin me të tjerët e kështu me radhë. Ai nuk e përdorte kërcënimin, i cili ushtrohet zakonisht nga ata që kanë pushtet e që disa herë e kalojnë kufirin ekstrem. Shembull i kësaj skajshmërie është qëndrimi i Muhamed Han Kaxharit, kur sundonte në Kerman, duke bërë masakra të tmerrshme, duke verbuar shumë veta, duke mbushur kanale të nëndheshme e duke u kënaqur me një sabotim të padëgjueshëm.

Thuhet se njëherë një ushtar i kumtoi atij që një “ushtar tjetër po përgatiste komplot për ta vrarë. Muhamed Hani e kishte hetuar këtë çështje dhe doli se që gënjeshtër. Atij i raportuan se kishte pasur një rivalitet ndërmjet këtyre dy ushtarëve për t’u martuar me një vajzë dhe meqë i dyti arriti të martohet me të, i pari kishte vendosur të hakmerrej ndaj tij me një akuzë të tillë të rreme. Ai iu drejtua nipit të tij, Fath’ali Shahut (i cili, në atë kohë ishte trashëgimtar i fronit të tij, ngaqë Muhammed Hani nuk kishte mundësi të ketë fëmijë) dhe i kërkoi mendimin e tij në ç’mënyrë duhej gjykuar. Fath’ali Shahu iu përgjigj se ishte fare e qartë që ushtarin gënjeshtar duhej ndëshkuar. Muhamed Hani tha se nga pikëpamja logjike Fath’ali Shahu mendonte drejt, por nga pikëpamja politike, logjika e tij ishte e gabuar. Fath’ali Shahu e pyeti, përse. Muhamed Hani iu përgjigj: “Sa i përket drejtësisë, ushtari fajësohet për një akuzë të rreme dhe duhet të ndëshkohet. Por, kanë kaluar disa ditë dhe net që mendjet e të gjithë atyre që janë përfshirë në këtë çështje (akuzuesi, i akuzuari, dëshmitarët dhe të gjithë të tjerët) kanë ushqyer mendimin e vrasësit tim. Këta njerëz, me një mendim të tillë, një ditë mund të vendosin vërtet të më vrasin. Kështu që, nuk është e këshillueshme të mbetet gjallë asnjëri prej tyre”.

Kështu, Muhamed Hani urdhëroi të ekzekutohen të gjithë ata që ishin ngatërruar në këtë çështje, thjesht për fajin se në mënyrë të pavetëdijshme kishin menduar për vdekjen e tij.

⁸ Hindi që djali i adoptuar i Pejgamberit (a.s.), domethënë vëlla i gjetur i Zehrasë, bija e tij e nderuar (paqja e All-llahut qoftë mbi të!). Ai ishte djali i Hadixhes, nga burri i saj i mëparshëm, pikërisht ashtu siç që Usame bin Zejdi biri i Zejnebes, djali i adoptuar i Pejgamberi (a.s.). Usameja që, sigurisht më i ri se Hindi dhe e kishte njohur Pejgamberin (a.s.) në Medine, kurse Hindi kishte qenë pranë Pejgamberit edhe gjatë trembëdhjetë vjetëve të periudhës së Mekkes (domethënë, para emigrimit në Medine dhe dhjetë vjet në Medine. Për këtë arsye, Hindi e njihte mirë jetën dhe sjelljen e Pejgamberit. Kështu, Imam Hasani, Imami i dytë shiit, djali i Aliut (paqja e All-llahut qoftë mbi ta) kur ishte ende fëmijë, iu lut atij t’ia përshkruante gjyshen e shenjtë, ashtu siç e kishte perceptuar ai. Hindi e përshkroi dhe Imam Hasani (r.a.) u tregonte të tjerëve me përpikëri ç’kishte thënë Hindi. Ndër thëniet e Hindit, që kanë mbërritur deri te ne, nëpërmjet një vargu të plotë tregimtarësh, është:

Po për Xhingisin dhe Timurin?

Gjëja më e vogël që bënë ata që frikësimi i njerëzve me paraqitjen e tyre pompoze, kështu që impononin respekt. Udhëheqësi i besimdrejtëve Aliu (r.a.) thotë në “Nehxhul-belaga” se All-llahu nuk i pajis peygamberët e tij me madhështi dhe lavdi tokësore e as ata vetë nuk e duan një gjë të tillë. Më tej ai shton se Musai (a.s.) dhe vëllai i tij Haruni, i shkuan për vizitë Faraonit, të veshur fare thjesht dhe tepër përulësisht dhe e ftuan t’i nënshtrohej All-llahut. Ai thotë:

“Kur Musai, i biri i Imranit shkoi bashkë me të vëllanë Harunin te Faraoni, veshur me këmbë (të rëndomtë) leshi, me bastunë në duar, ata e siguruan atë se do të vijonte të sundonte në vendin e vet e do të nderohej, në qoftë se pranonte. Por Faraoni tha: “A nuk habiteni ju me këta dy burra që më sigurojnë vijimin e sundimit dhe të nderimit, megjithëse ju e shikoni varfërinë dhe ultësinë e tyre. Ndryshe, pse nuk kanë byzlykë në duar?” Tha kështu, ngaqë e ndiente veten krenar për florinj të dhe pasurinë e tij të grumbulluar, kurse leshin dhe petkat e leshta i quante të pavlefshme. Kur All-llahu, i Lavdëruari, dërgonte peygamberët e Tij, po të kishte dashur do të mund të hapte për ta thesare dhe miniera ari e do të mund t’i rrethonte me kopshte e do të mund të mbledhte rreth tyre shpendët e qiellit dhe kafshët e Tokës. Po të kishte bërë All-llahu kështu, atëherë nuk do të kishte pasur as prova, as shpërblime e as njoftime (për çështje të botës tjetër). Ata që pranonin (mesazhin e Tij) nuk mund të shpërbleheshin siç duhet pas provës dhe besimtarët nuk mund ta meritonin shpërblimin për vepra të mira dhe të gjitha këto fjalë nuk do të kishin kuptim. Por All-llahu i Lavdëruar, i bën peygamberët e Tij të paepur në ngulmimin e tyre dhe u jep pamje të dobët çka shihet në sy, bashkë me kënaqësinë që u mbush zemrat dhe sytë me lehtësim, bashkë me kënaqësinë që u ngop zemrat dhe sytë, pa koprraci.

Në qoftë se peygamberët kishin autoritetin që nuk mund të sulmohej ose nderin që nuk mund të cenohej, apo prona drejt të cilave njerëzit do të kthenin kokën, do të kishte qenë shumë e lehtë për njerëzit të kërkonin mësim dhe mjaft e vështirë për të ndier zbrazëti, atëherë, ata do ta kishin pranuar besimin nga frika që ndjenin ose nga prirja që i josh ata dhe qëllimi i të gjithë atyre do të kishte qenë i njëjtë, kurse veprimet e tyre do të kishin qenë të ndryshme. Prandaj All-llahu i Lavdëruar ka vendosur që njerëzit duhet të ndjekin peygamberët e tyre, të njohin librat e tyre, të mbeten të përulur para fytyrës së Tij, t’i binden Urdhrit të Tij dhe të pranojnë bindjen ndaj Tij me çiltërsi pa as më të voglën gjë tjetër në të. Por, kur prova dhe vështirësia të ishin më të forta, edhe shpërblimi e kompensimi do të duhet të ishin më të mëdha”.⁹

Faraoni nuk mund të kuptonte se si Musai dhe Haruni, me ato petkat e tyre të varfra e me bastunët e thatë në duar, t’i kërkonin atij t’i nënshtrohej Zotit të tyre apo të jepej me përulësi e të humbte madhërinë e tij. Ata vunë kushte, sikur të ishin të sigurt për fitoren - mendonte Faraoni. Sikur këta njerëz të kishin një të ardhme të suksesshme a nuk duhej të kishin pasur një paraqitje më të mirë, florinj, gurë të çmuar dhe formalitete pompoze? Për Faraonin paraja ishte faktor madhështie, kurse petkat e vjetra shenjë ultësie (inferioriteti). Kështu mendonte ai, po të kishin lidhje me Zotin, Musai dhe i vëllai i tij, atyre do t’u ishte dhënë ar, thesare e lavdi dhjetë herë më shumë se ç’kishte vetë.

Në citatin e fundit Aliu (r.a.) kur i referohet filozofisë së dërgimit të peygamberëve e pyetjes pse All-llahu nuk i pajis ata me shkëlqim tokësor, shpreh realitetin: po t’i pajiste

⁹ Esh-Sherif Er-Radi “Nehxhul-belaga” of Ali, vëll. 2 (Teheran: World Organization for Islamic Services, 1979, 406-407)

All-llahu ata me të tilla gjëra, liria e zgjedhjes mbaron dhe besimi në Zotin bëhet i detyrueshëm për hir të arit dhe të parasë. Një besim i tillë, thotë ai, është i pranueshëm nga të gjithë njerëzit, por nuk është i vërtetë. Besim i vërtetë është ai që trashëgon dëlirësinë e qiellit dhe vullnetin e lirë. All-llahu mund t'u japë peygamberëve urdhrin për të komanduar kafshët, siç bëri me Sulejmanin të cilit i dha urdhrin të komandonte zogjtë që të fillonin fluturimin mbi kokat e tyre, në mënyrë që të hiqej çdo dyshim për peygamberinë e tyre. Por besimi që vjen nga mrekullitë, trashëgon detyrimin. Besimet e tilla nuk janë rezultat i një zgjedhjeje të mençur, sepse besimi i vërtetë nuk zë rrënjë nga forca a detyrimi.

Sa u përket çudive dhe mrekullive, duhet thënë se ato janë të dëshirueshme për aq sa i ndihmojnë peygamberët të japin arsye për mëtimet (pretendimet) e tyre. Jashtë kësaj, ato do të sillnin anarki: çdo njeri do të priste të bëhej një mrekulli për përfitime vetjake, fjala vjen të ndryshohej hekuri në ar e kështu me radhë.

Në tërësi, duhet theksuar edhe një herë se All-llahu xh.sh. ua largon peygamberëve të tij madhësitë dhe shkëlqimet e kësaj jete dhe as ata, nga ana e tyre, nuk i kërkojnë e nuk tregojnë kujdes për to. Çfarëdo fuqie dhe ndikimi që u jepet peygamberëve nga All-llahu është thjesht në punë të guximit të tyre të paepshëm dhe të vendosurisë së tyre ngulmuese.

Ja pse Musai qëndron para Faraonit me bastunin e tij të thjeshtë e trespihët e tij e i flet atij me një këmbëngulje mbresëlënëse. Në të vërtetë, All-llahu u fal peygamberëve të tij të tillë ndjenjën e kënaqësisë, sa sytë dhe zemrat e tyre ngopen edhe me ushqimin më të varfër, çka sjell thjeshtësi në jetën e tyre, thjeshtësi që mund t'i bëjë copë-copë madhësitë dhe lavditë e rreme të Faraonëve.

Shënohet në librat e historisë, se pas pushtimit të Persisë dhe të shumë vendeve të tjera, Lekën e Madh e nderonin dhe i përulëshin të gjithë njerëzit, përveç filozofit të famshëm të kohës së tij, Diogjeni, i cili thërritej "Biozhank" nga muslimanët dhe për të cilin Mondari bën fjalë në një poemë të shquar të Divani-Shems, kur thotë:

"Dje Sheiku e kërkoi qytetin me qiri, Pasi ishte ngopur me demonë, deshi të gjente një njeri".

"Kemi kërkuar, nuk mund të gjendet", i thanë

"Atë që nuk mund të gjendet, unë e aspiroj ditë e natë".

Në çdo rast, të gjithë i bënin nderime Lekës së Madh në prani të tij. Kurse Diogjeni jo. Së fundi, Leka vendosi t'i shkojë vetë për vizitë. U nis për në shkretëtirë, i shoqëruar nga një numër i madh njerëzish të tij. Diogjeni nuk kishte shtëpi, ai banonte në një vaskë të madhe. Kur iu afruan, e gjetën atë duke bërë "banjë dielli", siç i themi sot. Ata iu afruan aq shumë saqë hingëllima e kuajve dhe rrapëllima e tyre i tërhoqi vëmendjen Diogjenit. Ai u ngrit për një çast, por menjëherë u shtri përsëri, pa u kushtuar aspak vëmendje atyre. Më në fund, Leka i Madh i doli përpara. Diogjeni u ngrit dhe ata këmbyen ca fjalë. Pastaj Leka e pyeti nëse mund të bënte diçka, për t'ia lehtësuar gjendjen e mjerueshme, në të cilën jetonte. Diogjeni iu përgjigj: "Po, mund të largoheni se më bëni hije e S'më lini të shoh diellin!" Leka u kthye e komandantët e ushtrisë së tij thanë ç'budalla qe Diogjeni, që nuk i kërkoi gjë perandorit më të madh të botës. Por, i poshtëruar rëndë nga gjendja e lartë shpirtërore e Diogjenit, Leka i Madh tha diçka, të cilën historia e ka ruajtur: "Po të mos kisha qenë Leka, do të kisha parapëlqyer të isha Diogjeni". Sidoqoftë e vërtetë është se ai do të kishte dashur të ishte Diogjeni edhe pse ishte Leka i Madh.

Me një fjalë, është Vullneti i All-llahut që peygamberët kërkojnë thjeshtësinë dhe kënaqësinë. Ata fituan zemra, jo me madhësi dhe lavdi sipërfaqësore, por, sigurisht,

me shpirtmadhësinë e bashkuar me thjeshtësinë. Pejgamberi (a.s.) i Islamit i urrente iluzionet e kësaj jete dhe luftoi kundër tyre tërë jetën. Kur ai vendoste, për shembull, të nisej për diku, nuk i lejonte shokët e tij ta shoqëronin si suitë. Kur shkonte duke kalëruar, ai do t'i urdhëronte të tjerët të mos ecnin pas tij në këmbë e do t'u thoshte ose të shkonin më parë ose të niseshin më vonë, ose t'i hipnin të njëjtit kalë po të ishte e mundur.

Ai kurrë nuk lejonte askënd ta ndiqte në këmbë kur ai udhëtonte në balë, duke e konsideruar këtë një sjellje të pahijshme. Kurdo që bënte kuvende me shokët e vet, do t'u thoshte të uleshin në formë të rrethit, kështu që secili prej tyre do të ishte njëlloj larg nga ai. Ai kurrë nuk ulej në krye të vendit, që të tjerët të mos e ndienin veten më të ulët para tij. Ai gjithmonë derisa ndërroi jetë, ruajti thjeshtësinë, të cilën e quante domosdoshmëri për një udhëheqës.

Aliu (r.a.) bëri të njëjtën gjë gjatë Halifatit të tij, sepse feja islame nuk lejon që udhëheqësit muslimanë të tregohen të fryrë. Madhështia e tyre nuk është te pamja e tyre e jashtme, por te shpirti dhe kënaqësia e tyre. Udhëheqësi i besimdrejtëve, gjatë sundimit të tij, udhëtoi njëherë në Ktesifon dhe vizitoi rrënojat e pallatit të famshëm të Anushirvanit, mbret i sasanidëve. Atje, njëri nga shokët e tij recitoi një poemë arabe për pabesinë e botës, për atë që mbretërit largoheshin dhe i braktisnin pallatet e tyre. Në vend të poemës, Aliu (r.a.) i tha të recitonte vargjet e mëposhtme nga Kur'ani i Shenjtë:

*“Sa kopshte e kroje kanë braktisur ata. Dhe sa ara me drithëra e pallate madhështore!
Dhe sa të mira që ata i gëzuan!”* Kur'ani i Shenjtë (44:25-27)

Kur Aliu hyri në truallin kufitar të Persisë, një grup nga fshatarët më të moshuar, që kishin marrë vesh për mbërritjen e tij shkuan për t'i uruar mirëseardhjen dhe, sipas zakonisht të tyre, nisën të vrapojnë përpara tij. Aliu i ndaloi dhe i pyeti pse bënin ashtu. Ata iu përgjigjën: “Ne, zakonisht i nderojmë fisnikët tanë në këtë mënyrë e kështu po bëjmë edhe për ju”. Aliu (r.a.) tha: “Në të vërtetë, ju kështu e poshtëroni veten tuaj e nuk u sillni dobi aspak fisnikëve. Mua më vjen vështirë nga veprimet e tilla, sepse unë jam pikërisht si ju, njeri e ju jeni qenie të lira. Atëherë, përse veproni kështu? “Ja, pra, shohim, se si Aliu (r.a.) si pejgamberët e tjerë (a.s.), bënte një jetë të thjeshtë, me mjete shumë të pakta jetese.

Thuhet gjithashtu në një gojëdhënë nga vëllezërit Sunnitë se Umer ibn El-Hattab i (halifi i dytë pas Pejgamberit) njëherë hyri në dhomën e Pejgamberit, ku ky u kishte thënë grave të tij: ose të ishin të duruara e të bënin një jetë të thjeshtë ose të zgjidhnin ndarjen, divorcin. Tregimi thotë se disa nga gratë e Pejgamberit i ishin ankuar atij për jetën shumë të thjeshtë që bënin dhe i kërkuan t'u jepte shumë nga plaçkat e armikut që ai kishte marrë. Pejgamberi u tha se jeta e tij do të ishte e thjeshtë deri në fund dhe ato duhej ta kalonin po kështu: ndryshe do t'ua plotësonte kërkesën e tyre, por do t'i largonte ato nga ai. Ato njëzëri thanë se parapëlqenin të bënin jetë të thjeshtë. Tani Umeri pasi e mësoi këtë punë si dhe veprimin e Pejgamberit (a.s.), kërkoi ta takonte vetë Pejgamberin. Mbërriti te dera e Pejgamberit, por një shërbëtor zeshkan që bënte punën e derëtarit nuk e la të hynte. Umeri i kërkoi derëtarit të njoftonte Pejgamberin se ai (Umeri) ishte te dera. Portieri shkoi e u kthye e tha se Pejgamberi s'kishte folur fare. Umeri kërkoi ta lejonte për së dyti e për së treti herë e më në fund portieri e la. Flitet se Umeri kishte thënë: “Unë hyra dhe pashë që Pejgamberi (a.s.) po pushonte në një dhomë në një rrogoz prej fijesh hurme - kjo qe orendia e tij e vetme. Kur më pa, Pejgamberi lëvizi nga vendi dhe unë vura re mbresat e trasha që kishte lënë rrogozi në trupin e tij. Unë u shqetësova dhe e pyeta pse jetonte kështu. Pse, ndërsa kesroët (mbretërit sasanidë) dhe qesarët (perandorët romakë) po gëzonin bujarinë dhe begatinë

që u kishte falur All-llahu, ky, si Pejgamber i All-llahut, bënte një jetë kaq të thjeshtë?” Fjalët e mia e zemëruan Pejgamberin (a.s.) dhe duke u ngritur më tha: “Ç’gjepura zë në gojë? A e ka ekspozuar bota veten dhe të ka marrë mendjen ty e të ka joshur sytë? A mendon ti se mungesa e pasurisë në këtë jetë është privim për mua dhe a imagjinon që pasja e tyre është bekim? Betohe në All-llahun (xh.sh.) se të gjitha këto gjëra do t’i kenë muslimanët në të ardhmen, por ato nuk janë diçka për të cilën mund të krenohesh”. E tillë qe mënyra e jetesës së Pejgamberit (a.s.) dhe kur u nda nga kjo jetë, ai s’kishte asgjë nga pasuritë e kësaj bote, që të mund t’ia linte trashëgim bijës së tij të vetme, Hazreti Fatimes, megjithëse dashuria njerëzore zakonisht e detyron njeriun të lë diçka pas për pasardhësit. Përkundrazi, sapo Pejgamberi (a.s.) hynte në shtëpinë e Fatimes (paqja e All-llahut qoftë mbi të) dhe vinte re që ajo e kishte zbukuruar dorën me ndonjë byzylyk të argjendit dhe dhomën me perde të çmuara me ngjyra, ai menjëherë largohej pa i shprehur asgjë, përveç dashurisë së tij të thellë për të. Me këtë Fatimja e ndiente se të atit nuk i pëlqente të kishte sa ç’kishin në atë kohë “shokët Sufa” (njerëz të varfër që sapo ishin kthyer në muslimanë e që ishin pa shtëpi e banonin në një kasolle të ndërtuar për ta, ngjitur me Xhaminë e Pejgamberit në Medinë). Prandaj ajo iu lut dikujt t’ia çonte byzylykun dhe perden Pejgamberit. Ky e takoi Pejgamberin dhe i tha: “O I Dërguar i All-llahut! Bija juaj jua ka dërguar këto të bëni me to çfarë të doni”. Pejgamberi (a.s.) u kënaq shumë dhe tha: “Do të doja të jepja jetën për Fatimen”.

Për dasmën e Fatimes u ble vetëm një xhakëtë e re e thjeshtë, kishte gjithashtu, një të vjetër. Atë natë, në derën e saj trokiti një lypëse e cila i tha: “Jam lakuriq” A s’keni ndonjë gjë të më jepni ta vesh?! Askush nuk u ngrit t’i jepte ndonjë gjë lypëses. Fatimja - nusja, hoqi menjëherë në fshehtësi xhakëtën e saj të re, veshi të vjetrën dhe ia dha lypëses, sepse për të s’kishte aspak rëndësi shkëlqimi i jashtëm. Nëse njëherë ajo u mundua ta rimerrte Fedekun¹⁰ kjo ndodhi vetëm për arsye se feja islame porositi zbatimin e drejtësisë, e jo për vlerën ekonomike të tokës. Po të mos ishte përpjekur ta bënte këtë, ajo në të vërtetë do t’i nënshtrohej shtypjes, çka është mëkat. Në të vërtetë Fedeku qe i vlefshëm për Fatimen, por thjesht nga pikëpamja ligjore e jo nga pikëpamja materiale. Nëse Fedeku kishte për Fatimen vlerën më të ulët materiale, ajo ishte vetëm për të ndihmuar të varfrit dhe nevojtarët me të ardhurat që merreshin nga kjo copë tokë; në të kundërtën, ajo, babai i saj, i shoqi dhe fëmijët të gjithë kishin një shpirtmadhësi të tillë, sa të flijonin shumëfishin e vlerës së Fedekut për të kënaqur All-llahun.

Kështu, pra edhe Fatimja ndoqi rrugët dhe mënyrat e babait të saj të nderuar gjatë gjithë jetës së saj të shkurtër.

¹⁰ Fedeku qe një kopsht pjellor afër Medines, pronë vetjake e Pejgamberit dhe Fatimja e trashëgonte si e vetmja trashëgimtare e tij, por iu mor nga Halifi i Dytë.

PËRDORIMI I MJETEVE

Një mësim tjetër që mund të nxirret nga qëndrimi praktik i Pejgamberit, është shfrytëzimi i drejtë i mjeteve, për të arritur qëllimet. Përgjithësisht, njeriu duhet të ketë qëllime të shenjta dhe të larta në jetë. Për më tepër, sa u përket qëllimeve, si edhe mjeteve që përdor, ai duhet të jetë musliman i vërtetë. Disa njerëz nuk janë muslimanë të vërtetë, kur është fjala për qëllimet e tyre, domethënë, ata kujdesen vetëm për barkun e tyre, gjumin e kënaqësitë e kësaj jete. Ata duan të bëjnë një jetë vetëm për të kënaqur dëshirat e veta. Këta njerëz nuk mund të quhen muslimanë, madje as qenie njerëzore, sepse synimet e tyre nuk shkojnë më tej se pasionet epshore shtazarake të njeriut, ndërkaq një njeri i vërtetë synon vetëm t'u bindet urdhrave të All-llahut.

Për t'i realizuar qëllimet e tij të shenjta njeriu duhet domosdo të përdorë mjete të caktuara. Çështja që shtrohet këtu është ç'mjete duhet të përdoren. A mjafton që njeriu të ketë thjesht qëllime të shenjta e hyjnore, pavarësisht se sa të këqija dhe të paqëlluara do të mund të ishin mjetet që përdor ai? Apo ndryshe, duhet që njeriu të përdorë mjete të shenjta, që të arrijë qëllime të shenjta? Këto çështje do të sqarohen në vijim e sipër.

Le të supozojmë se synimi është të propagandojmë fenë. A është e pranueshme të përdorim çfarëdo lloj mjeti për të përmbushur një synim të tillë? Përgjigjja është sigurisht se jo. Po kështu është e ndaluar të gënjeshtrosh ose të lajkatosh, me qëllim që të plotësosh interesat vetjake. Gjithashtu, nuk është e drejtë për dikë, që ka një qëllim të shenjtë, për të ndërtuar një xhami të thotë gënjeshtrosh për të mbledhur para e lëndë ndërtimi, megjithëse nga të tjerët kjo mund të lavdërohet dhe të konsiderohet si një lloj përkushtimi. Të shpikësh një hadith (thënie) dhe t'ua atribuosh atë Pejgamberit dhe Imamëve, me qëllim që të udhëheqësh njerëzit në rrugën e drejtë, madje, pa asnjë interes vetjak ose edhe për të penguar përgojimet dhe llomotitjet e për të nxitur të folurit në vend të tyre - do të meritonte të quhej fajësim gjithashtu. Për arritjen e qëllimeve, feja islame nuk këshillon të tilla mjete, edhe sikur ato të jenë me synime të mira. Janë rrugë të ndaluara në fenë islame, të thuash, për shembull, se recitimi i një ajeti të dhënë të Kur'anit do të ndikojë tek akëcili në një mënyrë të caktuar, ose të shpikësh një histori e ëndërr që t'i bësh njerëzit besimtarë e të mbjellësh besimin në ta.

Thuhet, se Ebi bin Ka'b tregonte hadithe peygamberike, që kishin lidhje me ndikimet dhe bekimet që arriheshin kur recitoheshin ajete të ndryshme të Kur'anit. Dikush e pyeti, përse vetëm ai tregonte hadithe e askush tjetër? Ai u përgjigj se ai e kishte sajuar këtë që të kënaqte All-llahun dhe shtoi: "Unë kisha vënë re që në kuvende, njerëzit tregonin zakonisht legjenda e aventura e recitonin poema të periudhës paraislame, duke harxhuar kohën e tyre kot. Unë sajova këtë traditë, si një rrugë e mirë, për t'i bërë ata të recitojnë Kur'anin në vend të tyre". Sipas fesë islame kjo është e gabuar, sepse e vërteta nuk mund të krijohet ose të mbështetet në gënjeshtër.

Në tërësi, peygamberët e All-llahut, e ndër ta Pejgamberi i fundit i Islamit, Muhamedi a.s. asnjëherë nuk iu drejtua gënjeshtres për të pranuar të vërtetën, por ata iu drejtuan vetëm së vërtetës.

Tregimet kur'anore janë autentike

Është pohuar nga disa egjiptianë se Kur'ani i Shenjtë nuk është libër historie që regjistron ngjarje e ndodhi të vërteta. Më saktë, ai ka një qëllim të shenjtë, dhe pikërisht t'u tregojë histori dhe anekdota njerëzve, të cilët mund të nxjerrin mësimë prej tyre, pavarësisht nëse janë ose nuk janë të vërteta.

Gjatë rrjedhës së historisë, janë treguar shumë rrëfenja paralajmëruese nga njerëz të urtë në gjuhën e kafshëve, të cilat të gjithë i njohim si legjenda. Shembuj të tillë janë tregimet e “Kelile ve Demne”, ku luanët, dhelprat, lepujt e kafshë të tjera janë personazhet kryesore. Në një tregim, për shembull, shkrimtari përshkruan një lepur shumë të vogël, i cili hedh në pus një luan të madh me synimin që ta bëjë njeriun të kuptojë se forca fizike e trupore nuk mund të ngadhënjë mbi urtësinë e zgjuarsinë. E, disa njerëz (All-llahu i ndaloftë) janë përpjekur t'i krahasojnë anekdotat kur'anore me të tilla rrëfenja e thonë se është e nevojshme që ne të argumentojmë nëse ato janë tregime të vërteta historike apo tregime alegorike, sepse ne thjesht duhet të mësojmë prej tyre.

Ky argument është tërësisht i gabuar e i pakuptimtë, sepse logjika peygamberike nuk i lejon peygamberët të përdorin ngjarje që nuk janë të vërteta ose janë të sajua, madje, edhe në mënyrë alegorike, për të nxjerrë në pah të vërtetën. Është e pamundur që Peygamberi islam, Kur'ani i Shenjtë, Imamët e drejtë dhe dijetarë të tjerë të kësaj shkolle të mendimit, të përdorin argumente të pambështetura, për të arritur një qëllim të shenjtë. Ne muslimanët nuk dyshojmë se të gjitha tregimet e Kur'anit në formë dhe në përmbajtje janë realitete të qarta e s'ka nevojë të mbështeten anekdotat kur'anore në librat e historisë; më saktë historia duhet të mbështetet në Kur'an.

Ka një dallim themelor në mënyrën e të menduarit midis dijetarëve të sotëm dhe atyre të lashtë. Të parët mendojnë se “qëllimi për ligj mjetin”, domethënë qëllimi i dikujt duhet të jetë i shenjtë, por, për arritjen e tij mund të përdoret çdo mjet. Ky merret si parim nga disa dijetarë egjiptianë. Dijetarët e lashtë kanë treguar një gojëdhënë, të cilën i ndjeri Shejh Ansari, All-llahu e bekoftë, e ka thënë dy herë në “Mekasib-i Muharrime-un” e tij dhe porositi që, në qoftë se ballafaqohemi me njerëz që shtrembërojnë fenë, duke shpikur ide, që nuk i ka, ose që heqin nga feja gjëra që ajo i ka, ne duhet t'u kundërvihemi atyre me logjikë të fortë dhe t'i bëjmë njerëzit të vetëdijshëm për gënjeshttrat dhe herezitë e tyre.

Risitet (bidatet) në çështje që nuk i përkasin fesë, si në poezi, art, filozofi, etj., janë të lejueshme. Kurse në fe ato janë të ndaluara, sepse as ne, njerëzit e thjeshtë as Imamët e drejtë që janë vazhduesit e Peygamberit (dhe zbatuesit e vullnetit të tij e thesari i diturisë së tij) nuk e kanë zbuluar fenë islame. Madje, Peygamberi vetë nuk është ai që mund të sjellë një fe. Në të vërtetë, është All-llahu i cili ia zbriti fenë Peygamberit të tij nëpërmjet Xhibrilit, kurse Peygamberi ua dha njerëzve dhe ua shpjegoi kuptueshëm vazhduesve të tij.

Përfundimet e reja janë të lejueshme

“Ixhtihad” do të thotë të përpiqesh të nxjerrësh si përfundim logjik një urdhër hyjnor (nga Kur'ani ose nga burimet tjera të besueshme). Kështu, “Muxhtehidi” (ai që nxjerr (bënë) ixhtihade) mund të nxjerrë një përfundim të ri, për të cilin ai ose të tjerët kishin një perceptim tjetër. (Në fenë islame) kjo është e lejueshme, sepse ai është përfundim i ri e jo bidat, domethënë nuk është risi në fe, që sot zbatohet gabimisht ndaj të gjithëve

dhe gjithçkaje e që konsiderohet në fenë islame si një nga mëkatet më të mëdha. Në lidhje me risitë në fe, një hadith thotë: *“Ai që i bën vizitë një risimtarit (në fe), e ka rrënuar, me të vërtetë fenë e vet”*. Pra është e ndaluar të shkosh te dikush që ka futur në fe diçka të re ose jorigjinale. Ka, gjithashtu një hadith tjetër ku fjala “febahituhum”¹ është përdorur për fjalën "risimtar".

Fjala “buht” ka dy kuptime. Njëri është “hutoj”, “ngatërroj”, që përdoret në Kur’anin e Shenjtë në lidhje me diskutimin midis Ibrahimit dhe tiranit të kohës së tij, kur thuhet “njeriu i pafe u hutua”,² domethënë, ai u habit me logjikën e Ibrahimit e kështu shtangu. Kuptimi i dytë është “shpifje” ose “abuzim i rremë” që gjithashtu mund të gjendet në Kur’an kur thuhet:

*“O All-llah! Për Lavdinë Tënde, kjo është një shpifje flagrante”*³

I ndjeri Shejh Ansari pohon diku qartë, në mënyrë eksplicite se “bahituhum” do të thotë t’i përballosh ata (të pafetë) ose me logjikë të fortë, që t’i hutosh e të provosh para tyre se janë fajtorë - në të njëjtën mënyrë, siç debatoi Ibrahimit me Nemrudin dhe e shtangu atë. Sidoqoftë, disa të tjerë shpegojnë se kur ke të bësh me nisimtarët në fe, të lejohet të thuash gënjeshtër e të bësh abuzime të rreme me qëllim që t’i dënosh ata, domethënë të përdorish mjete jo të shenjta për të arritur një qëllim të shenjtë. Kjo nuk mund të pranohet kurrë nga njerëzit me arsye të shëndoshë.

Janë befasuese çështjet e makinacioneve mashtruese të “shpirtit” njerëzor. Disa herë ndërgjegjja (subkoshienca) e mashtron njeriun në atë mënyrë, sa ai vetë nuk e kupton. Për shembull, në vigjilje të përvjetorit të ditëlindjes së Pejgamberit (a.s.), dikush mund të bëjë një mëkat apo diç të keqe, duke shpresuar kështu se do ta kënaqë Pejgamberin; por Pejgamberi (a.s.) e ka dënuar një sjellje të tillë mëkatore.

Tregohet një rrëfenjë se njëherë një njeri shkoi në një bufë dhe kërkoi një qindarkë verë. Bufeisti i tha atij se kaq verë nuk e dehte atë. Por njeriu iu përgjigj se dehja nga kjo sasi do të ishte e njëjtë me atë kur pi shumë verë. Ai donte pikërisht atë sasinë e vogël të verës, në mënyrë që të shtirej si i dehur e të bënte si të deshte ai. Kjo ndodh me disa njerëz sot. Ata kërkojnë pretekste për të përmbushur synimet e tyre. Për shembull, ata i fyejnë kundërshtarët e tyre lëshojnë mbi ta shpifje, i akuzojnë për risi dhe mendojnë se akuzimet e rreme kundër të gjithë risimtarëve, gënjeshtër dhe fajësimet kundër tyre janë të lejueshme. Çdo të ndodhë me fenë (islame) në qoftë se një qëndrim i tillë vijon?

Njëherë gjatë kohës kur edhe Ebu Hurejre ishte guvernator i Mekkes⁴ një njeri solli qepë për shitje, por askush nuk ia bleu. Pastaj ai e takoi Ebu Hurejren, të cilit iu lut të nxirrte një dekret kompensimi e të shpëtohej pasuria e tij nga shkatërrimi. Ai i tha se ishte musliman dhe kur mësoi se kishte mungesë qepësh në Mekke, kishte shitur tërë pasurinë e tij e kishte blerë qepë e i kishte sjellë në Mekke; por qepët po prisheshin e po kalbeshin ngaqë mekasit nuk i blinin. Ebu Hurejre i tha t’i çonte qepët në një vend të caktuar, në kohën e faljes së xhumasë. Të premtën kur njerëzit mblidheshin për t’u falur, Ebu Hurejre u drejtohej atyre: “O njerëz! Kam dëgjuar nga I Dërguari i dashur i All-llahut se kushdo që hante qepë në Akë⁵ në Mekke, do të cilësohej patjetër për të hyrë në Xhennet. Kur dëgjuan këtë (gojëdhënë të sajuar) njerëzit i blenë të gjitha qepët

¹ “Mekasib-i Muharrime” i Sheh Ansarit, kapitulli për përgojimin dhe fyerjen.

² Kur’ani, Surja “Bekare” ajeti 258.

³ Nuk përputhet citimi me numrin. Duhet gjetur në Kur’an dhe të vihet nga është marë (surja, ajeti)

⁴ Ebu Hurejra qe për disa kohë guvernator i Muazitahut në Mekke.

⁵ Aka ishte vendi nga ku ishin sjellë qepët.

brenda një ore dhe ndërgjegjja e Ebu Hurejres u qetësua, se kishte shpëtuar një besimtar musliman nga falimentimi.

Thëniet e këtij lloji janë të shumta. Ndoshta, nëntëdhjetë e nëntë për qind të tyre tregohen për karakteristikat e qyteteve dhe të vendeve të tjera. Në të vërtetë ato janë sajuar për t'u sjellë përfitime disa njerëzve. Tregohet, për shembull, se Pejgamberi (a.s.) paska thënë njëherë: "Më i miri ndër qytetet është Barhaku". Është fare e qartë, se disa banorë nga Barhaku e kanë sajuar këtë thënie, për të vënë në jetë synimet e tyre. Ç'mund ta lidhte Pejgamberin (a.s.) me një vend të tillë të largët në Iran? Të tilla thënie të sajuara e kanë rrezikuar fenë islame.

Tiparet dhe thëniet e pejgamberëve asnjëherë nuk lejojnë mjete të rreme, për të mbërritur tek e vërteta. Përse Aliu (r.a.) ndoqi një politikë të paepur dhe pse i hodhi poshtë sugjerimet e Ibn Abbasit, të Mugireh ibn Shu'beut e të të tjerëve si këta, megjithëse synimet e tij ishin pa dyshim të shenjta? Tregohet se Mugire i sugjeroi udhëheqësit të besimdrejtëve, Aliut (r.a.) në fillim të Halifatit të tij, të rrinte mënjanas (indiferent) ndaj Muaviut dhe të lejonte atë ta mbante postin e tij për ca kohë dhe ta rrëzonte menjëherë, kur Halifati të ishte stabilizuar mirë. Aliu (r.a.) e hodhi poshtë këtë sugjerim dhe tha se po ta caktonte Muaviun guvernator (të Shamit) madje për një kohë të shkurtër, do të thoshte që ai e kishte pranuar atë si person të pastër moralisht për këtë periudhë kohore. Ai shtoi se e dinte që Muaviu ishte njeri i lig, prandaj ai nuk do t'i mashtronte njerëzit dhe t'ua impononte atë atyre. Kur Mugire e pa se këshilla e tij nuk do të ndikonte tek Aliu (r.a.), shpalli se Aliu (r.a.) kishte të drejtë dhe shkoi të merret me punët e veta. Më vonë, Ibn Abbasi tha se sugjerimi i Mugires që, në të vërtetë, besimi i tij, por meqë u bashkua me Muaviun, ai dyshonte në deklaratën e fundit të Mugires se "Aliu kishte të drejtë".

Aliu ishte indiferent ndaj çështjeve të tilla sepse ndiqte rrugët dhe sjelljet e pejgamberëve dhe e quante të gabuar politikën e mashtrimit. Pararendësit e Aliut (r.a.) konsideroheshin gjeni, sepse ata përdorën të gjitha mjetet për të arritur qëllimet e tyre; kurse politika e Aliut u kundërshtua nga disa, sepse për t'i përmbushur qëllimet e tij, ai shfrytëzoi vetëm mjete të drejta, të ligjshme.

Njëherë përfaqësuesit e një fisi arab u pritën në prani të Pejgamberit (a.s.) Ata deklaruan se do ta pranonin fenë islame me tri kushte: 1) po të lejoheshin të adhuronin idhujt e tyre edhe për një vit; 2) në qoftë se nuk u kërkoheshin të faleshin, pasi falja ishte tepër e vështirë për ta; 3) në qoftë se nuk u kërkoheshin të thyenin idhullin e madh me duart e veta. Pejgamberi (a.s.) u përgjigj se nuk pajtohej me dy kushtet e para, por se do ta pranonte kusshtin e tretë. Pejgamberi kurrë nuk mendonte të humbte një fis, i cili do të kthehej në fenë islame, kështu që do të shtoheshin numri i muslimanëve. Megjithatë ai nuk do t'i lejonte ata të adhuronin idhujt e tyre për një vit, para se ta pranonin fenë islame. Po t'i kishte pranuar dy kushtet e para, në të vërtetë ai do të kishte pranuar idhujtarinë e me këtë ai nuk do të pajtohej kurrë, madje as për njëzet e katër orë. Po kështu, sikur t'i kishin kërkuar Pejgamberit t'i çlironte nga të falurit, qoftë edhe për njëzet e katër orë (jo më për një vit të tërë) pas hyrjes së të tyre në fenë islame, ai kurrë nuk do të pajtohej me këtë.

Edhe më e habitshme është se disa njerëz jo vetëm që përdorin mjete jo të shenjta dhe të paligjshme, por shfrytëzojnë padijen dhe shpërfilljen e të tjerëve, për të mbështetur dhe fuqizuar të vërtetën dhe fenë. Ka, për shembull, një tregim i sajuar, se nëna e nderuar e Imam Sexhadit (r.a.)⁶ që e gjallë dhe e pranishme në katastrofën e Qerbelasë. Disa

⁶ Imami i katërt dhe biri i Imam Husejnit.

njerëz e besojnë këtë kurse librat e historisë si edhe gojëdhënat tregojnë se ajo pat vdekur, pasi kishte lindur foshnjën e saj (Imamin) dhe as edhe në një elegji⁷ nuk shënohet e vërteta e këtij tregimi. Por disa (të ashtuquajtur përkrahës të fesë) pohojnë se meqë njerëzit besojnë në këtë çështje, ajo duhet përsëritur dhe theksuar, pavarësisht nga vërtetësia e saj. Kjo nuk është e drejtë. Ne e kemi për detyrë t'i zgjojmë njerëzit nga gjumi i thellë i padijes e kjo është një ndër atributet e Pejgamberit (a.s.). Aliu (r.a.) i referohet kësaj çështjeje me fjalët e mëposhtme:

“Pejgamberi ishte si një mjek shëtitës, që i ka përgatitur ilaçet dhe i ka dezinfektuar veglat. Ai i përdor ato kurdo që paraqitet nevoja, për të shëruar zemra të pandjeshme, veshë të shurdhër dhe gojë të memece. Me ilaçet e tij ai shkoi në vendet e shpërfilljes dhe të pështjellimit. Ata - njerëzit, nuk morën dritë nga dritat e urtësisë së tij, nuk nxorën as flakë nga stralli i diturisë së tij të zjarrtë. Kështu që, në këtë çështje ata janë si bagëtia që ha bar dhe si gurët që s'mund të çohen”.⁸

Pejgamberi (a.s.) e ka përdorur fuqishëm forcën në disa situata; në situata të tjera ka përdorur balsamin. Pra, qëndrimi i tij ka qenë shumë i ashpër dhe i paepur, ai ka qenë edhe fare i butë me qëllim që t'u përshtatet situatave të ndryshme. Të dyja sjelljet – kanë patur për qëllim zgjimin e njerëzve. Në të vërtetë, ai zbatoi parime morale të cilat mund të shërbenin si mjet për t'i zgjuar njerëzit dhe përdori shpatën (forcën dhe autoritetin) aty ku ajo ndihmonte rritjen dhe zhvillimin.

Ibrahimi, biri i Pejgamberit (a.s.)

Ibrahimi⁹ qe biri më i dashur i Pejgamberit (a.s.), nga Marija Kibti. Ai vdiq kur qe 18 muaj. Pejgamberi (a.s.), një njeri shumë sentimental, shpërtheu në lot e tha: “*O Ibrahim, zemra jonë u copëtua e po derdhim lot për ty. Por, kurrë s'mund të nxjerrim një fjalë kundër vullnetit të All-llahut*”. Të gjithë muslimanët u prekën, kur e panë Pejgamberin (a.s.) duke qarë..

Kjo, sigurisht nuk ka rëndësi në vetvete. Madje, e tërë bota mund të përmbysë për hir të Pejgamberit (a.s.). Rastësisht, pati një zënie (eklips) të Diellit, pikërisht në ditën e vdekjes së Ibrahimit. Muslimanët ia atribuuan eklipsin lidhjes: bota lart, toka dhe Pejgamberi (a.s.); ia atribuuan eklipsin vdekjes së djalit të Pejgamberit (a.s.), gratë e Medines ia atribuuan eklipsin e Diellit këllimit në zemrën e Pejgamberit. Si pasojë e kësaj, besimi i tyre në Pejgamberin (a.s.) u bë edhe më i fortë. Sidoqoftë Pejgamberi (a.s.) nuk donte të përfitonte nga padija dhe ligështia e popullit; ai dëshironte të shfrytëzonte vetëm pikat e forta - diturinë dhe mendjen e tyre, kur i ftonte në fenë islame, sepse Kur'ani i Shenjtë e kishte urdhëruar:

“(O, Muhammed) fto për në rrugën e Zotit tënd me urtësi e me këshilla të mira dhe bisedo me ta në mënyrën më të drejtë...” Kur'ani i Shenjtë (16:125)

Ai nuk donte t'i arrinte qëllimet me çdo mjet të mundshëm. Prandaj, u ngjiti në podium dhe i tha popullit: “*Eklipsi i Diellit nuk është për djalin tim*”. Kështu ai e hodhi poshtë atë gjykim të palogjikshëm. Ai nuk do të përfitonte nga gjykime të tilla, duke ndenjur i heshtur, sepse në fenë islame nuk ka vend për një dinakëri të tillë. Të tilla mjete

⁷ Në librat për martirizimin e Imam Husejnit (r.a.) në Qerbela.

⁸ Nehxhul-belaga Sabhi Salih; Vazi nr, 108, f. 156

⁹ Sire i Halebi vëll. 3, f. 34, Bihâr, vëll. 22, f. 154 Bihâr, vëll. 23, f. 114, Mihxhat Ul-Bajda, vëll. 3, f. 366.

përdorin ata, feja e të cilëve nuk mbështetet në logjikë, as në dëshmi të qarta. Së dyti, ata që përfitojnë nga të tilla mashtrime, më në fund, bien në hall. Siç thotë një fjalë e urtë e famshme: mund t'ua hedhësh disa njerëzve gjithë kohës dhe mund t'ua hedhësh të gjithë njerëzve ndonjë ditë, por nuk mund t'ua hedhësh tërë njerëzve gjithë kohës. Së treti All-llahu nuk të lejon të bësh kështu. Që të sigurosh të drejtën, duhet të përdorësh mjetin e drejtë. Të bashkosh të drejtën me të shtrembrën do të thotë të shkallmosh të parën. E drejta zhduket kur hyn brenda e shtrembra.

Njëherë, në një qytet, një dijetar i madh dëgjoji njëfarë Sejjidi që po tregonte ndodhi të rreme për tragjeditë e Qerbelasë. Shkencëtari i madh protestoi: "Ç'janë këto histori që po thua?" Sejjidi iu përgjigj: "Ti shiko jurisprudencën tënde dhe parimet e fesë; unë jam i lirë të merrem me paraardhësin tim (Husejnin) si të më duket më e përshtatshme". Qëndrimet e këtilla kanë qenë tejet të dëmshme për fenë tonë, në shumë drejtime. Kur qëllimi është i shenjtë, edhe mjeti që zgjedhim për të përmbushur këtë qëllim duhet të jetë i shenjtë. Nuk duhet të gënjejmë, të përgojome ose të akuzojmë të tjerët, as për hir tanin as për hir të fesë; Të gënjesh, të përgojosh ose të akuzosh njerëzit për hir të fesë është pikërisht ajo që feja e ndalon. Duhet të studiojmë me kujdes jetën e Imamëve tanë të drejtë, për të parë, si jetuan ata. Kur Aliu (r.a.) u ndesh me Muaviun në "Betejën e Siffinit", ky i fundit pa që ujërat e Eufratit nuk do t'i ndalonin Aliun dhe trupat islame. Aliu dhe shokët e tij dolën nga uji. Aliu i dërgoi një mesazh Muaviut në të cilin thoshte se ai kishte ardhur aty për bisedime dhe se ndoshta All-llahu (xh.sh.) do t'u ndihmonte t'i zgjidhnin problemet e muslimanëve. Pastaj ai i kërkoi Muaviut t'u lejonte të hynin në ujërat e Eufratit. Muaviu refuzoi duke e konsideruar këtë një taktikë të mirë për fitore përfundimtare. Aliu e kuptoi qëllimin e Muaviut dhe urdhëroi për sulm. Ende s'kishte përfunduar dielli kur trupat e Muaviut u detyruan të tërhiqen nga pozicionet e tyre, duke ua lënë Eufratin forcave të Aliut. Këta të fundit deshën t'u përgjigjen në të njëjtën mënyrë forcave të Muaviut, domethënë t'ua presin hyrjen në ujërat e Eufratit, por Aliu (r.a.) u tha: "Ne nuk do ta bëjmë këtë, sepse All-llahu u ka dhuruar njëloj ujë, si muslimanëve, ashtu edhe jomuslimanëve. Po të veprojmë ashtu, është joburrërore. Ne nuk duam ta fitojmë luftën me një veprim të ulët".

Në tregimin e Amr ibn'Asit, i cili ishte me të vërtetë shumë i lig, shohim se si njëherë Aliu i kërkoi Muaviut të ndalonte dërgimin e muslimanëve në front për t'u vlarë e të dilte (pa frikë) në shesh e të luftonte me të. Amr ibn'Asi do ta nxiste gjithashtu herë pas here Muaviun, duke i thënë: "Ti je trim. Merri armët e luftoj Aliun!" Muaviu e dinte se po të përpiquej ndonjëherë të luftonte me Aliun, ai do të vritej, prandaj nuk e pranonte këtë ofertë. Më në fund, qe Muaviu ai që ia arriti ta mashtronte Amr ibn Asin dhe ta dërgojë në fushë të betejës. Pa dyshim, ky i fundit ishte trim e qe komandant i trupave islame kur u mor Egjipti. Veshi parzmoren dhe shkoi në fushën e betejës, duke u ruajtur që të mos ballafaqohet me një kundërshtar të fuqishëm si Aliu. "Do t'ju godas, kur të mos jetë këtu Aliu" tha ai. Në këtë skenë qe i pranishëm edhe Ebulfadi, një djalosh katërmbëdhjetëvjeçar. Aliu u afrua ngadalë e pa zhurmë, që të mos e vinte re Amr ibn Asi. Kur qe afër tij, Aliu i tha: "Unë jam Imami Kurejshi, me të cilin kushdo është i sigurt". Amr ibn Asi u tremb për vdekje dhe ia mbathi me kalë. Aliu (r.a.) e ndoqi dhe e goditi me shpatë. Amr ibn As-i, duke e ditur se Aliu nuk do të bënte asgjë që ishte në kundërshtim me fenë islame, u hodh nga kali dhe papritur zbuloi organet gjinore (në fenë islame ndalohet të shikohen organet gjinore të dikujt tjetër), kështu që Aliu u kthye duke e lënë atë vetëm. Kjo tregon se si disa njerëz janë në gjendje të përdorin çdo mjet të mundshëm, për të përmbushur qëllimet e tyre e këta njerëz janë të gjithë si Amr ibn Asi. Aliu mund ta kishte vlarë atë në çdo kohë, por meqë ai nuk dëshironte të përdorte

mjet të padenjë për ta arritur qëllimin e tij ai nuk e shpërfilli moralin e tij, kur u ndesh me armikun. Shembujt e tillë tregojnë se Imamët tanë të drejtë ndryshonin nga ne dhe mënyra e tyre e të menduarit gjithashtu ndryshonte nga e jona. Ata e konsideronin veten mbrojtës të drejtësisë dhe të së vërtetës. Imam Husejni (r.a.) për shembull, nuk shqetësohej nëse vritej apo jo. Synimi i tij i vërtetë që të shpëtonte një fe nga zhdukja, një parim themelor që nuk mposhtet, megjithëse ky parim mund të duket i parëndësishëm.

Në ditën e Ashureve, Shemri, një njeri i pashoq për ligësi, kishte dëshirë të madhe ta shikonte vetë situatën në front. Bëri çmos të depëronte pas çadrave, kështu që të mund të bënte çdo krim që donte. Por ai nuk e mori parasysh që Husejni (r.a.) i kishte ngritur çadrat pranë njëra-tjetrës në një gjysmërreth, të paarrishme për arsye të një hendeku që digjej flakë. Kur e pa këtë, Shemri u xhindos dhe filloi të mallkonte. Njëri nga njerëzit e Imam Husejnit kërkoi leje ta vriste Shemrin me një të goditur, por ai nuk lejoi. Ai njeri, i cili mendonte se Imam Husejni (r.a.) nuk e dinte sa i lig ishte Shemri, tha: “Unë e di sa njeri mizor është ai”. Imami iu përgjigj: “Unë e njoh mirë, gjithashtu”. Tjetri foli: “Pse nuk më lejoni ta vras, atëherë?” Imam Husejni: “Tani, ne jemi dy grupe antagonistësh përballë njëri-tjetrit dhe unë nuk dua të jem agresori ose i pari që fillon luftën. Unë nuk do ta filloj betejën, derisa ata të nisin gjakderdhjen, ngaqë unë e respektoj parimin kur’anor”:

*“Muaji i Shenjtë është për muajin e shenjtë dhe të gjitha gjërat e shenjta janë nën ligjin e ndëshkimit; atëherë kushdo që vepron ndaj teje si agresor, dëmtoje atë sa të ka dëmtuar ai ty...”*¹⁰ Kur’an i shenjtë (2:194)

Aliu (r.a.) gjithashtu iu referua të njëjtit ajet në “Betejën e Siffinit” e tha se ai nuk do ta fillonte luftën, por do të mbante vetëm pozicion mbrojtës.

Këto çështje tregojnë karakterin e Imamëve të drejtë e na japin një ide të qartë se çfarë mendonin ata për parimet islame, qofshin ato edhe të parëndësishme. Sidoqoftë, armiku nuk mendonte kështu.

Pak nga pak agimi po afrohej e Imam Husejni (r.a.) ishte i zënë, duke i pozicionuar trupat e tij në të djathtë, në të majtë dhe në qendër. Ai zgjodhi flamurtarin e s’i kushtoi vëmendje faktit që armiku kishte një ushtri prej tridhjetë mijë burrash, kurse ushtria e tij përbëhej veçse nga shtatëdhjetë e dy. Zuhejrit iu dha komanda e krahut të djathtë e Habib-ibn Mezhahir, krahu i majtë. Ebulfadli, vëllai i Husejnit, ngriti flamurin dhe me trimëri ata përballuan një ushtri prej tridhjetë mijë veta. Armikun, nga ana tjetër, nuk çante krikën për burrëri ose ligësi. Lakmia për pasuri materiale dhe dëshira për t’u bërë guvernator i Rejit¹¹ e kishin verbuar Umer ibn Sadin. Qëllimi i tij i fundit ishte të kënaqte Ubejdull-llah ibn Zijadin që të siguronte postin si guvernator i Rejit. Ai që i pari që qëlloi mbi tendat e Imamit. Posa hodhi shigjetën e parë u kthye nga njerëzit e tij dhe tha: “Ju ushtarë! Të gjithë ju jeni dëshmitarë që unë kam

Ai kishte së paku katër mijë harkëtarë, që gjuanin papushim mbi Imamin dhe shokët e tij. Imam Husejni kishte disa harkëtarë, të cilët gjithashtu kundërpërgjigjeshin me shumë trimëri dhe për çdo njeri që humbnin, vrisnin disa nga të armikut. Ndoshta, shumë nga njerëzit e Imam Husejnit ranë dëshmorë gjatë kësaj goditjeje, por, sigurisht, nuk që Ima Husejni ai që e filloi sulmin.

¹⁰ Shih te “Kur’ani, përkthim me komentim” El-zahra pasi informacionin arab, 1992, f. 66, ajeti 194 dhe komentimin f. 67068 (shënim i përkthyesit).

¹¹ Krahinë shumë e madhe dhe pjellore që përfshin sot Teheranin dhe rrethinat e tij.

Lufta e Ashureve filloi me shigjetën e Umer ibn Sa'dit dhe përfundoi me shigjetën tre-krahëshe që e hodhi Imam Husejni nga kali.

Davudi, Pejgamberi

Historia e Davudit, për aq sa përmendet në Kur'anin e Shenjtë, është kështu: *“Kujtojeni shërbëtorin Tonë, Davudin, kur ishte në altar dhe kur befasi, nga kreu i tij erdhën dy grupe njerëzish, kundërshtarë të njëri-tjetrit”*. Duket, ata duhet të kenë qenë më shumë se dy veta, megjithëse një ajet i Kur'anit (a.s.) tregon se që një njeri:

“Me siguri ky është vëllai im; ai ka nëntëdhjetë e nëntë dele, kurse unë vetëm një”. Kur'ani i Shenjtë (38:23)

Sidoqoftë në një interpretim tjetër, numri i armiqve është më shumë se një, ndoshta, më shumë se dhjetë.

Davudi që Pejgamber i Zotit, si edhe mbret e sundimtar i fisit të vet. Dy personat, që përmenden më lart, erdhën tek ai. Njëri prej tyre që përfaqësonte popullin e tij, tha se tjetri, i cili ishte i vëllai, kishte nëntëdhjetë e nëntë dele, kurse ai vetë kishte vetëm një dhe se i vëllai donte t'ia merrte edhe këtë dele të vetme. Pastaj, ai pyeti Davudin për drejtësi.

Kur'ani i Shenjtë përmend ankesën, por nuk thotë, nëse personi tjetër e mbrojti veten apo jo; ai vetëm citon Davudin që thotë:

“Sigurisht, ai ka qenë i padrejtë ndaj teje, që të ka kërkuar delen tënde, për ta bërë të veten; dhe sigurisht, shumë ortakë veprojnë padrejtësisht ndaj të tjerëve, me përjashtim të atyre që janë besimtarë e bëjnë mirë, por shumë pak janë të tillë dhe Davudi ishte i sigurt, që Ne e kishim vënë në sprovë atë, prandaj ai kërkoi mbrojtje nga Zoti i vet, ra (në tokë) e na u përul Ne, i penduar dhe kërkoi falje. Për këtë arsye, Neve e falëm atë dhe është shumë e sigurt, që ai pati një afrim me Ne dhe një mbështetje të shkëlqyer (nga Ne)”. Kur'ani i Shenjtë (39:24)

Këtu kemi të bëjmë me dy çështje:

1. Kush qenë ata që erdhën te Davudi? A qenë ata qenie njerëzore dhe a është kjo histori e vërtetë?

2. Apo ata qenë engjëj të dërguar nga All-llahu për ta sprovuar Davudin? Në këtë rast, ndodhia duhet të ketë qenë e sajuar e s'ka pasur dele të vërteta e vëllezër të vërtetë, që t'i kenë bërë padrejtësi njëri-tjetrit. Ata duhet të kenë ardhur, për të provuar Davudin dhe kur ai e vuri re këtë, kërkoi falje.

Sipas tregimit të vëllezërve tanë sunnitën¹² Davudi, Pejgamberi, kishte disa gra. Ai po falej në altarin e tij, kur Shejtani i maskuar si një zog i bukur (pëllumb) i erdhi të dritarja e hapur pranë altarit. Zogu që kaq i bukur, sa Davudi la të falurit që ta kapte atë. Zogu fluturoi më tej, Davudi u përpoq përsëri e zogu fluturoi e ndenji mbi çati. Davudi u ngjit në çati e u përpoq ta kapte zogun. Pikërisht atëherë, gruaja e njërit prej ushtarëve, e quajtur Uria, po lahej (e Davudi e pa lakuriq). Ajo që shumë e bukur e Davudi ra në dashuri me të. Pastaj ai pyeti se cila ishte ajo dhe mësoi se i shoqi - ushtar - ishte atë kohë në shesh të luftimit. Davudi i shkroi letër kryekomandantit dhe e urdhëroi atë ta dërgonte ushtarin në frontin më të largët të luftës ku me siguri do të vritej. Komandanti veproi si i thanë dhe ushtari u vra; e shoqja e ushtarit mbeti vejtshë.

¹² Tefsir-ul Mizan dhe Mexhme-ul Bejan nën ajetin e cituar. Shih vëllimin 17, f. 202.

Pasi u vra i dashuri i saj¹³ Davudi u martua me të. Engjëjt e bënë Davudin ta kujtojë atë skenë, që të kuptonte se ai qe, gjithashtu si njeriu i cili kishte nëntëdhjetë e nëntë dele, por megjithatë kërkonte delen e vetme të vëllait. Nga kjo Davudi e kuptoi se kishte bërë mëkat dhe u pendua e pendimi i tij u pranua nga Zoti.

Sipas Ujunul-Ahbarur-Rida,¹⁴ Imam Rezai (r.a.) pati një sesion diskutimesh fetare me përfaqësues të kombësive dhe feve të ndryshme, çifutë, të krishterë, zoroastrianë dhe sabejë, si edhe përfaqësues të sekteve të ndryshme muslimane, duke përfshirë edhe dijetarë sunnitë, në prani të Me'munit. Imam Rezai pyeti një nga dijetarët sunnitë, se ç'mendim kishte për historinë e Davudit, që përmendet shkurt në Kur'an. Dijetari sunnit përmendi të njëjtën histori, siç e treguam më lart. Imam Rezai (r.a.) tha:

Lavdi All-llahut! Si thoni të tilla gjëra për pejgamberin e All-llahut? Ç'pejgamber është ai që ndërpret të falurit se sheh një zog të bukur dhe tërhiqet aq shumë pas tij, sa e ndjek deri në çati? S'pati aty ndonjë njeri që ta kapte zogun për të. E pastaj, ç'pejgamber është ai që e harroi zogun, kur sheh gruan e bukur, bie në dashuri me të e pastaj pyet për të? Kur ai mëson, që i shoqi është ushtar i mirë e bën sakrifica në front, si mundi ai t'i punojë rrengun ushtarit e të vritet, që ky t'i merrte gruan? Të ndërpresësh faljen, për të bërë dashuri me një grua të martuar - kjo është shturje dhe poshtërsi. Ç'pejgamber është ai që i bën të gjitha këto?

Ata e pyetën Imamin për historinë e vërtetë dhe ai u përgjigj:

"Këto gjëra nuk janë në Kur'anin e Shenjtë. Historia thotë se njëherë Davudit, Pejgamberi i cili ishte i përmendur për urtësinë dhe gjykimet e tij, iu rrit pak mendja dhe tha me vete: Gjykimet e mia janë më të mirat! Unë jap gjykime para njerëzve në atë mënyrë që askush nuk mund të gjejë të metën më të vogël në to. Si në rastin e Junuzit dhe të Ademit, kjo shenjë mendjemadhësie e detyroi All-llahun t'ia heqë Davudit "favorin" për të pranuar paaftësinë dhe ngutjen e tij që jepte gjykim, pa e dëgjuar palën tjetër.

Pejgamberi (a.s.) në lutjen e tij ka thënë:

"O All-llah, Të lutem mos më li vetëm, madje as për një çast ose as sa hap e mbyll sytë!"

Ummu Seleme tregon se si një natë vuri re që Pejgamberi i All-llahut nuk ishte në shtratin e vet. Vrau mendjen, se ku mund të ishte, derisa e gjeti në një skaj të dhomës. Ajo e dëgjoi atë, që lutej:

*"O All-llah! Të lutem, mos më jep mundësi të keqe pas përmbushjes (së detyrës)! O All-llah! Të lutem, mos më brengos me të tillë hall, që do ta kënaqte armikun tim! O All-llah! Të lutem, mos më li vetëm, qoftë edhe për një çast!"*¹⁵

Ummu Seleme thotë se në këtë çast ajo filloi të qajë. Kur Pejgamberi (a.s.) e mbaroi lutjen, e pyeti atë pse po qante. "Kur ti lutesh kaq përlësisht, atëherë si bëhet halli ynë, në qoftë se nuk na mëshiron All-llahu!" i tha ajo *"Po, sigurisht, vërejtja jote është e drejtë. All-llahu e la vëllanë tim Junuzin, vetëm për një çast dhe ti e di se ç'i ndodhi"*, u përgjigj Pejgamberi (a.s.). Mendjemadhësia më e vogël te Pejgamberët e All-llahut sjell fundin e të mirave të Tij për ta. Edhe dëshira është e njëjtë, edhe rënia është e njëjtë.

Imam Rezai (r.a.) ka thënë:

¹³ "Idde" është koha gjatë së cilës një grua e divorcuar ose e ve s'mund të martohet me një burrë tjetër.

¹⁴ Ujunul-Ahbarur-Rida, f. 193).

¹⁵ Bihâr, Botim i ri, vëll. XVI, f. 217 dhe Komi Interpretation, f. 432.

“Davudi kujtonte se s’kishte gjykatës më të mirë se ai në tërë botën. Kjo mendjemadhësi i solli vuajtje atij dhe All-llahu e vuri në provë e përfundimi që, që ai humbi të mirat e Tij”.

Ai harroi se kur dikush vjen me një ankesë, gjykatësi nuk duhet të thotë asnjë fjalë vlerësuese ose supozuese. Por, shohim se kur dikush erdhi te Davudi, duke mëtuar se vëllai i tij, megjithëse i pasur e kishte nëntëdhjetë e nëntë dele, i kishte kërkuar delen e vetme që kishte, Davudi (a.s.) shprehu ndjenjat e tij njerëzore. Madje pa i dëgjuar fjalët e palës tjetër dhe pa asnjë shqyrtim tha: “Në qoftë se është, siç thua ti, ai ka bërë padrejtësi ndaj teje”. Pastaj krejt papritur ai u kujtua se mënyra e drejtë e dhënies së gjykimit ishte t’i dëgjonte të dy palët e pastaj të japë mendim. Ai e kuptoi, se arsyeja për këtë gjykim të padrejtë që mendjemadhësia e tij, ajo i dha një goditje të fuqishme. Imam Rezai shtoi më tej: “Historia nuk është si ajo që e tregoni ju. S’ka fare në Kur’an pëllumb të bukur që fluturoi, as grua të bukur”.

Tani duhet të shohim se si kjo histori e shtrembëruar nga çifutët, u kopjua dhe u riprodhua në librat e muslimanëve. Gjithçka që mund të them është: Na shpëtoftë All-llahu nga çifutët dhe nga ajo që i kanë bërë (e po i bëjnë) botës!

Një nga gjërat që Kur’ani i Shenjtë ua atribuon çifutëve është shtrembërimi dhe ndryshimi i fakteve, madje edhe sot. Çifutët janë një racë e zgjuar, por e djallëzuar, e cila drejton kanale të rëndësishme ekonomike dhe kulturore në botë. Një përpilim i veprimtarive të tyre për shtrembërimin e informacionit, të historisë, gjeografisë dhe të lajmeve, do të ekspozonte krimet që ata kanë bërë. Pikërisht në ditët e sotme ata kontrollojnë shtypin botëror, i cili është një kanal shumë i rëndësishëm i propagandës. Aktualisht, ata kontrollojnë mjetet e informimit masiv në ato vende, ku ata mund të shtrijnë duart e tyre. Pastaj, ata përpiqen që me presione të skajshme psikike, t’i detyrojnë këta njerëz ta braktisin besimin e tyre. Këtë nuk po e bëjnë vetëm sot; këtë e kanë bërë që nga fillimet më të hershme. Kur’ani i Shenjtë shpall:

“Atëherë, a shpresoni ju se do t’ju besojnë? Një grup prej tyre, me të vërtetë, e dëgjuan fjalën e All-llahut, pastaj e ndryshuan atë, edhe pse e kishin kuptuar e ishin të vetëdijshëm për të”.

Kur’ani i Shenjtë (2:75)

O muslimanë! Çfarë prisni nga këta, çifutët? A nuk i njihni ata? Janë ata, që edhe kur Musai ishte me ta dhe dëgjonin fjalët e All-llahut, prapë i ndryshonin fjalët e tij sipas dëshirës së vet. Dhe këtë nuk e bënë nga padija, por krejt të vetëdijshëm. Edhe tani kanë të njëjtën frymë dhe vijnë të bëjnë të tilla krime. Ata i kanë shtrembëruar faktet për mijëra vjet, duke e quajtur këtë si një detyrë themelore. Ata shfaqen në skaje të ndryshme të botës, të maskuar sipas rastit dhe propagandojnë idetë e tyre nëpërmjet gjuhës dhe kulturës së secilit komb. P.sh. që të shkaktojnë polemika midis sunnive dhe shiitëve, ata zgjedhin një sunni të zjarrtë, i cili flet në mënyrë të paepur kundër shiizmit. Pastaj, ata, dhelpërisht i ndryshojnë fjalët e njëres palë, që t’i shpiejnë ata në kontradiktë me palën tjetër. Ata e kanë mbushur Dhjatën e Vjetër me gënjeshtër. Për shembull, ata sajojnë histori të rreme për kombet e kaluara. Kur’ani i Shenjtë i ka përfushur historitë e tyre shtrembëruese e të sajuara. Për të hedhur jashtë Kur’anin e Shenjtë dhe për të mbështetur sajemat e tyre në Dhjatën e Vjetër, ata kanë trilluar një varg thëniesh për Pejgamberin (a.s.) dhe njerëzit e tij, domethënë, për Imamët e drejtë, në mënyrë që t’i çoroditin të madh e të vogël për autenticitetin e tyre.

Në lidhje me Amalikët për shembull, që dikur kishin zënë Jerusalemin e sotëm, Musai u tha çifutëve të largoheshin dhe t’i përmbaheshin mendimit të tyre për nderin dhe kërkesën për të drejtat e tyre. Por, ata thanë:

“O Musa! Me siguri ka një racë të fuqishme aty, dhe ne, në asnjë mënyrë nuk do të hyjmë aty derisa ata të mos dalin prej andej: pra në qoftë se ata dalin prej andej, atëherë, sigurisht do të hyjmë. "Dy burra nga ata që e kishin frikë All-llahun, të cilëve All-llahu u kishte dhënë një të mirë, thanë: “U hyni atyre nga porta, sepse do të dilni fitimtarë po u futët andej, e mbështetuni vetëm tek All-llahu, nëse jeni besimtarë”. Ata thanë: “O burra! Ne kurrë nuk mund të hyjmë, përderisa ata janë aty. Shkoni ti dhe Zoti yt e luftoni, sepse ne këtu do të rrimë prapë”¹⁶

Kur’ani i Shenjtë (5:22-23-24)

Çifutët ishin përtacë e lakmitarë e prisnin shumë, pa bërë asgjë dhe nuk do të qëndronin për të luftuar edhe pse Musai u jepte zemër.

Në Betejën e Bedrit, Mikdadi i tha Pejgamberit (a.s.): “O Pejgamber i All-llahut! Ne nuk jemi si çifutët, që thonë “Shkoni ti e Zoti yt e luftoni dhe kur të korrni fitoren, atëhere ne do të vijmë me ty”. Ne ndjekim urdhrat tuaja; edhe sikur të na thuash të hidhemi në det, ne do të hidhemi.”

Në përpjekjet e tyre për të minuar kritikën që ua bën atyre Kur’ani i Shenjtë dhe për të çoroditur më tej muslimanët, çifutët sajuan historitë për Amalikët duke mëtuar se ata nuk ishin qenie njerëzore normale; jetonin në Jerusalem por ishin pasardhës të një gruaje të quajtur Anaqe! “Anaqja që një grua e cila kur ulej, zinte një vend prej rreth 17 m². Kishte një djalë që quhej Aud, i cili ishte aq i madh, sa Musai që ishte më se 1.80 m i gjatë dhe kishte një shkop më se 1.80 m, arrinte ta godiste atë vetëm te nyja këmbës!”. Pastaj tregimi vijon të thotë se një grup nga Amalikët kishin ardhur në shkretëtirat e Jerusalemit. Musai (a.s.) dërgoi disa njerëz të shihnin kush ishin ata e ç’bënin. Ata e njoftuan se ata (Amalikët) ishin njerëz, secili prej tyre i gjatë shumë metra! Ata e zinin peshkun vetëm me një të zhytur të duarve në det dhe e piquin duke e mbajtur në diell! Një pjesëtar i atij fisi hodhi sytë poshtë në këmbët e veta dhe pa krijesa të vogla që lëviznin! Këto krijesa ishin njerëzit e Musait! Ai i kapi disa nga ata dhe i futi në mëngët e tij; pastaj shkoi te mbreti dhe duke i treguar çka kishte kapur, i tha: “Shiko! Këta janë ata që kanë ardhur për ta ripushtuar këtë tokë!”

Nëse, me të vërtetë, do të jetonin njerëz të tillë në Jerusalem, Musai nuk do të kishte të drejtë të urdhëronte njerëzit e tij ta rimerrnin atë vend. Çifutët sajnin një histori të tillë verbërisht, për të përgënjeshtuar historinë e vërtetë të Kur’anit, që i kritikon çifutët frikacakë. Me këto histori të shpikura, ushqeheshin çifutët si edhe ndikonin te muslimanët.

Sa për historinë e Davudit, për zogun dhe dashurinë e Davudit për gruan e Urias e vdekjen e Urias etj. - këto të gjitha kanë qenë të trilluara nga fëmijët e Izraelit dhe pastaj me to janë ushqyer muslimanët. Këtu kuptohet roli i Imamëve të drejtë. Imami i tetë i përfush gënjeshttrat dhe shpifjet (e çifutëve) kur thotë se historia e Davudit nuk ishte e rreme në Kur’an dhe ç’thuhet në Kur’anin e Shenjtë nuk është e trilluar, por e vërtetë. Njerëzit që erdhën te Davudi nuk donin të zgjonin tek ai ndjenjën e gjykimit, por ajo që ndodhi e zgjoi atë. Nëse thuhet se ata njerëz qenë engjëj, atëherë shtrohet pyetja si e krijuan engjëjt skenën për ta zgjuar Davudin (a.s.)? Objektivi i tyre ishte sigurisht i shenjtë, por e tërë historia është e trilluar. Këtu, duhet përmendur ç’thotë Al-lame Tabatabai në *Tefsirul-Mizani*n e tij. Ai shkruan se, para së gjithash, ne nuk jemi të sigurt nëse ata njerëz ishin engjëj apo jo. Edhe po të supozojmë se ishin engjëj të maskuar, ndryshe do të parashtrohej trillimi në një botë reale ekzistuese. Fakti që detyra jonë

¹⁶ Shih te Kur’ani - përkthim me komentim, Ez-Zohra për informacionin arab, 1992, f. 164-165 (shënim i përkthyesit).

është të themi të vërtetën e jo të gënjejme dhe të tregojmë se “kjo çështje është e drejtë” e “ajo është e gabuar”, ka të bëjë me botën materiale. Në qoftë se në këtë botë materiale, dy veta erdhën dhe e gënjyen Davudin, atëherë ajo do të thoshte se ata kishin përdorur mjetin profan, për të arritur një qëllim të shenjtë. Por, tregimi (paravoli) është diçka e ndryshme: aty fakti paraqitet me petk tjetër, siç ndodh me ëndrrat e vërteta. Në ëndrrat e vërteta, megjithëse ka ngjashmëri, nuk ka vend për mjetin profan, jo të shenjtë tokësor. Pejgamberi (a.s.), për shembull, pa në ëndërr një grup majmunësh që shkonin poshtë e lart shkallëve të Hutbes, në xhaminë e tij, kurse xhemaati musliman, që ishte ulur përballë, ca nga ca prapsej. Pastaj ai u zgjua i trishtuar dhe i mërziur dhe e shikonte këtë si një shenjë goditjeje që do të prekte botën islame. Xhibrili i ndershëm zbriti dhe ia interpretoi Pejgamberit këtë ëndërr:

“... dhe atë vegimin që ta shfaqëm, e bëmë vetë si provë për njerëzit; po kështu edhe pemën e mallkuar në Kur’an: dhe ne i bëjmë ata të frikësohen, por ajo vetëm i shtohet rebelimit të tyre të madh. Kur’ani i Shenjtë (17:60)

O Pejgamber! Pas jush, Emevitët do ta sundojnë popullin tuaj. Ata do të ngjiten në shkallët tua të Hutbes, do të flasin për fenë islame; në dukje do ta zbatojnë fenë islame por në të vërtetë, do t’i largojnë njerëzit nga feja islame. Kjo është një ëndërr, me anë të së cilës All-llahu i zbuloi diçka Pejgamberit (a.s.). Nëse themi që ëndrrat janë të vërteta, vetëm në qoftë se ato realizohen me të njëjtën formë materiale, siç shihen në ëndërr, atëherë, ëndrrën e Pejgamberit duhet ta konsiderojmë si të pavërtetë, sepse Emevitët nuk u ngjiten shkallëve të Hutbes si majmunë realë. Megjithatë kjo ëndërr qe ëndërr e vërtetë, sepse ajo përfaqësonte realitetin me një petk tjetër. Në mënyrë alegorike, majmunët ishin Emevitët, kurse njerëzit që zrapasen, do të thoshte se feja islame do të vëzhgohej vetëm në dukje, kurse përmbajtja dhe shpirti i saj do të humbnin. Kur engjëjt i shfaqen të maskuar Pejgamberit, ata nuk janë qenie të rreme, por engjëj të vërtetë. E vërteta dhe e pavërteta në tregimet me engjëj për një pejgamber, do të përkonin me një ngjarje të vërtetë e në rastin e Davudit ato përkonin me realitetin, për këtë arsye këtu nuk janë përdorur mjete profane.

Çështja tjetër këtu është se, nëse feja islame ndalon përdorimin e mjeteve profane për të arritur qëllime të shenjta, atëherë, përse Kur’ani i Shenjtë i lejon muslimanët të ndalojnë varganin e të pafeve Kurejshë në Mekke dhe t’ua konfiskojnë pasurinë e tyre? Sigurisht, kjo bëhej për një qëllim të shenjtë dhe pikërisht, për fitoren e fesë islame. Shumë veta thonë se Xhiahadi mund të lejohet në fenë islame për hir të qëllimit të tij të shenjtë. Ose se një gënjeshtër pa të keq është më e mirë se një e vërtetë që të çon në një fatkeqësi të madhe. Nëse dikujt i duhet të zgjedhë midis shpëtimit të një njeriu të vlefshëm, nëpërmjet një gënjeshtre, me pa të keq, dhe rrezikimit të jetës së tij të pafajshme, duke thënë të vërtetën, feja islame këshillon gënjeshtër me pa të keq, për të shpëtuar jetën e tij. Në të tilla raste, gënjeshtra lejohet. A nuk është kjo përdorim i mjetit profan, për të arritur një qëllim të shenjtë?

Përgjigjja është, se nganjëherë mjete nuk është madje i paligjshëm ose i urrejtshëm si Xhiahadi. Është e gabuar të supozohet se jeta e një njeriu dhe pasuria duhet të mbrohen me çdo kusht, me arsyen biologjike se ai i përket species njerëzore. Të tilla ide vijnë nga Perëndimi. Nga këndvështrimi biologjik, Muaviu ishte qenie njerëzore; kështu edhe Ebu Dherri. Grupi i gjakut të Ebu Dherrit nuk ishte më i epërm (superior) sesa i Muaviut. Kur krahasojmë se gjykojmë qeniet njerëzore, nuk shikojmë trajtën biologjike të njeriut, por kriteret njerëzore, vetitë dhe normat njerëzore. Ai që është antinjerëzor në të vërtetë, nuk është njeri. Muaviu qe qenie antinjerëzore. Shemr-bin Dhilxhovshan qe

antinjeri. Domethënë, ata nuk kishin veti të tilla njerëzore si fisnikërinë, përsosurinë, ndershmërinë, ndjenjën e nderimit të All-llahut dhe të veprave të mira, vetëpërmbytjen e kështu me radhë.

Një formë biologjike njerëzore është potencialisht (e jo realisht) shoqërore. Nëse një njeri ngrihet kundër humanizmit, lirisë, monoteizmit, drejtësisë, pastërtisë morale etj., ai nuk mund të konsiderohet i nderuar dhe jeta e pasuria e tij nuk duhet të ruhen. Marrja e jetës së tij duke e vrarë ose ekzekutuar, nuk është vepër e keqe ose e urrejtshme e ajo bëhet për një qëllim të shenjtë. Nuk konsiderohet i urrejtur ekzekutimi i një vrasësi, i atij që ka vrarë dikë tjetër. Kur një njeri ka vrarë njerëz të pafajshëm, atëherë ai pushon të jetë njeri. Kur Ebul ala Maari tha:

“Unë nuk e kuptoj ndëshkimin islam, kur i pritet dora një vjedhësi që ka vjedhur një çerek dinari ose kur gjobitet me 500 dinarë për vjedhjen e 10 palë tumanëve”. Sejjid Murtada dha një përgjigje të bukur: “Nderi i dorës është te ndershmëria e saj, kurse tradhtia ia heq asaj nderimin. Ja, si kuptohet urtësia e All-llahut”.

Po, dora si organ fizik i trupit nuk nderohet vetë. Në qoftë se thonë se vlera e saj është pesëqind dinarë dhe ajo pritët si gjobë për vjedhjen e një çerek dinari, kjo është ngaqë dora është e ndershme dhe e nderuar e është skajshmërisht e çmuar; por, në qoftë se ajo është tradhtarë, si në rastin e dytë, ajo është e pavlefshme (e pavlefshme për atë njeri).

Sa për të pafetë Kurejshitë, sidoqoftë duhet thënë se ata qenë njerëzit që për trembëdhjetë vjet s’kishin bërë asgjë, veçse kishin penguar zërin e Pejgamberit (a.s.) të mbërrinte te njerëzit, meqë kjo do të ishte kundër interesave të tyre. Ata nuk i linin të qetë muslimanët e i torturonin për vdekje, duke i bërë krimet e tyre në skajshmëri. Ata ishin një grup fajdexhinjsh, që kishin grumbulluar pasuri në këtë mënyrë. A mund të thuhet ende, se pasuria e tyre vlen të nderohet dhe të mbrohet? Jo, një pasuri e tillë nuk mund të nderohet. Edhe sikur qëllimi të mos ishte i shenjtë, kjo pasuri nuk vlen të nderohet dhe të mbrohet. Tekefundit, ajo është më pak e rëndësishme dhe kuptimplote, se çështja e shpëtimit të jetës së një besimtari me një gënjeshtër mashtruese.

FTESA PËR TË VËRTETËN DHE PROPAGANDIMIN

Propagandimi dhe ftesa për të vërtetën nuk lejojnë mbështetjen në sajesa dhe mjete të rreme. Kur'ani i Shenjtë thotë:

“Dhe sikur të kishite ndodhur që Ne të mos të të kishim forcuar ty, ti, me siguri, gati do të kishite anuar pak ndaj tyre. E atëherë, Ne, me siguri, do të të kishim bërë ta shijoje (ndëshkimin) dyfish në këtë jetë e dyfish në jetën tjetër”... Kur'ani i Shenjtë (17:74-75)

O Pejgamber! Sikur të mos kishite qenë mirësia Jonë, ti do të kishite bërë gabim.¹ Cili ishte gabimi i Pejgamberit (a.s.)? Femohuesit i kërkuan atij të mos afrohej tek idhujt e tyre për një vit, në qoftë se ai donte që ata të pranonin fenë islame. Megjithëse Pejgamberi (a.s.) nuk vendosi kështu, ndoshta ndodhi që bëri kompromis, me qëllim që t'i drejtonte këta njerëz nga e vërteta. Ai mori urdhrin të mos bënte kompromis, sepse natyra e besimit nuk e pranon atë. Sikur të mos kishite qenë çështje besimi, vërtet, e sikur të kishite të bënte vetëm me të drejta shoqërore, si p.sh. një gënjeshtër, që shpëton jetën e një njeriu - një kompromis i tillë nuk do të kishite rëndësi, ngaqë do të sillte përfundime të frytshme më pas. Por, kur kemi parasysh besimin, kur ftojmë njerëzit për tek All-llahu: në qoftë se gjykimi nuk mbështetet në të vërtetën, e kjo del në shesh më vonë, njerëzit do të zbrapseshin. Kjo, nga ana e vet, do të jetë një goditje e fuqishme për fenë islame, që në asnjë mënyrë nuk lejon të mbështetesh në gënjeshtër për të arritur të vërtetën.

I ndjeri Haxhi Mirza Husejn Nuriu (paqja qoftë mbi të), një autoritet kryesor në Hadithet shiite - një tregimtar vërtet me përvojë i haditheve, vdiq në vitin 1321 Hixhri. Babai im i ndjerë (paqja qoftë mbi të) thoshte se ai shkoi në Nexhaf për studime e atje ai e takoi Haxhi Nuriun, duke dhënë vaz (duke predikuar) e duke përmendur këtë ajet:

“Dhe mos thuaj për asgjë: “Sigurisht do ta bëj nesër! (Por shtoi) Në dashtë All-llahu”... Kur'ani i Shenjtë (18:23-24)

Pas një kohe të shkurtër ai u sëmur dhe vdiq. Ai qe mësuesi i të ndjerit Haxhi Shejh Abbas Kumit (paqja qoftë bi të). Kam lexuar librin e tij² të shkurtër *El-lu-luu Vel-Merxhan*³ që nga fillimi e gjer në fund. Më preku shumë ky libër, i cili flet për mënyrat e dhënies së vazit dhe kritikon disa predikues që nuk u kushtojnë vëmendje këtyre mënyrave. Çështjet që i harrojnë disa predikues janë:

1. Ata nuk thonë të vërtetën, kur argumentojnë që, s'prish punë, në qoftë se ata përmendim një thënie (hadith) të dobët, e cila, më vonë del se ka qenë gënjeshtër, sepse sipas tyre qëllimi i tyre ka qenë i rëndësishëm.

2. Ata mendojnë se qëllimi i tyre është të nxisin njerëzit të qajnë për Imam Husejnin e prandaj, ai qenka i shenjtë.

Ai ia kushton gjysmën e librit gënjeshtërës dhe të vërtetës, duke theksuar se feja islame ndalon rreptësisht përdorimin e gënjeshtërës në çfarëdo rrethane, madje edhe kur e

*) Xhihad - luftë e shenjtë në rrugën e All-llahut xh.sh. (shënim i përkthyesit)

¹ Mirësia e All-llahut (shënim i përkthyesit).

² Të Haxhi Mirza Husejn Nurit (shënim i përkthyesit).

³ Dy margaritarë të çmuar.

propagandojmë fenë. Gjysma tjetër e librit merret me çiltërsinë, kur propagandojmë dhe i bëjmë njerëzit të derdhin lot për Imam Husejnin (r.a.).

Sa u përket mjeteve dhe qëllimeve, ai përmend çështje të rëndësishme, gjithashtu. Për shembull ai flet për një dijetar indian i cili iu lut atij të shkruante një libër që i dënon ata që gënjejnë ose që recitojnë hadithe të gabuara para njerëzve, nga shkallët e Hutbes. Ai iu përgjigj atij se këto gënjeshtër ishin sajuar pikërisht në qendrën e diturisë, pikërisht ndër njerëzit e ditur. Pastaj ai përmendi ndodhinë me dijetarin Jezdî, i cili po udhëtonte nëpër shkretëtirë, për të vizituar varrin e Imam Rezait (r.a.) në Meshhed. Meqë kjo ndodhi gjatë muajit muharrem dhe natën e Ashureve, ai u mërzit, ngaqë nuk mundi të mbërrinte në Meshhed ose në një qytet të madh ku të mund të merrte pjesë në një ritual vajtimi për Imam Husejnin. Ngaqë s'kishte alternativë tjetër, ai vendosi të rrinte në një fshat dhe të ndiqte ritualin e vajtimit. Qe një predikues i cili u ngjit në shkallët e hutbes te kujdestari i xhamisë i dha në dorë një trastë me gurë. Jezdî u habit kur pa që askush nuk qau nga recitimet e predikuesit, dikush fiku dritat dhe predikuesi filloi t'u bie me gurë dëgjuesve. Njerëzit filluan të qajnë e të bërtasin. Pas ceremonisë, dijetari Jezdî e pyeti predikuesin, pse ai e bëri këtë krim. Ai u përgjigj: "Kjo është e vetmja mënyrë që mund t'i bëjë këta njerëz të qajnë për Imam Husejnin (r.a.) dhe mua më duhet të përdor çdo mjet të mundshëm për t'i bërë ata të qajnë". Dijetari Jezdî i tha se veprimi i tij ishte i gabuar dhe se për Imam Husejnin kishte mjaft tregime pikëlluese, që mund t'i bënin njerëzit të qanin, nëse ishin dashamirë dhe ithtarë të vërtetë të tij. Por, nëse njerëzit nuk dinë kush qe Imam Husejni, ata nuk do të qajnë as për njëqind vjet të tjerë.

Kur i ftojme njerëzit në fenë islame dhe propagandojmë mesazhin e All-llahut, nuk duhet të bëjmë as gabimin më të vogël, sepse All-llahu i ka siguruar Të Dërguarit e Tij, që do t'i ndihmojë për propagandimin e fjalëve të Tij:

"Ne, patjetër do t'i ndihmojmë të Dërguarit tanë dhe ata që besojnë në jetën e kësaj bote dhe në ditën e paraqitjes së dëshmive". Kur'ani i Shenjtë (40:51)

O Pejgamberë! Ju ndiqni rrugën e drejtë e të vërtetën dhe Ne do t'ju garantojmë begatitë e saj! Pejgamberët vepruan sipas urdhrave të All-llahut për të përmbushur qëllimet e tyre. Edhe neve nuk na lejohet të përdorim çfarëdo mjeti, për t'i ftuar njerëzit në fenë dhe besimin tonë. Kjo, rastësisht, në vend të rezultateve të mira, do të sjellë rezultate negative.

Ata që nuk janë të pasur në referime autentike, kanë nevojë të fabrikojnë gënjeshtër. Ne jemi aq të pasur me referime të vërteta sa madje të ndiesh nevojën për të sajuar gënjeshtër, është gabim. Nëse duam t'i bëjmë njerëzit të qajnë për Imam Husejnin (r.a.) ngjarja e Ashureve është kaq e mbushur me skena heroike, sentimentale, politike, tërheqëse, që të lartësojnë moralisht e të japin zemër, saqë mjafton thjesht përmendja e emrit të Imam Husejnit për t'i bërë njerëzit të derdhin lot, në qoftë se kanë një fije besim në zemrat e tyre. Thuhet se dashuria për Imam Husejnin është e fshehtë në zemrën e çdo besimtari: "Martirizimi im shoqërohet me lot".⁴

I ndjeri Muhaddith Kumi, në *"Nafthatulmasdur"* e tij thotë se EbuHaruni ishte i verbër, por një poet shumë i zoti. Ai shkroi elegji të rastit për Imam Husejnin (r.a.). Meqë ishte shok i Imam Sadikut (r.a.) ai thotë se njëherë ai i bëri vizitë Imamit. Ky i fundit iu lut t'i recitonte një elegji për gjyshin e tij të madh, Imam Husejnin. EbuHaruni pranoi dhe Imami thirri të gjitha gratë e shtëpisë, ta dëgjojnë elegjinë prapa perdes. EbuHaruni filloi të recitonte një nga elegjitë e tij të fundit. Megjithëse kishte recituar vetëm pesë vargje, në shtëpi plasi një ulërimë e Imam Sadiku filloi të qajë me lot e i dridheshin

⁴ Bihâr, New edition, vëll. XXXXIV, f. 279-280.

supet. Kur britmat arritën kulmin, Imami i tha prerë poetit ta ndalonte recitim. Duhet të themi se ajo ishte njëra ndër elegjitë më të mira që i kam lexuar e dëgjuar ndonjëherë. Unë e mbaja mend atë nga “Nafthatulmasdur” kur isha ende student i ri në Meshhed, para se të shkoja në Kom. Ja:

“O kalimtar! O Zefir! Kaloni pranë varrit të Husejnit, birit të Aliut (r.a.) dhe i jepni atij mesazhin e miqve dhe të ithtarëve të tij! O Zefir! Dërgoja mesazhin tonë eshtrave të shenjta të Imam Husejnit. Thuaj: O eshtra! Ju jeni gjithmonë të ujitura me lotët e miqve të Husejnit. Nëse s’ju lanë të pini ujë, nëse e martirizuan Imam Husejnin kur digjej për një pikë ujë, tani miqtë e Imam Husejnit ju mbajnë gjithnjë të ngopura me lotët e tyre. O Zefir! Nëse përkëdhel trupat pa jetë të këtyre njerëzve të pafajshëm, mos u mjafto vetëm me përsëritje, por ndalu gjatë aty!

Kujto hallet që pati Imam Husejni dhe derdh lot, ashtu si një nënë që ka humbur të vetmin bir të saj! Qaj ashtu, siç qan ajo për birin e pafajshëm,⁵ të atij babai të pafajshëm e të asaj nënë të pafajshme!”⁶

Si ta propagandojmë mesazhin e së vërtetës

Pejgamberi (a.s.) ka udhëzuar si të propagandohet fjala e All-llahut ndër njerëz. Kjo mund të tingëllojë si e parëndësishme për disa njerëz, që nuk shohin dallimin midis propagandimit për kauzën e All-llahut dhe propagandimit për çështje të tjera. Së pari, do të shqyrtojmë rëndësinë që Kur’ani i Shenjtë i kushton këtij lloj propagandimi dhe vështirësitë që dalin. Pastaj, do të shpjegojmë dallimin midis dy llojeve të propagandimit.

Kjo çështje trajtohet në Suren Tâ Hâ për Musain, birin e Imranit. Dukshëm, rasti i Musait që i ndryshëm. Ai kishte vendosur të kthehej në Egjipt. Gjatë rrugës për në Egjipt e shoqja ndjeu dhembjet e lindjes. Musai deshi të ndizte një zjarr, që të ngrohte të shoqen. Papritur ai dalloj një zjarr në një mal dhe u nis të merrte prush. Atje, për të parën herë, ai mori zbulesën hyjnore, domethënë misionin për t’ua përcjellë fjalën e All-llahut Faraonit dhe njerëzve të tij. Që nga ai çast e më pas, Musai u zgjodh I Dërguar i All-llahut e nuk që më një njeri i zakonshëm. Kur shkoi te Faraoni, ndjeu barrën e përgjegjësisë dhe i kërkoi Atij (All-llahut) një varg favoresh:

“Zoti im! Ma zgjero gjoksin dhe ma lehtëso detyrën; dhe ma zgjidh nyjen në gjuhën time, që ata të mund ta kuptojnë fjalën time. Cakto nga njerëzit e mi një zëvendës për mua, Harunin, vëllanë tim. Bëma shok atë në detyrën time, Që të ma shtosh fuqinë. Që të mund të të madhërojmë shumë Ty. Dhe që të të kujtojmë shumë Ty”. (Kur'an: 20;/ 25-34)

Disa mendonin se ai i kishte kërkuar All-llahut t’ia zgjidhte gjuhën, ngaqë ai belbëzonte belbacuk e nuk mund t’i shqiptonte fjalët mirë. Disa të tjerë kishin shpallur madje se kur Musai kishte qenë fëmijë, Faraoni kishte dashur ta provonte prandaj i kishte vënë në gjuhë një thëngjill të ndezur, çka e kishte bërë Musain (a.s.) të belbëzonte. Jo, nuk janë këto arsye për të cilat Musai iu lut All-llahut. Fakti i Kur’anit të Shenjtë është se Mesazhi që sjell një pejgamber duhet të jetë i qartë, i kuptueshëm dhe dritëdhënës. "Ma bëj vëllanë tim ndihmëtar, jo pse ta kërkova një gjë të tillë ty o All-llah, por për ta rritur frytshmërinë e misionit tonë".

⁵ Imam Husejnin (shënim i përkthyesit).

⁶ *Nafthatulmasdur*, f. 46.

Në një sure tjetër, në Suren Inshirah (zgjerimi),⁷ Kur'ani i Shenjtë i drejtohet Pejgamberit (a.s.), Muhammedi (a.s.) duke i kujtuar:

“A nuk ta kemi zgjeruar ne gjoksin tënd? Dhe ta lehtësuam ty barrën, e cila të rëndonte në shpinë? A nuk e kemi ngritur lart famën tënde? Kështu vërtet pas vështirësisë vjen lehtësimi; Shiko! Pas vështirësisë vjen lehtësimi Prandaj, kur të lehtësohesh, caktoje vazhduesin tënd Dhe përpiqu ta kënaqësh Zotin tënd”. Kur'ani i Shenjtë (94:1-8)

Musai i kërkon All-llahut t'i zgjerojë gjoksin, kurse Pejgamberit (a.s.) Muhammed (a.s.) i qe bërë ky favor, pa kërkuar çka do të thotë, se misioni hyjnor i propagandimit është një përgjegjësi e madhe dhe kërkon aftësi të madhe. "Ne ta kemi dhënë ty atë aftësi dhe ta kemi lehtësuar barrën".

Musai i lutet All-llahut t'ia lehtësojë barrën: Pejgamberit (a.s.) i thuhet se tashmë ai është çliruar nga barra e rëndë që do t'i kishte thyer kurrizin.

Pejgamberi (a.s.) u kënaq shumë kur dëgjoi dy herë ajetin *“Shiko! Pas vështirësisë vjen lehtësimi”* dhe nxori përfundimin se do të kishte dy lehtësi për çdo vështirësi. E pyetën Pejgamberin: Ç'është një vështirësi në krahasim me dy lehtësi? Ai u përgjigj se All-llahu i kishte premtuar shumë lehtësi në kohë vështirësish.

Le ta krahasojmë këtë ajet me atë të historisë së Musait dhe pastaj të mendojmë për hadithin vijues, të pranuar edhe nga muslimanët shiitë edhe nga muslimanët sunitë:

(Pejgamberi (a.s.) i drejtohet Aliut (r.a.)

“O Ali! Marrëdhënia jote me mua është si ajo e Harunit me Musain”.

Kjo do të thotë që Aliu (r.a.) ishte zëvendës i Pejgamberit, pikërisht ashtu si Haruni që qe zëvendës i Musait (megjithëse disa njerëz e tradhtuan Harunin dhe ndoqën Samirin).

Në ajetin e përmendur më lart, All-llahu i ka kërkuar Pejgamberit Muhammed (a.s.) *“Kur të lehtësohesh (nga vështirësitë e pejgamberisë), caktoje (vazhduesin tënd)!”*

Interpretimi i ajetit për caktimin e Aliut si Imam është krejt i përshtatshëm, sepse edhe Pejgamberi i All-llahut edhe Imami i tij i caktuar (Aliu) udhëheqin një ummet të përbashkët.

Një ajet tjetër që tregon rëndësinë e jashtëzakonshme të propagandimit të mesazhit të All-llahut është ai në suren *Elmuzemmi*.⁸ Duke iu drejtuar Pejgamberit (a.s.), All-llahu (xh.sh.) thotë:

“Sepse do të ngarkojmë me një fjalë të madhe dhe kjo s'është gjë tjetër veçse të ftosh njerëzit tek All-llahu dhe t'i drejtosh ata në Rrugën e Drejtë”. Kur'ani (73:5)

Është e vështirë të kapet kuptimi “fjalë e madhe, fjalë me peshë”, si në përmbajtje ashtu edhe në lidhjet e tij. Ka tema, të cilat i kuptojmë siç duhet, prandaj edhe e njohim vlerën e tyre p.sh. çështjen e dekreteve fetare. Fatmirësisht, në shoqërinë tonë së paku nëntëdhjetë e pesë për qind të njerëzve njihen me rëndësinë e madhe të jurisprudencës dhe i dinë vështirësitë e jashtëzakonshme që dalin kur nxirret një dekret fetar; prandaj shumë veta nuk guxojnë ta kërkojnë një post të tillë në Ixhtihad. Nga ana tjetër, populli nuk do të pranonte që njerëz të pakualifikuar dhe të paaftë të mëtojnë të jenë juristë. Sidoqoftë, çështja e rëndësishme e propagandimit, po ta krahasojmë me jurisprudencën, nuk njihet siç duhet nga njerëzit.

“Në këtë rrugë Pejgamberët janë devetorë,

Janë prijës të varganit njerëzor

E ndër Pejgamberët, Pejgamberi ynë është kryesor:

⁷ Shih te Kur'ani - Përkthim e komentim, Ez-Zahra për informacionin arab, 1992, f. 864-865 (shënim i përkthyesit).

⁸ Suret *Muzemil* dhe *Muddetthir* ia zbritën Muhammedit (a.s.) në fillim të pejgamberisë së tij

*I pari dhe i fundit që përmbush qëllimin;
Ai hap rrugën, e pas tij ka njerëzimin”
Është drita e Ribashkimit fytyra e tij gjithë jetë
Njeri i përsosur e vendi i tij hirëplotë,
Ai prin përpara e pas zemrat i shkojnë”.*

Bëhet fjalë për veprimin dhe lëvizjen. Ka shumë shkolla të mendimit që i nxisin apo i lëvizin njerëzit për veprim, madje, shumë mirë; por vetëm për interesat e të drejtat e veta. Pejgamberët po ashtu i nxisin njerëzit të sigurojnë të drejtat e tyre, por kjo lloj nxitjeje është e fundit për nga rëndësia, sepse prirjet dhe interesat materiale të njeriut gjithashtu e ndihmojnë dhe e nxisin atë në këtë drejtim. Hedhin sot slogane të tilla si “Punëtorë, bashkohuni dhe ktheni të drejtat tuaja të uzurpuara nga ana e shtypësve!” Për Pejgamberët kjo lloj nxitjeje është çështja minore më pak e rëndësishme dhe ata e kanë bërë atë shumë më mirë se të tjerët. Shtypja dhe nxitja e madhe e një rëndësie të jashtëzakonshme është brenda njeriut, e cila e nxjerr njeriun nga vetvetja, e shtyn përpara, drejt zbulimit të së vërtetës dhe realitetit. Sipas Hafizit.⁹

“Thërrite, o Saki Udhërrëfyesin e Vjetër për Pijen Hyjnore, sepse vonesa, besomë mua, do t’ ishte shkatërrimtare./ Vepro me altruizëm - ja çelësi për dashuri të vërtetë./ Ai s’ është kalim stacionesh, ai s’ është udhëtim e rrugë”.

Të ngresh lart njeriun, duke ia hequr të keqen që ka brenda vetes e duke e çuar drejt së Vërtetës - ja, kjo qe detyra më e rëndësishme e Pejgamberëve. Propagandim do të thotë ta nxisësh njeriun kundër vetes së vet nga brenda vetvetes. Kjo lloj nxitjeje zgjon jo vetëm të shtypurin kundër shtypësit, por shpesh zgjon gjithashtu shtypësin kundër vetvetes. Kjo është ajo që e quajmë “vij në vete, vij në rrugë të mbarë, i bie mendjes pas, pendohem”.

Ta nxisësh njeriun kundër vetvetes dhe egoizmit dhe ta çosh atë drejt së vërtetës, është një detyrë jashtëzakonisht e vështirë dhe kushdo që është i zoti si Pejgamberët ta kryejë këtë detyrë - ai është njeri i rëndësishëm dhe i vlefshëm. Ka shumë njerëz, të cilët janë përpjekur në këtë mënyrë e kanë përballuar vështirësi e vuajtje, për të arritur statusin e atij që fton për tek All-llahu. Ka një thënie: “Njerëzit e shohin vajin e pastër të susamit në shishe, por nuk e dinë sa është shtrydhur e sa është shtypur i shkreti susam”. Njerëzit e shohin rezultatin e propagandimit, por nuk i dinë vuajtjet që ka hequr propaganduesi. Kur’ani i Shenjtë e shpjegon këtë çështje në mënyrë të shkëlqyer dhe e jep udhëzimin për njerëzit. Megjithëse e shumta që ndodh ndërmjet All-llahut (xh.sh.) dhe Pejgamberit (a.s.) mbetet në atë nivel të lartë, çështja e propagandimit dhe e ftesës për në Udhën e Drejtë është diçka që All-llahu ia përmend Pejgamberit të Tij dhe Pejgamberi ua përsërit e ua përcjell njerëzve. Kjo tregon se njerëzit duhet të mësojnë rrugën e duhur për të ftuar për tek All-llahu e për të propaganduar për All-llahun.

Ftesa dhe propagandimi, (da'veti) janë detyra të vështira që kërkojnë kushte të caktuara. Gjëja e parë që mësojmë nga Kur’ani i Shenjtë për propagandimin dhe thirrjen e njerëzve për tek All-llahu, është “hapja e kraharorit, zgjerimi i gjoksit”, domethënë t’ia shtojmë zemrës besimin në All-llahun. Asnjë lloj propagandimi nuk është, sigurisht, kaq i vështirë sa ky.

Nganjëherë, mesazhi kuptohet lehtë, me anë të mjeteve të dukshme, si në rastin e fletëthirrjes së gjykatës, me të cilën njoftohet i akuzuari për krimin e tij e thërritet në gjyq. Kjo nuk është detyrë e vështirë.

⁹ Hafiz Shirazit (shënim i përkthyesit).

Nganjëherë, dhënia e mesazhit nëpërmjet mjeteve të dukshme nuk mjafton; veç kësaj, duhet ndihmuar mendjen, duke e paraqitur mesazhin siç duhet. Ajo që i paraqitet syrit dhe veshit nuk është domosdoshmërisht e pranueshme nga mendja. Ajo që e kthen mesazhin në urtësi nuk është tingëllimi ose trajta e shenjave të shkruara, por diçka tjetër, që quhet logjikë dhe arsye. Urtësia nuk pranon asgjë, përveç logjikës dhe arsyes. Të gjithë Pejgamberët kanë synuar t'i japin mesazhet e tyre, në radhë të parë, me urtësi. Nëse Krishterimi nuk e pranon këtë dhe nëse ai thotë se besimi dhe feja nuk kanë të bëjnë fare me logjikën dhe arsyen, kjo ndodh, sepse ata e kanë shtrembëruar fenë e tyre. Isai - Jezu Krishti kurrë nuk u shpreh kështu. Ai nuk ka folur as për Trininë, as për mungesën e raportit ndërmjet besimit dhe urtësisë. Kur'ani i Shenjtë thotë:

"Fto për në rrugën e Zotit tënd me urtësi e me këshillë të mirë dhe arsyeto me ta në mënyrën më të mirë". Kur'ani i Shenjtë (16:125)

Së pari Kur'ani përmend urtësinë:

"O Pejgamber! Shiko! Ne të kemi dërguar ty si dëshmitar, si dërgues lajmesh të mira, si paralajmërues e me pëlqimin e All-llahut, si ftues për tek Ai dhe si një pishtar dritëdhënës. Dhe jepu besimtarëve sihariqe se do të kenë mirësi të madhe prej All-llahut". Kur'ani i Shenjtë (33:45-47)

Paralajmëruesi nuk është thjesht ai që i frikëson njerëzit, por ai që i njofton ata në rast ngutësie e i vë në dijeni për rrezikun që kanë përpara.

Gjatë viteve të para të pejgamberisë, Pejgamberi (a.s.) qëndroi në rrëzë të malit të Safasë e thërriste e i paralajmëronte njerëzit. Njerëzit mblidheshin aty e vrisnin mendjen pse ai vepronte ashtu. Së pari, Pejgamberi (a.s.) i pyeste nëse ata i besonin atij apo jo. Kur ata deklarorin se i besonin, ai u thoshte se donte t'i paralajmëronte ata, që armiku ishte prapa malit, në gatishmëri për t'i sulmuar. Ai përsëri i pyeste, nëse ata ende i besonin. Ata ia vërtetësonin besimin e tyre në të. Pastaj ai thoshte: *"Unë ju paralajmëroj se ajo çfarë po bëni, në fund do t'ju shpie në ndëshkimin e ashpër të All-llahut këtu dhe në botën tjetër"*.

Kështu u është besuar Pejgamberëve për t'i ftuar njerëzit në rrugë të All-llahut.

Mënyra për t'i ftuar njerëzit në rrugë të All-llahut

Kur'ani i Shenjtë shpjegon mënyrën për t'i ftuar njerëzit në rrugë të All-llahut, për te të vërtetat më të mëdha të botës dhe rrugën për të gjallëruar urtësinë njerëzore. Një dhënie e thjeshtë e mesazhit të All-llahut nuk është e majftueshme. Veprimi dhe ftesa nga Pejgamberët është një hap më parë se propagandimi. Detyra e mësuesit është t'ua përcjellë dijet e veta nxënësve. Ai qëndron pranë dërrasës së zezë dhe zgjidh problemet për ta. Nxënësit nga ana e tyre bëjnë pyetje e kërkojnë argumente për të pranuar gjithçka që thotë mësuesi. Mësimi apo ligjerata e shton urtësinë e nxënësit a të studentit, kur mësuesi jep prova dhe zgjidhje problemesh.

Filozofët janë si mësuesit. Maksimumi që ata bëjnë, është të ndikojnë në mendjet e njerëzve me një ide. Por, në rastin e mesazhit të All-llahut, të ndikosh mbi mendjet, nuk mjafton; fjala e All-llahut duhet të hyjë në zemrat dhe në thellësitë e shpirtrave të njerëzve, ajo duhet të drejtojë të gjitha ndjenjat. Kjo është ajo që bëjnë Pejgamberët, Pejgamberët e jo filozofët janë ata që e udhëheqin njerëzimin në Rrugën e drejtë të së Vërtetës, në rrugën e All-llahut. Filozofi, sado shumë që të përpiket, mund të ndikojë te njerëzit vetëm me një ide. Ai mund ta bëjë këtë vetëm me një grup të veçantë njerëzish që kanë qenë studentë të tij e atij i duhet të përdorë një terminologji të veçantë, prej

qindra frazash dhe shprehjesh konvencionale. Siç ka thënë njëri nga mësuesit e mi më të mëdhenj, nëse filozofët përdorin kaq shumë shprehje, si bie fjala mundësi thelbësore, mundësi e ardhshme, mundësi aftësuese, urtësi parësore, urtësi dytësore etj., të nevojshme në vetvete, ata veprojnë kështu për arsye të paaftësisë së tyre për t'u shprehur thjesht. Kurse Pejgamberët nuk kanë nevojë të përdorin kësisoj shprehjesh. Ata shprehen me terma të qarta. Ajo që është thënë me frazeologji filozofike pëshënjelluese, shprehet me dy fjali të thjeshta nga Pejgamberët. Janë dy fjali të lehta për t'i kuptuar, janë dy fjalë të tilla që i bëjnë filozofët të habiten me thjeshtësinë e tyre:

*"Thuaj: Ai është All-llahu, Ai që është Një"*¹⁰

*All-llahu që është i Plotë*¹¹

Ai s'ka lindur askënd, as s'është i lindur prej askujt

Ai është i Pashoq".

Kur'ani i Shenjtë (Teuhid 112)

"Gjithçka që është në qiej dhe në Tokë

Lartëson All-llahun; ai është i Gjithëfuqishmi i urtë:

Ai është Sovrani i qiejve dhe i Tokës;

Ai jep jetën dhe vdekjen; Ai ka pushtet mbi gjithçka

Ai është i pari që s'ka fillim dhe i fundit që s'ka mbarim; Ai është i Dukshmi dhe i Padukshmi; Ai është Dijësi i gjithçkaje. Është ai që krijoi qiejt dhe tokën për gjashtë ditë Pastaj u ngjit në Arsh 2).¹² Ai di gjithçka në hyn në Tokë dhe gjithçka që del prej saj, gjithçka që zbret nga qielli dhe gjithçka që ngrihet në qiell; Ai është me ju kudo që mund të jeni. All-llahu vëzhgon gjithçka që bëni ju".

Kur'ani i Shenjtë (57:1-4)

Në këto ajete Njësia (Uniteti) shprehet me fjalë shumë të thjeshta. Ai që i beson Pejgamberit, lidhet me të me mish e me shpirt. Ka një histori të famshme për Ibn Sinanën (Avicenën) i cili qe gjeni i kohës së vet. Ai kishte sy të shndritshëm dhe veshë të mprehtë, kështu që njerëzit filluan të thurin histori për të. Ata do të thonin për shembull se ai mund të dëgjonte në Isfahan rrahjet e çekanit të farkëtarit të Kashanit.¹³

Bahmanjari, njëri nga studentët i tha njëherë atij: "Ju jeni njëri prej atyre, të cilin populli do ta pranonte si Pejgamber, po ta mëtoje këtë". Ibn Sina i tha se ajo qe gjepur, por Bahmanjari ngulte këmbë. Ibn Sina vendosi t'i jepte një përgjigje praktike. Njëherë në dimër ata po udhëtonin së bashku. Kishte rënë shumë borë. Ishte koha e agimit dhe muezini po ftonte njerëzit për namaz. Ibn Sina e zgjoi Bahmanjarin e i kërkoi një gotë ujë të pijshëm. Bahmanjari filloi të arsyetohej: "Zoti im! Ju jeni mjek dhe e dini mirë, që pirja e ujit të ftohtë esëll, me një stomak të pezmatuar, ta trazon atë" Ibn Sina iu përgjigj: "Unë jam mjek, kurse ti je studenti im. Unë po të them se kam etje, atëherë, përse ti je në mëdyshje?" Bahmanjari këmbënguli: "Po, ju jeni mësuesi im, por në vend që thjesht t'ju bindesha e të zbatoja urdhrin tuaj, unë parapëlqeva të mirën tuaj". Pasi Ibn Sina ia vërtetoi Bahmanjarit se ai e kishte të vështirë të ngrihej nga shtrati, tha: "Unë s'kam fare etje. Unë desha vetëm të të provoj ty. A të kujtohet, që më ke pyetur, pse nuk mëtoja për pejgamberi? Ti më ke thënë se njerëzit do të më praninin si

¹⁰ Një, të cilin e kërkojnë të gjithë nevojtarët e të cilit i besojnë të gjithë.

¹¹ I plotë pa zbrazëti. Të gjithë trupat lëndorë kanë të çara, vrima, hapësira të pazëna dhe zbrazëti. Meqë All-llahu nuk është lëndor, Ai është i Plotë. All-llahu s'kërkon asgjë për t'u përplotësuar ose përsosur (Kuptimin e dytë e ka zgjedhur Murteda Mutahhari).

¹² Në Fron (shënim i përkthyesit)

¹³ Dy qytete në Iran, që janë më se 100 kilometra larg njëri-tjetrit.

Pejgamber. Ja përgjigjja! Ti ke qenë studenti im për shumë vjet, megjithatë, kur t'u luta të ngriheshe nga shtrati e të më sillje pak ujë, ti mbete mëdyshas e fillove të arsyetohesh me mua. Kurse ti e shikon që muezini një mijë vjet pas vdekjes së Pejgamberit (a.s.), ende i bindet atij, ngrihet në agim, lë shtratin e tij të ngrohtë e ngjitet në majë të minares e shpall se Muhammedi (a.s.) është Pejgamberi i All-llahut të Plotfuqishëm. Atëherë, ai është Pejgamberi e jo unë, Ibn Sina". E shikojmë tani që në qoftë se një mesazh i All-llahut është për t'iu përcjellë zemrave të njerëzve, ai duhet t'i robërojë ato, t'i vë bashkësitë njerëzore në lëvizje, jo vetëm për të siguruar të drejtat e tyre, por edhe për t'i bërë ato të pendohen, të derdhen lot, kur recitohet Kur'ani i Shenjtë:

"Dhe ata bien në sexhde, duke qarë dhe kjo ua shton përruljen (ndaj All-llahut)".

Kur'ani i Shenjtë (17:109)

Ftesa për në Rrugë të All-llahut është një detyrë tepër e vështirë. Në Kur'anin e Shenjtë ka shumë ajete, që përmendin rrugët e përshtatshme për propagandimin, të përdorura nga Pejgamberët e mëparshëm, si edhe nga Pejgamberi ynë i Shenjtë, Muhammedi (a.s.). Ato shtjellojnë, si të përcillet Fjala e All-llahut dhe si të rrëmbehen zemrat.

Disa fjalë dhe shprehje kanë të bëjnë me pasojat e këqija; disa të tjera me përfundimet e mira premtuese. Fjala "propagandë", siç përdoret nga dijetarët e sotëm, ka marrë një kuptim të keq: mashtrim dhe joshje. Por, edhe pse kjo fjalë ka këtë kuptim të keq, nuk do të thotë që të mos e përdorim. Po ne e përdorim veçanërisht fjalën "propagandë", sepse ky term përdoret në Kur'anin e Shenjtë, gjithashtu: 16:35; 21:18; 24:54.

Do të ketë sukses në ftesën që u bën njerëzve për në Rrugë të All-llahut vetëm ai propagandues që e përcjell mesazhin me fjalë të vërteta e të fuqishme, por të thjeshta e të qarta. Vazet (predikimet) e Aliut p.sh. ishin kulme gojëtarie e megjithatë, të kuptueshme nga njerëzit e thjeshtë e dëgjuesit përfitonin prej tyre sipas aftësisë së tyre pranuese.

Në Kur'anin e Shenjtë, fjalët "këshillë e hapur" (Nash) janë përdorur gjithnjë për të shënuar "propagandë" dhe grishjen e njerëzve për në Rrugë të All-llahut. E kundërta e togfjalëshit "këshillë e hapur" është "mashtrim" (Ghash) ose "këshillë e pabesë". Çdo gjë e falsifikuar nuk është e hapët. Prandaj vetëm ata që kanë qëllime të çiltra dhe e thonë të vërtetën, mund t'i ftojnë të tjerët në rugën të All-llahut. Qëllimi i tyre s'është gjë tjetër, veçse mirëqenia e njerëzve.

"Fjalët që burojnë nga zemra do të bëjnë vend në zemra, kurse fjalët që vijnë nga goja, nuk shkojnë më tej se te veshët".

Fjalët e Pejgamberit (a.s.) janë të gjitha këshillime të çiltra, të përzemërta. Kur'ani i Shenjtë thotë:

1. *"Unë ju sjell fjalët e Zotit tim dhe ju jap këshilla të mira dhe unë di nga All-llahu atë që ju nuk e dini".*

(7:62)

2. *"Këshilla ime nuk ju bën dobi, nëse unë dua t'ju këshilloj, por vullneti i All-llahut është t'ju mbajë në rrugë të gabuar. Ai është Zoti juaj dhe tek Ai do të ktheheni".*

(11:34)

3. *"Unë ju kumtoj mesazhet e Zotit tim e jam këshillues besnik për ju".*

(7:68)

4. *"Dhe ai iu betua atyre (duke thënë): Sigurisht, unë jam një këshillues i çiltër për ju".*

(7:21)

5. *"... Unë ju kumtova mesazhin e Zotit tim dhe ju dhashë këshillë të mirë, por ju nuk i doni këshilluesit e mirë"(7:79)*

6. “E ai (Shuajbi) u kthye e tha: “O populli im! Unë ju kumtova mesazhet e Zotit tim dhe ju dhashë këshillë të mirë...”

(7:93)

Kur Musai, biri i Imranit, bisedon me All-llahun, ai thotë se vështirësia e detyrës që ai ka ndërmarrë, nuk është te lufta kundër Faraonit, megjithatë pushtet e despotizëm; jo, ka të tjera vështirësi. Pastaj, ai i kërkon All-llahut ndihmë, që të jetë një Musa, që shpërfill Musain, një Musa që s’ka egoizëm, në mënyrë që ai të mund ta shpallë fjalën e Zotit me çiltëri e ndershmëri.

Një veti tjetër e Pejgamberëve është se përmbahen, nuk e ngarkojnë veten me shqetësime, nuk marrin mbi vete shqetësime. Në suren *Sâd* Kur’ani i Shenjtë thotë:

“Thuaji (o Muhammed njerëzimit): “Unë nuk kërkoj prej jush ndonjë shpërblim për këtë (për detyrën si I Dërguar i All-llahut) dhe unë nuk jam prej atyre që ju shqetësojnë”.

Kur’ani i Shenjtë (38:86)

Të imponosh shqetësime, do të thotë të marrësh përsipër shqetësime dhe vështirësi ose të mbështetesh në veprime formale. Ka raste, kur dikush përpiket t’ua imponojë një ide të tjerëve, megjithëse ai vetë nuk i beson asaj. Kjo është shumë e vështirë të bëhet:

Ajo që s’ka pjesë në rrethin e qenies,

Si mund të bëhet burim i jetëdhënies?

Po reja kaq e plakur, e shterur dhe e gjatë

Si mund të jetë me shi e begatë?

Ky është njëri nga kuptimet e termit “i imponoj shqetësime vetes”. Një kuptim tjetër, sipas Ibn Mesudit e të tjerëve, gjithashtu, është “të flasësh për diçka që nuk e di”. Askush në botë, përveç Pejgamberit (a.s.) dhe Imamëve, nuk di për gjithçka që pyetet.¹⁴

Një çifut kishte pyetur: “Kush mëton, se ka dije absolute?” Pejgamberi (a.s.), sigurisht, mund të ketë, Aliu (r.a.) ka thënë: “Bëjeni pyetjen tuaj, para se të më humbisni mua!”¹⁵

Ju nuk mund të prisni që dikush tjetër¹⁶ të dijë gjithçka. Ne duhet ta njohim vetveten mirë e nuk duhet të flasim për diçka që nuk e dimë. Ibn Mesudi ka thënë:

“Thoni atë që dini e mos thoni atë që nuk e dini! Nëse ju pyesin për diçka që nuk mund t’i përgjigjeni, kini guximin të thoni se nuk mund t’i përgjigjeni”.

Pastaj ai ka përmendur këtë ajet:

“Thuaji (O Muhammed njerëzimit): Unë nuk ju kërkoj shpërblim për këtë dhe nuk ju imponoj shqetësime”.

Kur’ani i shenjtë (38:86)

Ibn Xhevziu njëri nga predikuesit më të famshëm të kohës së tij, po fliste njëherë, nga shkallët e hutbes. Një grua nga dëgjuesit, i bëri një pyetje, së cilës ai nuk mund t’i përgjigjej. Gruaja tha: “Në qoftë se ju nuk e dini përgjigjen, përse i keni ngritur tri shkallaret e hutbes?” Iu përgjigj Ibn Xhevziu: “Tri shkallaret që kam ngjitur, janë për atë që unë e di e ju nuk e dini. Po të kisha dashur të ngjitesha në shkallët e hutbes deri aty ku unë s’di, atëherë do të kisha pasur shkallë që do të preknim qiejt!”

I ndjeri Shejh Ansari (paqja qoftë mbi të) qe gjeni i kohës së tij e dijetarët ende krenohen kur i kujtojnë fjalët e tij të urta. Kurdo që e pyesnin për diçka që nuk mund t’u

¹⁴ All-llahu është Ai që di gjithçka: edhe Pejgamberi ynë dhe Imamët tanë që e marrin dijeninë nga All-llahu e janë në kontakt të ngushtë me të, mund t’i përgjigjen çdo pyetjeje.

¹⁵ Sefinet-ul-Bihâr, vëll. 1, 586, The New Bihâr, vëll. 40, f. 139

¹⁶ Përveç Pejgamberit (a.s.) dhe Imamëve (shënim i përkthyesit).

përgjigjej, ai do të përsëriste qëllimisht me zë të lartë: “Nuk e di! Nuk e di!” Këtë ai do ta bënte që t’i mësonte studentët e tij të vepronin kështu sa herë që ata nuk dinin diçka e të mos druanin të pranonin se nuk dinin.

Disa vjet më parë, kur ende isha student, pata shkuar gjatë muajit të Ramazanit në Nexhef Abad në Isfahan. Isha bashkë me shokë, sepse shkollat nuk bënë mësim. Një ditë, kur po kaloja rrugën, më ndaloi një fshatar dhe më pyeti: “Zotëri, kam një problem”. E pyeta: “Ç’problem?” Ai më tha: “Xhinabet Gusli (banja për pastrimin e trupit) i përket trupit apo shpirtit? “Nuk ta kuptoj pyetjen - iu përgjigja. Xhinabet Gusli (banja) është si çdo gusël tjetër”. Pastaj mendova se mos ai ka ndonjë çështje të paqartë dhe shtova: “Nga një pikëpamje, ai (gusli) ka të bëjë me shpirtin, sepse njeriu vendos të pastrohet; ai ka të bëjë edhe me trupin, sepse njeriu lahet.” E pyeta pastaj: “A jeni i kënaqur (me përgjigjen)?” “Jo”, tha ai. I thashë, se nuk e dija përgjigjen. Me atë theksimin e tij të vendosur, ai protestoi: “Atëherë, përse e mbani atë çallmë? Mos kjo larje e pastron shpirtin e njeriut, gjithashtu?” qe pyetja, që ai përsëriti.

Pejgamberët dhe fjalët e mira

Një veti tjetër e Pejgamberëve është se ata sjellin lajme të mira. Kur’ani i Shenjtë thotë: *"O Pejgamber! Shiko! Ne të kemi dërguar ty si dëshmitar, si prurës lajmesh të mira dhe si këshillues. Dhe me urdhrin e All-llahut, si ftues në rrugën e Tij dhe si një pishtar dritëdhënës.*

Dhe jepu besimtarëve lajme të mira, se do të kenë mirësi të mëdha nga All-llahu".

Kur’ani i Shenjtë (33:45-47)

Të japësh lajme të mira do të thotë t’i japësh zemër tjetrit. Kur duam të bindim fëmijën të bëjë diçka, ka dy rrugë: njëherë njëra e një herë tjetra, tjetra ose të dyja rrugët në të njëjtën kohë.

1. Inkurajimi dhe fjalët e mira: Për shembull, nëse dikush dëshiron të çojë djalin në shkollë bën një vlerësin të të gjitha gjërave të mira që ka shkolla dhe përfitimet që ka, po të shkojë në shkollë. Kjo do ta inkurajojë fëmijën dhe do t’i nxisë ndjenjat e tij të dashurisë për shkollën.

2. Paralajmërimi për pasojat e këqija: Një fëmijë të cilit i janë shpjeguar pasojat e këqija, kur nuk shkon në shkollë e mbetesh analfabet, do të parapëlqejë të shkojë në shkollë e jo të mos shkojë.

Inkurajimi dhe fjalët e mira janë të parat, kurse paralajmërimi i të këqijave pason. Nganjëherë, të dyja metodat përdoren, sepse të dyja janë të nevojshme e vetëm fjalët e mira nuk mjaftojnë. Të sjellësh fjalë të mira është e nevojshme, por jo e mjaftueshme. E njëjta gjë mund të thuhet për paralajmërimin. Arsyeja që Kur’ani i Shenjtë quhet Seb-'ul-methânî¹⁷ është se Ai përdor në mënyrë të harmonizuar fjalët e mira dhe paralajmërimin. Edhe kur propagandojmë, duhet të përdoren këto dy rrugë, në mënyrë që njëra të plotësojë tjetrën. Është e gabuar të ngulësh këmbë vetëm në dhënien e lajmeve të mira dhe të harrohen paralajmërimet. Të dyja duhen përdorur, por më shumë lajme apo fjalë të mira e më pak “paralajmërimet”. Prandaj në Kur’anin e Shenjtë, në shumë ajete, fjalët “dhënia e lajmeve të mira” gjithnjë u prijnë “paralajmërimet”.

¹⁷ Që ka shtatë çifte - që lidhet me faktin që “fjalët e mira” dhe “paralajmërimet” përdoren së bashku shtatë herë.

Tenfiri (t'i detyrosh njerëzit të ikin)

Përveç “dhënies së lajmeve të mira” dhe “paralajmërimeve”, është edhe një rrugë tjetër, “tenfiri” ose “ta detyrosh dikë të ikë”. Nganjëherë njerëzit e interpretojnë “tenfirin” si “paralajmërim”. “Paralajmërimi” përdoret për të nxitur, kurse “tenfiri” për ta bërë një njeri të largohet. Për shembull për ta bërë një kafshë të ecë më shpejt, kur e tërheq me litar, mund t'i bërtas në mënyrë tmerruese; të njëjtat britma mund ta bëjnë kafshën të këputë litarin dhe të ikë. E njëjta gjë ndodh edhe me qeniet njerëzore. Nganjëherë thirrjet e predikuesve, në vend që të inkurajojnë besimin dhe veprimin, i bëjnë ata t'ia mbathin, me neveri dhe urrejtje. Këtu kemi të bëjmë me një parim psikologjik. Shumë prindër, p.sh. në vend që t'u japin zemër fëmijëve të tyre të shkojnë në shkollë, ose t'i paralajmërojnë që ndjekin shkollën, i bëjnë ata të ikin fshehurazi, ngaqë i tmerrojnë. Kur Pejgamberi (a.s.) të dërgoi Muadh ibn Xhebelin në Jemen, për të propaganduar fjalën e All-llahut, i tha: “O Muadh! Jepu njerëzve lajme të mira e mos i detyro të ikin! Jepu sihariqe e mos u impono shqetësime!”¹⁸ Ai nuk i tha Muadhit “Mos i paralajmëro”, sepse “paralajmërimi” është pjesë e urdhrin kur'anor. Ai i tha: “Mos i bëj ata të urrejnë fenë islame!”.

Jemeni

Jemeni është një nga vendet, ku njerëzit e pranuan fenë islame pa detyrim e pa forcë. Arsyeya që ata e pranuan këtë fe, qe letra që Pejgamberi (a.s.) ia shkroi mbretit të Iranit, Husrev Pervizit. Me këtë letër, Pejgamberi (a.s.) e fton mbretin në fenë islame. Disa shtetarë të shteteve të ndryshme nuk i përfillnin librat që Pejgamberi (a.s.) ua dërgonte kurse disa të tjerë përgjigjeshin me nderim. Madje, disa i çonin dhurata Pejgamberit (a.s.) dhe sillëshin miqësisht me misionarët e Tij. Një nga ata, i cili nuk iu përgjigj me nderim letrës së Pejgamberit dhe e grisi atë, qe mbreti i Iranit, Husrev Pervizi. Ai dërgoi një njeri në Jemen, te mbreti i Jemenit, të cilit i kërkonte të zbulonte, se kush kishte qenë ai arab që kishte guxuar ta ftonte atë në fenë islame dhe e kishte fyer duke shkruar emrin e vet më parë e pastaj emrin e tij (të mbretit)!. Mbreti i Jemenit u urdhërua të dërgonte bashkëpunëtorët e tij në Arabi, për ta hetuar çështjen, për ta arrestuar Muhammedin (a.s.) e për ta sjellë atë para mbretit për gjykim e ndëshkim. Mbreti i Jemenit urdhëroi të dërguarin e Husrev Pervizit dhe të vetin t'ia çonin letrën e tij Muhammedit (a.s.) dhe të merrnin përgjigjen e tij për letrën, që do t'i çohet mbretit Husrev Pervizit. Pejgamberi (a.s.) gjithnjë i bënte të dërguarit e mbretërve të prisnin gjatë e më gjatë, sa herë që kërkonin përgjigjen e tij. Pas dyzet ditësh, kur të dërguarit e mbretërve i thanë se nuk do të prisnin më gjatë dhe kërkonin përgjigje për letrën, më në fund, Pejgamberi (a.s.) iu drejtua atyre: “Mbretin tuaj e ka goditur me thikë i biri, Shiruje dhe ai ka vdekur, kështu që e tërë çështja ka mbaruar tani. Ju mund të shkoni!”¹⁹ Ata u kthyen në Jemen e mësuan, se mbreti ende nuk e kishte marrë lajmin nga Persia. Kur ai (mbreti i Jemenit) e dëgjoi ndodhinë, tha: “Lavdi Zotit! Në qoftë se çfarë thoni ju është e vërtetë, atëherë ai duhet të jetë I Dërguar i Zotit”. Disa ditë më vonë, mbërritën të dërguarit e Shirujesë e i thanë mbretit të Jemenit se Husrev Pervizi

¹⁸ Siretu ibni Hisham. vëll. IV, f. 237.

¹⁹ Tabakâtul-Kubrâ vëll. 1, f. 260; Tarihu Taberi, vëll II, f. 259; Kamil, vëll II f. 81; Bihâr, vëll XX, f. 389; Tarih Jakubi, vëll. II, f. 62; Musned Ahmed, vëll I, f. 96, Sirei-Halebi, vëll II, f. 278.

ishte vvarë nga biri i vet, Shiruje, i cili ishte bërë mbret i Persisë. Pastaj ata shtuan se mbreti i Jemenit nuk duhej t'i bindej urdhrat të Husrev Pervizit për njeriun që mëtonte se ishte Pejgamber i Zotit në Arabi.

Ja, si hyri feja islame në Jemen. Për më tepër, pati një numër të madh iranianësh në Jemen dhe siç e kam përmendur në librin *"Kontributet e ndërsjella të fesë islame dhe të Iranit"*, iranianët në Jemen qenë të parët që u bënë muslimanë, të cilët, nga ana e tyre propaganduan fenë islame në Iran. Pranimi i fesë islame nga iranianët në Jemen që më i çiltër se i të tjerëve. Gjysma e popullsisë së Jemenit u kthye në fenë islame, qëkur ishte ende gjallë Pejgamberi (a.s.). Për të ftuar në fenë islame gjysmën tjetër të popullsisë, Pejgamberi (a.s.) dërgoi atje Muadh Ibn Xhebelin e pastaj Aliun (r.a.). Ky i fundit u dërgua gjatë Haxh-xhetulved'a-së, dy muaj para vdekjes së Pejgamberit (a.s.).

Kur Aliu (r.a.) u kthye nga Jemeni e takoi Pejgamberin (a.s.) në Mekke. Ai e pyeti Aliun (r.a.) cili që qëllimi (nijeti) i tij për peligrinazhin. Aliu (r.a.) iu përgjigj: "Kur bëra nijetin tim në "Mikat"²⁰ unë kisha ndër mend që ai të ishte si nijeti juaj". Pejgamberi (a.s.) i tha se ai ishte siç duhej e shumë i mirë. Kur Mu'adhi u dërgua në Jemen, Pejgamberi (a.s.) e këshilloi atë që t'i jepte lajme të mira popullit të Jemenit dhe të mos i frikësonte e pastaj t'i largonte nga feja islame. Shpirti i njeriut është jashtëzakonisht delikat e kundërvepron shumë shpejt. Një presion shumë i madh mbi shpirtin njerëzor do ta bëjë atë të shkasë. Për Mamarin p.sh. Pejgamberi (a.s.) ka këshilluar që njeriu të falet deri në atë masë sa të gjejë kënaqësi shpirtërore dhe t'i gëzohet faljes me tërë vullnetin e tij. Njeriu nuk duhet t'ia imponojë atë vetes, ndryshe shpirti i tij do të revoltohet dhe do të ruajë përshtypje të keqe për faljen.

Pejgamberi (a.s.) i tha Xhabirit:

*"Shiko! Kjo fe është një kala e fortë. Prandaj hyr në të me mirësjellje dhe me nderim. Një njeri që ngutet ose përpiqet t'i bjerë shkurt, s'ka për të mbërritur askund e do të dëmtojë kalin e tij. Prandaj, kultivojeni tokën, sikur do të jetoni përgjithmonë, dhe veproni, sikur do të vdisni nesër"*²¹

Feja islame është fe e vetëpërmbytjes, e gjakftohtësisë, prandaj, jini të mirë me veten tuaj! Ata që mendojnë se mund ta arrijnë qëllimin e tyre duke i bërë presion vetvetes, gabojnë. Njerëzit e tillë kurrë nuk do të mbërrijnë gjëkund. Ata janë si njeriu që udhëton me kalë nga një qytet në një tjetër. Ai mendon se duke e ngarë më shpejt kalin, mund të mbërrijë aty ku dëshiron për një kohë më të shkurtër. Vërtet, ai madje mund të përshkojë njëfarë largësie për një kohë më të shkurtër, por më në fund, ai do ta kuptojë se jo vetëm zuri nuk e vendmbërritjen, por se që ka dëmtuar edhe kalin e tij.

Një njeri që e tendos veten më shumë se ç'duhet, megjithëse mund të mendojë se po ecën më shpejt se të tjerët, nuk do të mbërrijë aty ku dëshiron dhe do ta humbasë frymën e përparimit, ashtu si një kalë që është plagosur e nuk mund të ecë më.

"Që një musliman që kishte një fqinj të krishterë. I krishteri, pak nga pak po shfaqte prirje ndaj fesë islame e më në fund u bë musliman me ndihmën e fqiu. Një ditë herët në mëngjes, pasi ishte bërë musliman, dëgjoi trokitjen e dikujt në derë. Kur hapi derën, pa se ishte fqinji i tij musliman, i cili kishte ardhur ta merrte për në xhami. Shkuan së bashku dhe falën sabahun, drekën, iqindinë, akshamin etj. Nga iqindia deri kur falet akshami u sollën lart e poshtë. Pastaj muslimani iu drejtua të sapokthyerit musliman: "Të bëjmë nijet për të agjëruar nesër".

²⁰ Vend i caktuar në Mekke ku haxhilerët bëjnë "nijetin" e tyre.

²¹ Safinenetul-Bihâr, vëll I, f. 532.

Të nesërmen, kur muslimani shkoi te fqinji i sapokthyer në fenë islame për ta marrë për në xhami, ky i fundit i tha: “Nuk po vij. Feja që ju ushtroni është e mirë për ata njerëz të cilët s’kanë ç’ të bëjnë gjë tjetër, veçse të falen. Unë nuk jam më musliman”.²²

Atëherë Imam Sadiku kishte thënë: “Mos jini si ky njeri që e ndihmoi të krishterin të pranonte fenë islame e pastaj e detyroi atë të largohet nga ajo”.

Ka shumë gjëra që mund t’i largojnë njerëzit nga feja islame. Nganjëherë, pamja e një muslimani e bën një jomusliman ta urrejë fenë islame, megjithëse pastërtia këshillohet shumë (në fenë islame)²³ dhe Pejgamberi (a.s.) që një nga njerëzit më të pastër të kohës së tij e do të kishte qenë i tillë, po të jetonte sot.

Dialektikat mendojnë se një nga kushtet e pejgamberisë është që te Pejgamberi ose Imami nuk duhet të ketë veti, të cilat do t’i bënin njerëzit t’i urrenin. Pejgamberi ose Imami nuk duhet të ketë cen ose paaftësi fizike, sepse të tilla gjëra shkaktojnë urrejtje dhe neveri. Ata duhet të jenë tërheqës ose, së paku, jolargues në pamje.

Edhe ai që e propagandon fenë islame, duhet të ketë cilësi të tilla. Fjalët e tij nuk duhet t’i trembin njerëzit e t’i largojnë nga feja islame; është i dënueshëm, p.sh. qortimi i rëndë, është e dënueshme vrazhdësia. Ka raste, kur qortimi është i frytshëm, p.sh. një keqbërës mund të ndryshojë qëndrimin e tij nëse ndikohet nga qortimi i dikujt. Sidoqoftë, në pjesën më të madhe të kohës, qortimi i frikëson e i largon njerëzit.

Disa njerëz gjithnjë këmbëngulin në problemin se është fetar, kurse Pejgamberi (a.s.) i tha Mu’adhit: “*Bëje atë të lehtë (për ta) e jo të rëndë*”. Ai ka thënë, gjithashtu: “*All-llahu më ka dërguar me një fe, që është falëse dhe bujare*”.²⁴

Si mund të jetë një fe dorëlibër dhe e kënaqshme?

Feja ka parimet e saj. Ajo thotë, p.sh., se pastrimi i trupit është detyrë, por nëse kemi një plagë a sëmundje që përskeqet, kur lahem, atëherë larja nuk është e nevojshme. Ja, si feja është dorëlibër me dëshirat e njeriut. Feja islame nuk është fe që mbështetet në kokëfortësi dhe këmbëngulje të kotë, por lëshon pe kur duhet. Ajo thotë se agjërimi është i detyrueshëm dhe prishja e qëllimshme (e agjërimin) është mëkat themeltar. Në të njëjtën kohë, ajo thotë se në qoftë se jeni duke udhëtuar ose në qoftë se jeni të sëmurë e agjërimi mund t’ju dëmtojë, atëherë mund të agjëroni më vonë, kur të keni mundësi.

“... dhe ai që është i sëmurë ose është në udhëtim, mund t’i agjerojë më vonë këto ditë. All-llahu dëshiron për ju lehtësi. Ai nuk dëshiron për ju vështirësi”. Kur’ani i Shenjtë (2:184)

Nëse kini frikë se agjërimi ose larja e trupit mund t’ju bëjë dëm, atëherë, hiqni dorë nga ai ose ajo, madje edhe sikur kjo të jetë këshillë mjekësore e një femohuesi ose heretiku. Ka gjithashtu edhe raste të tjera, kur muslimanëve nuk u kërkohet agjërimi, si në pleqëri dhe shtatzanësi.

I ndjeri Ajetull-llah Haxhi Shejh Abdulkerim Hajeri (paqja qoftë mbi të!) agjëronte edhe kur ishte shumë i mplakur e i dobët e kjo që e vështirë për të. Kështu që, njerëzit kërkonin t’u thuhej arsyeja, meqë ai vetë kishte shkruar në librin e tij se agjërimi nuk ishte i detyruar për të moshuarit. Ai përgjigjej se vendimi i tij ishte i drejtë, por

²² The Tales of the Truthful (Tregimet e së vërtetës).

²³ Sefinenetul-Bihâr (pjesa për pastërtinë).

²⁴ Unë nuk kujtoj që ta kemi parë ndokund pikërisht këtë pohim, por në Kafi vëll. V, f. 497 kam lexuar: “Unë nuk jam dërguar për të veçuar, por për t’ua treguar njerëzve rrugën e drejtë, e cila është e lehtë dhe jashtëzakonisht bujare”.

pranonte, gjithashtu se ishte mjaft plak e nuk i kërkohet agjërimi. Atëherë, ata e pyesnin, pse nuk e prishte agjërimin. Ai përgjigjej se natyra e tij nuk e lejonte ta bënte këtë. Feja islame është fe e gjerë, dorëlibër dhe është pikërisht kjo dorëlibësi që i josh njerëzit. Kjo është arsyeja që Pejgamberi (a.s.) ka thënë: *“Propaganduesi (daiu) duhet të propagandojë dorëlibësinë dhe lehtësinë që e bashkëshoqërojnë këtë fe e duhet të japë shembull në praktikë, kështu që njerëzit do të inkurajohen për ta pranuar fenë islame”*.

FRIKA NGA ALL-LLAHU DHE FRIKA PËR TË ARDHMEN E FUNDIN TONË

Një çështje tjetër kur ftojmë në fenë islame, është ajo e frikës nga All-llahu dhe e ankthit për të ardhmen. Kur'ani i Shenjtë thotë:

"... Ata që sollën mesazhet e All-llahut dhe e kanë frikë Atë ... që nuk ia kanë frikën askujt, përveç All-llahut".

Ky është njëri nga ajetet që të thyen kurrizin me barrën e rëndë të përgjegjësisë. Ajeti shpjegon se propaganduesit e fesë, të cilët përcjellin mesazhet e All-llahut te njerëzit në thelb, duhet të kenë dy cilësi:

Së pari, ata vetë duhet t'ia kenë frikën All-llahut:

"... Ndër shërbëtorët e All-llahut, vetëm të diturit ose eruditët ia kanë frikën Atij".

Kur'ani i Shenjtë (35:28)

Një nga lutjet e Pejgamberit (a.s.) që këshillohet të recitohet natën e pesëmbëdhjetë të muajit shaban, përvjetori i lindjes së Imamit të Dymbëdhjetë, është kjo:

"O All-llah! Na jep secilit prej nesh frikën ndaj Teje, kështu që ajo të qëndrojë midis nesh dhe keqbërjes sonë dhe bindjen ndaj Teje; ajo të na udhëheqë për në Xhennetin Tënd dhe besimin ndaj Teje, në atë mënyrë që t'i durojmë me lehtësi vështirësitë e kësaj bote!"

(Mefâtîh-ul-Xhinân)

Vetë propaganduesi duhet ta ketë frikë All-llahun, në atë mënyrë që frika ndaj Tij dhe Madhështia e Tij t'ia rrëmbejnë zemrën, kështu që ta kontrollojë dhe frenojë atë në çastin që ai ka ndër mend të bëjë diçka të keqe.

Cilësimi i dytë për një propagandues është që ai të mos ia ketë askujt frikën, përveç All-llahut.

Dallimi ndërmjet frikës ndaj All-llahut dhe frikës për të ardhmen apo fundin tonë

Ka një ngjyrim e dallim ndërmjet frikës ndaj All-llahut dhe frikës për të ardhmen a fundin e dikujt. E dyta ka të bëjë me të ardhmen e fundin tonë. Frika ndaj All-llahut ka të bëjë me një gjendje të mendjes, kur njeriu nuk guxon të bëjë një veprim të keq. Kur'ani i Shenjtë thotë se propaganduesit e kauzës së All-llahut e kanë aq shumë frikë All-llahun, saqë nuk guxojnë të bëjnë keq, madje as të tregojnë shenjën më të vogël të mosbindjes ndaj Tij. Nga ana tjetër, kur atyre u duhet të përballojnë dikë a diçka tjetër përveç All-llahut, ata janë, me të vërtetë, trima dhe të guximshëm.

Vendosmëria

Një veti tjetër e Pejgamberëve e sidomos e Pejgamberit Muhammed (a.s.), është vendosmëria dhe guximi i tyre.

Një shkrimtar perëndimor ka shkruar një libër me titull *Muhammedi (a.s.) një Pejgamber, të cilin duhet ta njohim më shumë*. Pavarësisht nga të metat e tij ai përmban

dy çështje që meritojnë të përmenden. Të dyja këto çështje janë paraqitur mirë në atë libër dhe ndoshta asnjë libër tjetër nuk ka mundur t'i shtjellojë aq mirë. Çështja e parë është: vetitë e Pejgamberit (a.s.) - të qenët prekarat dhe shumë i zgjuar, veti këto që as jomuslimanët nuk mund t'i mohojnë. Vetia e dytë e tij është vendosmëria, domethënë këmbëngulja për të zbatuar vendimet dhe planet e tij në çdo rrethanë. Gjatë kohës së tij shumë ngjarje dukeshin aq pesimiste sa që çdo njeri tjetër do ta kishte humbur shpresën dhe do të dorëzohej, kurse Pejgamberi (a.s.) mbeti i patundur dhe i qëndrueshëm si një mal.

T'i kujtosh (tjetrit diçka)

Çështja tjetër, kur ftojmë në fenë islame dhe propagandimin e saj, është të kujtuarit. Kur'ani i Shenjtë përmend këtë:

“Dhe vijo t'ua kujtosh atyre, sepse nga të kujtuarit fiton besimtarë.

Kur'ani i Shenjtë (51:55)

Në një ajet tjetër Ai thotë:

“Kujtoju atyre, sepse ti je veçse një kujtues; ti nuk je aspak një përgjues për ta. Por, All-llahu do të ndëshkojë rëndë këdo, që i kthen shpinën dhe nuk beson”.

Kur'ani i Shenjtë (83:21-24)

Të provokosh mendimin dhe të kujtosh

Dy tema janë përmendur krahas në Kur'anin e Shenjtë: të provokuarit e mendimit dhe të kujtuarit.

Të provokosh mendim, do të thotë ta nxisish dikë të mendojë për diçka që nuk e di dhe të zbulosh diçka që ai nuk e dinte.

T'i kujtosh diçka tjetrit, do të thotë t'i sjellësh në kujtesë atë që ai tashmë e di.

Me fjalë të tjera janë dy gjendje mendore: padija dhe përgjumësia. Nganjëherë dikush nuk di ç'bëhet në mjedisin e tij, ngaqë nuk e njeh atë e është duke fjetur. Disa herë dikush nuk di ç'bëhet në mjedisin e tij, sepse është përgjurmur a në ëndërr prandaj s'i fut dot në punë dijenitë e tij. Kjo është dukshëm, një ëndërr. All-llahu i kujton Pejgamberit të Tij të Shenjtë se ai ballafaqohet jo vetëm me njerëz të paditur, por edhe me njerëz mospërfillës. Atëherë, Ai e urdhëron Pejgamberin të nxisë mendimin te të paditurit, që ata të fitojnë dije, kurse njerëzve shpërfillës dhe të diturve t'ua kujtojë atë që është harruar. Përgjithësisht, njerëzit janë mospërfillës, kurse të paditurit janë të paktë. All-llahu e urdhëron Pejgamberin t'ua ngacmojë kujtesën atyre, që janë mospërfillës dhe t'ua nxisë të menduarit atyre që janë të paditur, kështu që, kur ata të bëhen të ditur, t'i zgjidhin vetë problemet e tyre. Le të supozojmë se dikush është në gjumë dhe treni, me të cilin do të udhëtojë, është gati për t'u nisur. Po ta zgjoni këtë njeri, ai do të nxitojë, për të kapur trenin e s'ka nevojë t'i kujtoni të këqijat e zgjimit vonë. Ndjenjat e fshehta janë të tilla, gjithashtu. Pejgamberi (a.s.) erdhi për t'i zgjuar ndjenjat e tilla. Besimi zgjohet nga vetë vigjilenca e ndjenjave të fshehta të njeriut, prandaj në fenë islame nuk ka detyrim për të besuar.

“Nuk ka detyrim në fe. Është e qartë, pra, e drejta nga e shtrembra. Dhe kush nuk i pranon zotat e rremë, por beson në All-llahun, ai është kapur për një litar të fortë, i cili

kurrë nuk do të këputet e kurrë nuk do të jepet. All-llahu dëgjon, All-llahu di". Kur'ani i Shenjtë (2:256)

Nuk ka dhunë në fe e ajo që ndjekin Pejgamberët është besimi, jo një fe sa për dukje dhe e detyruar. Feja është besim, interes dhe prirje, tendencë, e kjo nuk mund të arrihet me forcë. Rruga e drejtë është t'i drejtohemi, t'i bëjmë thirrje urtësisë dhe këshillës së drejtë.¹

Aliu (r.a.) tha njëherë: "Më pyesni, para se të më humbni mua! O njerëz! Më pyesni dhe unë do t'ju përgjigjem. Unë i di përgjigjet për rrugët hyjnore më mirë se ato për rrugët tokësore".²

Në këtë çast një çifut arab u ngrit në shenjë proteste dhe foli në mënyrë të panjerëzishme: "Ti je njeri arrogant! Ti mëton se di gjëra, që nuk i di. A mund t'i përgjigjesh ti çdo pyetjeje, që të bëhet?!" Dikush nga shokët e Aliut deshi t'i jepte një përgjigje të ashpër, por Aliu e ndaloi dhe tha: "Rrugët e All-llahut nuk mund të zbatohen me anë të forcës. Nëse ky njeri ka pyetje, le të më pyesë! Po t'i përgjigjem pyetjes së tij, ai do ta ndiejë veten të turpëruar për sjelljen e tij të ashpër dhe do të ndryshojë".

Çelësi për ta futur dhe për ta vënë në jetë arsyeshëm diturinë hyjnore është butësia dhe thirrja, apeli që i bëhet zemrës, shpirtit dhe mendjes. Ja, si duhet të jetë ftesa.

Sa herë që Husejni (r.a.) ndeshet me një armik luftonte trimërisht. Por kur ballafaqohej me njerëz, të cilët synonte t'i kthente në rrugën e drejtë, ai sillej me përlulesi dhe nuk ua vinte re mungesën e vëmendjes.

Shumë veta pyesin nëse në fenë islame thirrja për në rrugën e All-llahut mbështetet në detyrimin apo vullnetin e lirë. Ky është trill i turpshëm i priftërinjve të krishterë, për të kritikuar fenë islame, të cilën e quajnë "fe e shpatës". Ata gabojnë, kur e quajnë fenë islame si fe që mbështetet thjesht në dhunën. Sidoqoftë, Kur'ani i Shenjtë thotë:

"Fto për në rrugën e Zotit tënd me urtësi e këshillë të mirë dhe diskuto e gjyko me ta si të jetë më mirë!".

Kur'ani i Shenjtë (16:125)

Madje, në disa nga librat e tyre, ata kanë karikatura që paraqesin një njeri që qëndron mbi dikë, me Kur'anin e Shenjtë në njërin dorë e shpatën në tjetrën, duke lënë të nënkuptohet se ose duhet pranuar feja islame ose të pritët koka. Fatkeqësisht disa muslimanë të paditur thonë gjëra të cilat nuk pajtohen me historinë e as me Kur'anin e Shenjtë. Në këtë mënyrë ata përforcojnë kritikën e armiqve.

Ata i keqinterpretojnë gjërat dhe përmendin ç'është pjesërisht e vërtetë, duke pasqyruar vetëm një aspekt të fesë islame e duke u dhënë pretekste armiqve. Që ta dënojnë fenë islame, për shembull ata thonë se për fitoren e saj, dy faktorë qenë vendimtarë: pasuria e Hadixhes dhe shpata e Aliut (r.a.). Vini në shenjë fjalët: pasuri(!) dhe dhunë(!). Nëse një fe përhapet me pasuri e me forcë, ç'fe do të jetë ajo?!

Në asnjë vend të Kur'anit të Shenjtë, madje qoftë edhe një herë nuk përmendet që feja islame të ketë përparuar në këtë mënyrë. Nuk ka dyshim që pasuria e Hadixhes që frytdhënëse për propagandimin e fesë islame, por kjo s'është thotë se iu dhanë të holla njerëzve për t'u bërë muslimanë. Hadixheja kurrë nuk veprroi kështu; përkundrazi, ajo ia dha tërë pasurinë e saj Pejgamberit (a.s.), për të ndihmuar muslimanët nevojtarë në jetën e tyre të përditshme. Ajo që grua e pasur në krahasim me të tjerë; por ajo nuk që kapitaliste, as milionere - siç flitet me termat e sotëm. Mekka që një qytet i vogël

¹ Sureja 16, ajeti 125.

² Sefinet-ul-Bihâr, vëll. I, f. 586, New Bihâr, vëll. XXXX, 139.

atëherë, dhe pasuria e Hadixhes ndihmoi, por jo në kuptimin e dhënies së ryshfetit njerëzve, për t'u bërë muslimanë. Ajo shpëtoi jetën e muslimanëve të varfër.

Shpata e Aliut, pa dyshim, ndihmoi gjithashtu në propagandimin e fesë islame. Po të mos ishte shpata e Aliut (r.a.) feja islame do të kishte pasur tjetër fat. Megjithatë, kjo nuk do të thotë se Aliu (r.a.) i detyroi njerëzit të bëhet muslimanë me shpatën e tij. Përkundrazi, ajo do të thotë se, kur armiku ishte përgatitur ta çrrënjoste fenë islame me anë të forcës, Aliu u mbrojt trimërisht kundër tyre. Për të dhënë vetëm disa shembuj, mund të përmenden: Beteja e Bedrit, e Uhudit dhe e Hendekut, ku shpata e Aliut (r.a.) shpëtoi fenë islame nga humbja.

Në Betejën e Hendekut muslimanët qenë në një situatë shumë të vështirë, të pafetë Kurejshë dhe fise të tjera që ishin bashkuar me ta, i rrethuan muslimanët me dhjetë mijë ushtarë. Rrethanat qenë aq të këqija, si nga ana ekonomike ashtu edhe ajo shoqërore, saqë dukshëm nuk kishte shpresë.

Amr-bin Abdudi dhe kompanitë e tij e rrethuan hendekun mbrojtës, që muslimanët e kishin hapur për qark qytetit, gjetën një vend ku mund të kapërcenin me kuaj dhe të ndodheshin ballë për ballë me muslimanët. Pastaj ata kërkuan të ndeshen me luftëtarë muslimanë, por vetëm Aliu (r.a.) një i ri në vitet e tij të njëzeta, u ngrit dhe i kërkoi leje Pejgamberit (a.s.), për të luftuar me ta. Pejgamberi (a.s.) nuk e lejoi, sepse deshi t'u jepte rast shokëve të tij të tjerë. Në krahun tjetër, Amr-Ibn Abdudi po parakalonte me kalin e tij, duke sfiduar kundërshtarin. Pejgamberi (a.s.) i pyeti edhe një herë shokët e tij nëse ndonjëri prej tyre ishte gati të luftonte, por asnjëri nuk guxoi të dilte. Aliu (r.a.) kërkoi përsëri leje, por Pejgamberi (a.s.) nuk e lejoi. Kjo u përsërit tri a më shumë herë, deri kur Amr-Ibn Abdudi tha diçka, që i shqetësoi dhe i preku muslimanët deri në palcë. Ai tha:

“U mërzita duke kërkuar kundërshtarë të luftojnë me mua, por nuk po shoh asnjë. S'ka ndonjë burrë këtu ndër ju? O muslimanë! Ju mëtoni, se dëshmorët tuaj do të shkojnë në Xhennet, kurse të vdekurit tanë në Xhehennem. Në qoftë se është kështu, përse nuk po guxon ndonjëri të luftojë me mua dhe ose të më vrasë mua e të më dërgojë në Xhehennem, ose ta vras unë atë dhe ta dërgoj në Xhennet?”

Në këtë çast, Aliu (r.a.) u ngrit e tha: “Mos ji i padukshëm. Ja ku jam unë, kundërshtari yt dhe një luftëtar i Zotit, gjithashtu”.

Umer ibn Hattabi paraqiti një shfajësim për muslimanët që nuk i ngritën për dyluftim, duke thënë:

“O I Dërguar i All-llahut! Nëse nuk u ngritën njerëzit tanë, kjo ndodhi për arsye se ata e dinë që sfiduesi i tyre është sa për një mijë luftëtarë. Kushdo që ndeshet me të, me siguri, do të vritet”.³

Më në fund Pejgamberi (a.s.) deklaroi: *"I tërë besimi islam është përballë tërë femohimit ose mosbesimit."* Atëherë, Aliu (r.a.) ndeshet me Amr Ibn Abdudin dhe e vret atë. Kështu u shpëtua feja islame. Prandaj, kur thuhet se shpata e Aliut përhapi fenë islame, nuk do të thotë se Aliu i detyroi njerëzit të bëhen muslimanë me shpatën e tij, por se, në qoftë se feja islame nuk mbrohej nga shpata e Aliut, ajo do të ishte çrrënjosur nga armiqtë e saj. Feja islame është feja e shpatës, por e asaj shpate që është gjithnjë në gatishmëri, për të mbrojtur muslimanët, tokën e tyre dhe monoteizmin e tyre.

Kjo çështje është trajtuar siç duhet nga i ndjeri dijetar, Tabatabai, me ajetet për luftën si dhe me ajetin e mëposhtëm:

“Nuk ka detyrim në fe. Është e qartë, pra, e drejta nga e shtrembra”.

³ Sirei Halebi, vëll. II, f. 335-345; Mustedrek Hâkim, vëll. III, f. 33; Alamtâ, f. 240.

Kur'ani i Shenjtë (2:256)

Tabatabaiu thotë se feja islame përpiqet ta shpëtojë monoteizmin, sa herë që ai rrezikohet, sepse monoteizmi është vlera më e çmueshme njerëzore. Ata që flasin për liri dhe pavarësi, nuk e dinë që monoteizmi është shumë më superior ndaj lirisë. Të mbrosh jetën tënde, pasurinë tënde, nderin tënd dhe vendin tënd, është, sigurisht, e drejtë; por të mbrosh një njeri të shtypur, është shumë më e shenjtë, sepse, kjo e fundit nuk ka të bëjë me vetë jetën e pasurinë tënde. Të mbrosh, për shembull, dijen dhe diturinë, është e shenjtë dhe e nderuar. E monoteizmi nuk ka të bëjë me një person të veçantë, por me tërë njerëzimin. Ai është pjesë e natyrës njerëzore dhe mendimi njerëzor asnjëherë nuk e drejton njeriun kundër monoteizmit. Kur'ani i Shenjtë ka sjellë këshilla, për ta çliruar monoteizmin nga të gjithë ata faktorë, të cilët bëjnë që ai të zhduket. Kur mënjanohej ata, monoteizmi e shfaq vetveten. Në historinë e Ibrahimit, Kur'ani i Shenjtë thotë:

“Dhe Ne, me të vërtetë, i dhamë Ibrahimit drejtimin e duhur, Ne e njihnim atë. Kur ai i tha babait dhe popullit të vet: Ç’janë këta idhuj të cilët ju i adhuroni?”, ata iu përgjigjën: “Kemi parë baballarët tanë, që i adhuroni”. Foli ai: “Sigurisht, ju dhe baballarët tuaj jeni krejtësisht gabim”. U përgjigjën ata: “E ke me të vërtetë, apo bën shaka me ne?” Ibrahim i tha: “Jo, Zoti juaj është Zoti i qiejve dhe i Tokës, është Ai që i krijoi ato dhe unë jam një ndër ata që e dëshmojnë atë. Dhe për atë All-llah, sapo të ktheni shpinën e të largoheni, unë do të bëj atë që e meritojnë idhujt tuaj. Pastaj, ai i bëri ata copë-copë përveç njërit, më kryesorit, të cilit ata ndoshta i drejtoheshin për ndihmë. (Kur u kthyen e i panë idhujt e copëtuar) ata thanë: “Kush ka vepruar kështu me zotat tanë? Sigurisht, ai duhet të jetë një keqbërës i papërmirësueshëm!” (Pastaj) ata thanë: “Kemi dëgjuar, se një djalosh, i quajtur Ibrahim, ka folur për idhujt. Atëherë, - folën ata (përsëri), silleni atë (këtu), para syve të njerëzve, që të mund ta dëshmojnë”. Iu drejtuan atij: “A je ti, o Ibrahim, që e ke bërë këtë me zotat tanë?” U përgjigj ai: “Jo, e bëri kryetari i tyre. I pyesni ata (idhujt) nëse mund të flasin”. Pastaj, ata u mblodhën veças dhe thanë: “Shiko! Ju, vetë jeni keqbërësit” Dhe ata u hutuan fare e folën: “Po ti, e di, se këta nuk flasin”. U përgjigj ai: “Atëherë, adhuroni, në vend të All-llahut, atë që nuk ju sjell asnjë dobi e asnjë dëm! Turp për ju dhe për të gjithë ata që i adhuroni në vend të All-llahut! Nuk keni arsye ju?” Ata bërtitën: “Digjeni atë (Ibrahimin) dhe ndihmoni zotat tuaj, nëse doni t’i ndihmoni!” (Kurse) Ne thamë: “O zjarr, bëhu i ftohtë dhe jepi paqe (e shëndet) Ibrahimit! E ata deshën t’i ngrenin një kurth atij (Ibrahimit), por Ne i bëmë ata humbësit më të mëdhenj”.

Kur'ani i Shenjtë (21:51-70)

Kështu, qe pikërisht Ibrahim i që i hoqi të gjitha pengesat dhe njerëzit rifituan natyrën e vet, duke njohur gabimin e tyre. Njerëzit që hyjnë në faltore që kanë idhuj nuk flasin një fjalë kundër idhujtarisë, sepse njeriu ka vullnet të lirë të ndjekë çdo ideologji. Mbretëresha e Britanisë, për shembull, shkon në Indi, për të nderuar besimet e hindusëve, por të tilla besime nuk janë ideologji, po një shkrëbim (imitim) i verbër i stërgjyshërve dhe një varg besëtytnish që kanë lidhur duart dhe këmbët e njeriut.

Ai njeri që flet nga zemra e tij, do të fitojë zemrat e të tjerëve. Por, nuk depërtojnë në zemra fjalët e atij që i flet vetëm me gojën e tij. Kjo shihet qartë në mesazhet që sollën Pejgamberët e All-llahut, por jo në mesazhet e udhëheqësve të tjerë të botës.

Ata që udhëtuan nga Irani për në Indi, nuk mundën të formonin një grup aktiv për të propaganduar Zoroastrianizmin atje. Feja islame është e ngjashme me fenë e krishterë, nga pikëpamja, që ajo hapi horizonte të reja dhe nuk u kufizua në kufijtë e Arabisë, ku u shfaq së pari. Sot, feja islame ka gjetur rrugën e saj kudo, në Azi, Afrikë, Evropë dhe

Amerikë dhe ndër raca të ndryshme, kështu që numri i muslimanëve është më i madh se ai i të krishterëve. Megjithëse të krishterët përpiqen ta nënvlerësojnë numrin e muslimanëve dhe shumica e statistikave tona vijnë nga burime perëndimore, studimet e bëra tregojnë se numri i muslimanëve është më i madh se ai i të krishterëve. Kjo karakteristikë e rritjes së shpejtë të fesë islame nuk dëshmohej te Krishterimi. Feja e krishterë ka përparuar shumë ngadalë, kurse përparimi i fesë islame ka qenë jashtëzakonisht i shpejtë, në Arabi dhe në Azi, Afrikë e vende të tjera. Shumë studiues janë habitur shumë me përparimin kaq të shpejtë të fesë islame, sa një poet i njohur francez thotë: “Pejgamberi (a.s.) i fesë islame që i pashoq në tri aspekte:

1. Mungesa e mjeteve materiale.

Del një njeri dhe u bën thirrje të tjerëve për në Rrugën e All-llahut - një njeri që nuk ka pushtet, as autoritet, madje, që më të afërmit e tij i bëhen armiq të betuar e ngrihen kundër tij. Ai është i vetëm dhe pa asnjë ndihmë. E fillon vetëm, pa asnjë njeri tjetër. Pastaj, bashkohet me të e shoqja dhe kushëriri, Aliu e ndjek. Pak nga pak, më shumë njerëz kthehen në fenë islame e jetojnë në kushte të vështira.

2. Faktori shpejtësi e përparimit dhe faktori kohë.

3. Rëndësia e qëllimit. Duke marrë parasysh rëndësinë e qëllimit dhe mungesën e mjeteve për ta arritur atë shpejtësinë me të cilën u përmbush qëllimi, ne duhet të shpallim, se Pejgamberi (a.s.) i fesë islame është i vetmi i pashoq në botë”.

Arsyet e përparimit të fesë islame

1. Një ndër arsyet e përparimit të fesë islame që sjellja e shkëlqyer, qëndrimi i shkëlqyer dhe vetitë e shkëlqyera të Pejgamberit (a.s.) dhe mënyra e tij e jetesës.

2. Arsyet tjetër që Kur’ani i Shenjtë, një mrekulli e Pejgamberit (a.s.). Bukuria e pashoqe e Kur’anit, thellësia dhe joshja e tij shpejtuan përhapjen e fesë islame.

3. Personaliteti dhe aftësia udhëheqëse e Pejgamberit (a.s.).

4. Ndikimi i jetëshkrimit (biografisë) të Pejgamberit Muhammed (s). Kur’ani i Shenjtë, fjala e All-llahut për Pejgamberin thotë:

“Qe (nga) mëshira e All-llahut që ti të ishe i butë me ta (O Muhammed), sepse, po të kishe qenë i ashpër e i pashpirt, ata do të ishin larguar nga ti. Prandaj, fali ata e kërko ndjesë për ta dhe këshillohu me ta për punët dhe kur të vendosësh (për diçka) për një punë, ki besim tek All-llahu! All-llahu i do ata që besojnë fort tek Ai”. Kur’ani i Shenjtë (3:159)

Kjo tregon se qëndrimi i Muhammedit që një faktor që i joshi muslimanët. Cilido udhëheqës që dëshiron t’i ftojë njerëzit në rrugë të Zotit, duhet të jetë gjithashtu vetë i butë e bujar. Rëndësia e këtij ajeti të shenjtë qëndron në atë, që njeriu duhet të jetë i butë si individ, por jo në parime. Kur vinte puna për parimet, Pejgamberi (a.s.) ishte i palëkundur dhe nuk lëshonte pe aspak. Nëse dikush do ta fyente, ai do ta falte me dashamirësi, sepse kjo ishte diçka që kishte të bënte me veten e vet. Por nëse dikush do të shkelte rregullat islame, Pejgamberi (a.s.) do të sillej ashpër me të.

Njëherë dikush e ndali Pejgamberin (a.s.). Ai mëtonte se Pejgamberi (a.s.) i kishte borxh ca para dhe se nuk do ta lejonte të largohej pa ia dhënë paratë. Pejgamberi (a.s.) i tha: *“Unë nuk të kam asgjë borxh, por edhe sikur të të kisha, më lër të shkoj në shtëpi, të marr paratë e të t’i sjell”.* Tjetri i tha se nuk do ta lejonte Pejgamberin të bënte asnjë hap më tej. Duke e shpërfillur sjelljen e butë të Pejgamberit (a.s.), tjetri veproi aq egërsisht, sa ia zhveshi xhyben Pejgamberit (a.s.), ia mbështolli për qafe dhe e tërhoqi

aq shumë sa ia mavijosi qafën. Pejgamberi (a.s.) po shkante për në xhami dhe kur njerëzit panë se ai u vonua, u nisën në kërkim të tij dhe gjetën një çifut që i kishte zënë rrugën. Muslimanët deshën ta qëllonin me shuplakë e ta ndëshkonin këtë njeri të pasjellshëm, por Pejgamberi (a.s.) u tha: *“Jo, ju mos ndërhyini! E di unë ç’do të bëj me mikun tim”*. Kur pa kaq shumë butësi te Pejgamberi (a.s.), çifuti në çast u bë musliman dhe shqiptoi: *“Ti je kaq i fuqishëm e megjithatë je kaq i butë, çka nuk mund të ndodhë me një njeri të zakonshëm. Dëshmoj se, me siguri Muhammedi është I Dërguari i All-llahut dhe se nuk ka zot tjetër përveç All-llahut”*.

Pasi Mekka u çlirua e Pejgamberi (a.s.) hyri në qytet, një grua nga Kurejshët aristokratë vodhi diçka dhe sipas rregullave islame i duhej prerë dora. Gruaja që një Kurejshe me ndikim dhe të afërmit e saj u përpoqën ta shpëtonin, duke iu lutur Pejgamberit (a.s.) se ajo ishte e bija e këtij e filan personalitetit dhe se po t’i pritej dora, do të poshtërohej e tërë familja. Pejgamberi (a.s.) tha:

“E pamundur! Unë nuk mund të ndaloj rregullat islame. Po të mos kishte qenë kjo grua nga ato të aristokracisë, ju të gjithë do të thonit se ajo duhet ndëshkuar, kurse tani ju thoni, që ajo nuk duhet ndëshkuar, sepse do të poshtërohet një familje aristokrate. Si mund ta fal atë? Kurrë! Ligjet e vullnetit të All-llahut kurrë nuk do të ndalohen dhe asnjë këshillim nuk do të pranohet”.

Ai kurrë nuk bënte kompromis me parimet, kurse, kur ishte fjala për interesat vetjake, ai ishte jashtëzakonisht i butë e zemërgjerë.

Aliu (r.a.) që shumë i butë e bujar në çështjet e tij vetjake, kurse në parime ai kurrë nuk bënte kompromis. Ndryshe nga disa njerëz të kohës sonë, që në dukje shfaqen si të shenjtë e që mendojnë se të tjerët u detyrohen atyre për “shenjtërinë” e tyre e që gjithnjë rrinë vetullngrysur e fytyrëpaqeshur, sikur të jesh i shenjtë, do të thosha, të jesh i zymtë e i vrazhdë, Aliu (r.a.) ishte njeri i qeshur e gazmor. Pse të jetë muslimani i zymtë? Një musliman besnik nuk duhet të jetë kurrë i tillë. Aliu (r.a.) ka thënë: *“Besimtari ka buzëqeshjen e gazin në fytyrë dhe keqardhjen në zemër”*.⁴

Aliu (r.a.) i takonte njerëzit gjithnjë me fytyrë të qeshur. Ashtu si Pejgamberi (a.s.), ai bënte shaka me njerëzit, por jo deri në kotësi. Aliu (r.a.) ishte kaq gazmor, sa disa njerëz e quanin këtë pikë të dobët për një Halif e thonin se Halifi duhet të jetë i vrazhdë, duhet të jetë një njeri, që njerëzit t’ia kenë frikën. Pse Pejgamberi (a.s.) nuk që i tillë? All-llahu thotë për Pejgamberin (a.s.):

“Qe (nga) mëshira e All-llahut që ti të ishe i butë me ta (O Muhammed) sepse po të kishte qenë i ashpër e i pashpirt, ata do të ishin larguar nga ti”. Kur’ani i Shenjtë (3:159)

Metoda e drejtimit të Pejgamberit (a.s.) ishte e butë dhe e njerëzishme, e jo e egër dhe e vrazhdë. Emirul-Mu’minini thotë për Halifin e dytë:

*“Ky e kishte futur Halifatin në një rreth çnjerëzor, ku fjalët ishin arrogante dhe komunikimi i ashpër.”*⁵

Ibn Abassi thoshte, gjithashtu, se kishte një problem, që ai donte ta diskutonte me Halifin, por nuk guxonte ta bënte këtë, sa ishte gjallë Umeri. Ai thotë: *“Kamxhikët e Umerit janë më të frikshëm se shpata e Haxhaxhit”*. Kurse Aliu (r.a.) ishte shumë i butë në çështjet e tij vetjake dhe shumë i ashpër në zbatimin e parimeve. Njëherë, vëllai i tij, Akili i kërkoi ndihmë në të holla. Aliu (r.a.) i tha se do t’ia jepte nga rroga e vet. Akili i tha: *“O vëlla i dashur! Rroga jote është shumë e vogël. Pse nuk m’i jepni nga fondet*

⁴ Nehxhul-belaga, Thënja nr. 333.

⁵ Nehxhul-belaga, vazi (predikimi) nr. 3.

publike (Bejt-ul-mal)?” Akili ishte i verbër, prandaj Aliu (r.a.) urdhëroi njerëzit e tij t’i sillnin një copë hekuri të nxehtë dhe i tha Akilit ta merrte atë. Akili mendoi se qe çantë plot me monedha, kështu që e kapi dhe e dogji dorën. Ai bërtiti e qau. Aliu (r.a.) i tha atëherë:

“Gratë që rënkohen, mund të rënkojnë mbi ty, o Akil. Ti qahesh për këtë copë hekuri (të nxehtë) që e nxehe njeriu për shaka, kurse mua (me padrejtësi dhe anësi) po më çon drejt zjarrit, të cilin All-llahu, i Fuqishmi e ka përgatitur për (të shfaqur) mendimin e tij.”⁶

Ja, si Aliu (r.a.) ishte i butë në çështjet e tij vetjake, por i rreptë në zbatimin e ligjeve të All-llahut (xh.sh.).

Kurse Umeri, që ishte kaq i rreptë edhe ndaj gruas së tij e djalit të tij, tregohej i lëkundshëm, kur kishte punë me parimet. Shpërndarja a e padrejtë e fondeve publike (Bejt-ul-mal) filloi gjatë Halifatit të Umerit. Ai veproi në kundërshtim me parimet e Pejgamberit (a.s.), duke i mbështetur vendimet sipas dëshirës dhe marrëdhënieve vetjake.

Pejgamberi (a.s.) ishte aq i dashur dhe i butë me muslimanët, sa të gjithë e donin atë. Erdhi tek ai një grua dhe i tha: “O Pejgamber i All-llahut! Ju lutem merreni foshnjën time gjashtëmuajshe në prehrin tuaj, që të ketë fat të mirë në jetë, ju lutem, lutuni për të!” Dhe Pejgamberi kështu bëri. Të tilla skena ndodhnin shpesh e foshnjat nganjëherë lagnin prehërin e Pejgamberit (a.s.). Prindërit shqetësoheshin për këtë e u lëshoheshin foshnjave të tyre, por Pejgamberi (a.s.) u thoshte: “*I lini të qetë!*”.

Këshillat dhe këshillimi

Një aspekt tjetër i butësisë së Pejgamberit (a.s.) ishte këshillimi i tij me të tjerët. Pejgamberi (a.s.) s’kishte nevojë për këshillat e të tjerëve, por ai këshillohej, në mënyrë që t’ia detyronte këtë parim kujtdo që do ta merrte pushtetin pushtet pas tij: të mos e quanin veten epror ndaj të tjerëve e ta ndienin nevojën e këshillave e të sugjerimeve. Për më tepër, duke u këshilluar me njerëzit e tij, Pejgamberi (a.s.), ua ngrinte moralin dhe prestigjin. Në qoftë se një udhëheqës nuk këshillohet me njerëzit e tij, madje edhe kur është qind për qind i sigurt për vendimin e tij, ata do të ndihen inferiorë e të poshtëruar, sepse do të mendojnë se janë vegla në duart e udhëheqësit të tyre. Kurse, në qoftë se udhëheqësi këshillohet me ta dhe së bashku i vendime, ata do të jenë të vetëdijshëm për personalitetin e tyre dhe do të binden më shumë. Kur’ani i Shenjtë thotë:

“... Dhe, kur ti je i vendosur, atëherë, ki besim tek All-llahu...”

Kur’ani i Shenjtë (3:159)

O Pejgamber! Ki kujdes që këshillimet tua të mos të çojnë në pavendosmëri! Këshillohu para se të marrësh vendime, por pasi udhëheqësi ta ketë marrë vendimin, ai duhet ta zbatojë atë pa hamendje. Pasi ta kesh marrë vendimin, drejtoje besimin tënd tek All-llahu (xh.sh) dhe kërko ndihmën e Tij.

Çështjet e mësipërme u përmendën lidhur me parimin e ftesës për tek All-llahu dhe propagandimi. Ndërkaq, parimet e propagandimit janë dashamirësia, butësia e

⁶ Nehxhul-belaga vazi (predikimi) 222.

përzemërsia dhe shmangia e dhunës, e ashpërsisë dhe e detyrimit. Çështja e udhëheqjes është sigurisht një çështje më vete, e cila duhet të trajtohet në veçanti e në hollësi.⁷

Tekstet e prezentuara domosdoshmërisht nuk përfaqësojnë politikën e redaksisë të Dielli.net!
dielli@dielli.net

⁷ Është një fatkeqësi e madhe që hipokritët e martirizuan Mutahharin dhe e ndanë nga gjiri ynë. All-llahu (xh.sh) i ndëshkoftë ata!